ABC Amber Palm Converter, http://www.processtext.com/abcpalm.html

C:\Users\Plazma\Desktop\Knhy pdf\Nová složka (2)\St.Lem - Nepřemožitelný.pdb

PDB Name: St.Lem - Nepřemožitelný
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXt
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 16.8.1973
Modification Date: 16.8.1973
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

Stanisław Lem

Nepřemožitelný

ČERNÝ DÉŠŤ

Nepřemožitelný, hvězdolet druhé třídy s fotonovým pohonem, největší jednotka, kterou disponovala Báze v soustavě Lyry, letěl krajním kvadrantem souhvězdí. Třiaosmdesát členů posádky spalo v tunelovém hibernátoru centrální části. Poněvadž cesta byla poměrně krátká, volili místo úplné hibernace prohloubený spánek, kdy tělesná teplota neklesá pod deset stupňů. V řídicí kabině pracovaly pouze automaty. V jejich zorném poli, v kříži zaměřovače, byl kotouč slunce žhavého asi tak jako červený trpaslík. Když slunce zakrylo polovinu obrazovky, ustala anihilační reakce. Nějakou chvíli panovalo ještě v celém hvězdoletu mrtvé ticho. Klimatizátory a počítací stroje nehlučně pracovaly. Ustaly nejjemnější vibrace, doprovázející vyzařování světelného sloupu, který předtím šlehal ze zádi, protínal tmu jako nekonečně dlouhý ohnivý kord a poháněl hvězdolet. Nepřemožitelný stále letěl subsvětelnou rychlostí, tichý, němý a zdánlivě prázdný. Potom na sebe začala mrkat světélka z pultů, zalitých růžovým svitem vzdáleného slunce, které zářilo na prostřední obrazovce. Feromagnetické pásky programů se vsouvaly do stále nových přístrojů, přepínače jiskřily a proud plynul vedením s hukotem, který nikdo neslyšel. Elektromotory překonávaly odpor dávno ztuhlých mazadel, rozbíhaly se a z basů přecházely do vysokých tónin. Kadmiové tyče se vysouvaly z pomocných reaktorů, magnetická čerpadla čerpala kapalný sodík do chladicích hadic, pancíř zadních palub se zachvěl a současně slabý šramot uvnitř stěn prozradil, že pohyblivé kontrolní přístroje se už vydaly na mnohakilometrovou cestu, aby překontrolovaly každé spojení pák, hermetičnost trupu a pevnost kovových spojů. Celý kosmický koráb se naplnil šumem a pohybem, pouze jeho posádka ještě spala.
Teprve potom automat, který pohltil pásku s programem, vyslal signál do centrály hibernátoru. Do proudu studeného vzduchu se vmísil budicí plyn. Mezi řady lůžek zavanul z mříže na podlaze teplý vzduch. Avšak lidé se nějak dlouho nechtěli probrat. Někteří pohybovali bezvládně rukama; prázdnotu jejich ledového spánku vyplňovalo blouznění a přeludy. Konečně první z nich otevřel oči. Koráb už byl na to připraven. Dosavadní tmu dlouhých palubních chodeb, výtahových šachet, kajut, řídicí kabiny, pracoven a tlakových komor rozptýlila během několika minut bílá záře umělého dne. Zatímco hibernátor zaplňovaly lidské vzdechy a napůl bezvědomé steny, koráb nečekal, až se posádka probere, a zahájil úvodní manévr brždění. Na hlavní obrazovce se objevily plameny. Dosavadní ticho subsvětelného letu přerušily otřesy. Mohutná síla proudící z brzdných trysek se snažila zabrzdit osmnáct tisíc tun klidové masy Nepřemožitelného, znásobené jeho obrovskou rychlostí. V kartografických kajutách se neklidně třásly sbalené mapy. Tu a tam se pohybovaly špatně upevněné předměty jako oživlé; v kuchyních zarachotilo nádobí, opěradla prázdných křesel se zachvěla, pásy a lana na stěnách kajut se rozhoupaly. Celým korábem, od přídě až k zádi, proběhlo ve vlnách klepání, řinčení skla a kovu. V té době se už z hibernátoru ozýval hluk hlasů; lidé se z nicoty, v níž přebývali sedm měsíců, vraceli zpět do skutečnosti.
Hvězdolet ztrácel rychlost. Planeta zahalená do rudých oblaků zakryla hvězdy. Vypouklé zrcadlo oceánu s odleskem slunce ubíhalo dozadu stále pomaleji. V zorném poli se objevil tmavošedý, krátery posetý kontinent. Lidé na palubě však dosud neviděli nic. Hluboko pod nimi, v gigantickém hnacím ústrojí, vzrůstal tlumený hukot, přetížení strhávalo prsty z pák. Mrak, který se dostal do ohnivého proudu, se ve stříbřitém rtuťovém výbuchu rozpadl a zanikl. Řev motorů na okamžik zesílil. Červenohnědý kotouč se zplošťoval, planeta se měnila v pevninu. Bylo už vidět větrem přesýpané srpky písečných dun. Řeky ztuhlé lávy, rozbíhající se od nejbližšího kráteru jako loukotě kola, zahořely odraženým ohněm raketových trysek, silnějším než sluneční svit.
"Plný výkon v ose. Statický tah."
Ručičky ciferníků se líně posunuly do druhé části stupnice. Manévr proběhl bez chyby. Hvězdolet jako převrácený vulkán soptící oheň visel půl míle nad zvrásněnou plošinou se skalisky utopenými v písku.
"Plný výkon v ose. Snížit statický tah."
Bylo už vidět místo, v němž oheň vyrážející z trysek bil kolmo dolů do půdy. Vytryskl tam rudý gejzír písku. Ze zádi vystřelovaly fialové blesky, zdánlivě nehlučné, neboť jejich hřmění pohlcoval silnější řev motorů. Rozdíl potenciálů se vyrovnal, blesky zmizely. Rozezněla se nějaká přepážka, velitel pokynul inženýrovi: rezonance. Odstranit. Nikdo se však nepohnul, motory kvílely, hvězdolet klesal, teď už bez jediného zachvění, jako ocelová hora zavěšená na

neviditelných lanech.
"Poloviční výkon v ose. Malý statický tah."
Jako na opravdovém moři se v kruzích rozbíhaly na všechny strany dýmající vlny pouštního písku. Epicentrum, zasažené z neveliké vzdálenosti plameny z trysek, už nedýmalo. Písek zmizel, změnil se v zrcadlo červených bublin, v kypící jezero roztaveného křemene, v sloup žhavých explozí a nakonec se vypařil. Obnažený starý čedič planety začal měknout.
"Reaktory neutrál. Studený tah."
Blankytný atomový oheň uhasl. Z trysek vyrazily šikmé proudy borovodíků a naráz poušť, stěny skalních kráterů i mraky nad nimi zalila přízračná zeleň. Čedičovému podloží, na které měla dosednout široká záď Nepřemožitelného, už nehrozilo roztavení.
"Reaktory nula. Studeným tahem k přistání."
Všechna srdce zabušila prudčeji, hlavy se sklonily nad přístroje, páky se zpotily v sevřených dlaních. Tato slova znamenala, že už není návratu, že nohy stanou na opravdové zemi, i když to bude písek pusté planety. Bude tam však východ a západ slunce, horizont, mraky a vítr.
"Přistání bodové v nadiru."
Korábem se nesl táhlý řev turbín, které čerpaly pohonné látky. Zelený vějířovitý sloup ohně jej spojoval s dýmající skálou. Na všech stranách se zvedaly mraky písku, oslepily periskopy středních částí, pouze v řídicí kabině se na obrazovkách radarů neustále objevovaly a hasly obrysy krajiny tonoucí v chaosu tajfunu.
"Stop při přistání."
Oheň zlostně bouřil pod zádí, jež klesala a utlačovala ho milimetr po milimetru, zelené peklo šlehalo dlouhými jazyky do písečných mračen. Mezera mezi zádí a ožehlým čedičem skály se změnila v úzkou štěrbinu, v nitku zeleného plamene.
"Nula, nula. Všechny motory stop."
Zazněl úder, připomínající ohromný zvon s puklým srdcem. Raketa dosedla. Hlavní inženýr stál s rukama na pákách havarijních trysek: skála nemusela vydržet. Ručičky stopek se pohybovaly dál pravidelným hmyzím pohybem. Velitel chvíli hleděl na ukazatel vertikály; jeho stříbřité světélko se neodchýlilo ani o vlas od červené nuly. Mlčeli. Trysky rozpálené do višňového žáru začaly chladnout a vydávaly přitom charakteristické zvuky, podobné chraptivému sténání. Rudý mrak, vznášející se do výše několika set metrů, klesal. Vynořila se z něj nejprve tupá špička Nepřemožitelného, potom jeho boky, ožehlé třením o atmosféru a drsný, dvojitý pancíř připomínající svou barvou skálu. Rudý prach stále ještě vířil kolem zádi, ale koráb už znehybněl nadobro; stal se součástí planety a nyní kroužil lenivým pohybem trvajícím věky spolu s jejím povrchem pod fialovým nebem, na němž zářily nejjasnější hvězdy, mizející jen v bezprostřední blízkosti červeného slunce.
"Normální postup?"
Astrogátor se narovnal nad palubním deníkem, do kterého vepsal smluvený znak přistání, čas a název planety: "Regis III."
"Ne, Rohane. Začneme třetím stupněm."
Rohan se pokusil zakrýt údiv.
"Ano. Ačkoliv...," dodal s důvěrností, kterou mu Horpach někdy dovolil, "nechtěl bych být na místě toho, kdo to oznámí posádce."
Astrogátor, jako by neslyšel slova svého důstojníka, uchopil ho za paži a odvedl k obrazovce jako k oknu. Písek odhrnutý přistávacím manévrem vytvořil mělkou dolinu, lemovanou pohyblivými dunami. Z výšky osmnácti pater hleděli na trojbarevnou plochu obrazovky, zaznamenávající věrný obraz vnějšího světa, na skalnatý hřeben kráteru vzdáleného tři míle. Na západě se ztrácel za horizontem. Na východě se pod jeho stržemi hromadily černé, neproniknutelné stíny. Široké řeky lávy vystupující z písku měly barvu sražené krve. Na nebi, těsně pod horním okrajem obrazovky, planula jediná velká hvězda. Kataklyzma vyvolané přistáním Nepřemožitelného minulo a pouštní vítr, mocný proud vzduchu neustále proudící z rovníkového pásma k pólu planety, vsouval první písečné jazyky pod záď korábu a trpělivě se snažil zajizvit ránu vytvořenou plameny motorů. Astrogátor zapojil vnější mikrofony. Vzdálené skučení větru spolu se zvukem písku narážejícího na pancíř zaplnilo na chvíli řídicí kabinu. Potom vypnul mikrofony a nastalo ticho.
"Takhle to tedy vypadá," řekl pomalu. "Ale Kondor se odtud nevrátil, Rohane." Rohan zaťal zuby. S velitelem se nemohl hádat. Nalétali spolu mnoho parseků, ale nespřátelili se. Snad byl věkový rozdíl příliš velký, nebo společně překonaná nebezpečí příliš malá. Ten člověk, s vlasy právě tak bílými jako jeho oděv, byl bezcitný. Téměř sto lidí nehnutě setrvávalo na svých místech po skončené úmorné práci, která předcházela let, tři sta hodin brždění kinetické energie nahromaděné v každém atomu Nepřemožitelného, vstup na oběžnou dráhu, přistání. Téměř sto lidí, kteří dlouhé měsíce neslyšeli zvuk větru a naučili se nenávidět prázdnotu tak, jak ji nenávidí pouze ten, kdo ji zná. Ale o tom velitel určitě nepřemýšlel. Přešel pomalu místnost, opřel se o opěradlo křesla a zabručel:
"Nevíme, co to je, Rohane."
Jeho hlas zazněl náhle ostře:
"Na co ještě čekáte?"
Rohan rychle přistoupil k řídicím pultům, zapojil vnitřní mikrofony a hlasem, v němž se ještě chvělo tlumené pobouření, hlásil:
"Všechny sekce, pozor! Přistání ukončeno. Pozemní operace třetího stupně. Osmá sekce připraví energoboty. Devátá sekce zapojí ochrannou clonu. Technici ochrany na svá stanoviště. Zbytek posádky na určená místa. Konec."
Jak se tak při řeči díval na zelené oko zesilovače, které pomrkávalo shodně s modulací hlasu, zdálo se mu, že vidí zpocené tváře lidí, jak tuhnou v náhlém úžasu a hněvu. Teprve nyní museli pochopit, teprve nyní začali klít...

"Probíhá pozemní operace třetího stupně, astrogátore," řekl a zadíval se na starce, který na něj pohlédl a neočekávaně se koutkem úst usmál:
"Je to teprve začátek, Rohane. Snad ještě dojde na dlouhé procházky při západu slunce, kdo ví..."
Vyňal ze skříně ve zdi tenkou knihu, otevřel ji, položil na bílý pult plný různých pák a řekl:
"Četl jste to?"
"Ano."
"Jejich poslední signál, zaregistrovaný sedmým hypertranslátorem, došel k nejbližší boji v dosahu Báze před rokem."
"Znám jeho obsah nazpaměť. ‚Přistání na Regis III ukončeno. Pouštní planeta typu sub-Delta 92. Sestupujeme na pevninu s použitím operace druhého stupně v rovníkovém pásmu kontinentu Evana."
"Ano. Ale to nebyl poslední signál."
"Vím. Čtyřicet hodin nato hypertranslátor zaregistroval sérii impulsů vysílaných zřejmě morseovkou, ale bez jakéhokoliv smyslu, a potom se několikrát opakovaly podivné zvuky. Haertel je nazval ‚mňoukáním koček tahaných za ocas'."
"Ano...," řekl astrogátor, ale bylo zřejmé, že neposlouchá. Znovu se zastavil před obrazovkou. Na spodním okraji zorného pole se z rakety vysunula nakloněná rampa, po níž se vyrovnaně jako na přehlídce sunuly energoboty, třicetitunové stroje, opatřené ohnivzdorným silikonovým pancířem. Cestou se jejich stěny rozevíraly a tím zvětšovaly své obrysy. Sotva sjely z rampy, propadaly se do písku, brázdily však s jistotou duny, které už vítr navál kolem Nepřemožitelného. Střídavě se rozjížděly na všechny strany, takže za deset minut byl celý obvod korábu obklopen řetězem kovových želv. Pak energoboty znehybněly a začaly se pomalu zahrabávat do písku, takže po chvíli pouze lesklé skvrnky rovnoměrně rozmístěné po rudých úbočích dun vyznačovaly místa, kde vyčnívaly kopule Diracových emitorů. Ocelová podlaha řídicí kabiny, pokrytá pěnovou hmotou, se otřásla. Těly lidí proběhlo krátké, sotva postřehnutelné zachvění, které ihned zaniklo; ještě chvíli mravenčila ve svalech křeč a obraz okolí se rozmazal. Tento jev netrval ani půl vteřiny. Nastalo opět ticho, přerušované jen vzdáleným bzučením běžících motorů. Poušť, černorudé skály, řady líně se převalujících písečných vln na obrazovkách se opět zaostřily a všechno bylo jako předtím, jen nad Nepřemožitelným se rozklenula neviditelná kopule silového pole, zabraňující přístupu ke korábu. Z rampy sestupovali kovoví krabi s anténami, které se pohybovaly střídavě vlevo a vpravo. Inforoboty, mnohem větší než emitory pole, měly ploché trupy a do stran ohnuté kovové nohy. Vázly v písku a se zdánlivou ošklivostí z něj vytahovaly hluboko zapadající končetiny. Nakonec zaujaly místa v mezerách řetězce energobotů. Jak se operace rozvíjela, vyskakovala na matném pozadí hlavního pultu kontrolní světélka a stupnice nazelenale svítily jako desítky nehybných kočičích očí. Ručičky byly všude na nule a dokazovaly, že se nic nesnaží proniknout neviditelnou přehradou silového pole. Jen ukazatel dispozice výkonu stoupal stále výš a míjel červené rysky gigawattů.
"Půjdu si teď dolů něco sníst. Pokračujte podle programu, Rohane!" řekl náhle unaveným hlasem Horpach a odtrhl se od obrazovky.
"Na dálku?"
"Jestli vám na tom záleží, můžete někoho poslat... nebo jít sám."
Astrogátor otevřel dveře a odešel. Rohan ještě na okamžik zahlédl jeho profil ve slabém světle výtahu, který sjel nehlučně dolů. Podíval se na stupnici ukazatele pole. Nula. Vlastně se mělo začít fotogrammetrií, pomyslel si. Kroužit kolem planety tak dlouho, až budeme mít kompletní soubor snímků. Snad bychom tímto způsobem něco objevili. Pozorování pouhým okem z oběžné dráhy nemá valnou cenu; kontinent není moře a všichni pozorovatelé nemají postřeh námořníka ve strážním koši. Jiná věc je, že kompletní soubor snímků můžeme získat za měsíc nebo jen o málo dřív.
Výtah se vrátil. Rohan nasedl a sjel do šesté sekce. Velká chodba před tlakovou komorou byla plná lidí, kteří tu vlastně neměli co dělat, tím spíš, že signály ohlašující oběd se opakovaly už asi čtvrt hodiny. Rozestupovali se před ním.
"Jordan a Blank. Půjdete se mnou ven."
"Těžké skafandry, navigátore?"
"Ne. Pouze kyslíkové masky. A jeden robot. Nejlépe některý z arktanů, aby nám neuvázl v tom proklatém písku. Co tu vlastně všichni stojíte? Nemáte hlad?"
"Rádi bychom ven..."
"Aspoň na chviličku..."
Zvedl se šum hlasů.
"Jen klid, chlapci. Na výlety také dojde. Teď máme třetí stupeň." Rozcházeli se neochotně. Současně se ze šachty nákladního výtahu vynořil jeřáb s robotem, který o hlavu převyšoval nejurostlejší lidi. Jordan a Blank, už s kyslíkovými přístroji, se vraceli na elektrickém vozíku - zahlédl je, když se opíral o zábradlí chodby, která se po přistání změnila ve svislou šachtu. Cítil nad sebou i pod sebou rozsáhlé vrstvy kovu, kdesi dole pracovaly pomalé transportéry, slyšel slabý šumot hydraulického rozvodu. Z hloubky čtyřicetimetrové šachty rovnoměrně vanul z klimatizátorů strojovny studený filtrovaný vzduch.
Dva lidé z obsluhy jim otevřeli dveře komory. Rohan si automaticky upravil popruhy a zkontroloval, jak přiléhá maska. Jordan a Blank vstoupili za ním; potom plech těžce zaskřípal pod váhou robota. Vzduch nasávaný do korábu pronikavě zasyčel. Otevřel se vnější uzávěr. Nákladní rampa byla o čtyři patra níže. Aby se dostali dolů, použili lidé malý jeřáb, který vysunuli z pancíře a který sahal až k rampě. Kabina výtahu neměla stěny. Venkovní vzduch byl chladnější než vzduch uvnitř Nepřemožitelného. Všichni čtyři nastoupili a měkce sjeli z jedenáctipatrové výšky, míjejíce jednotlivé části trupu. Rohan mechanicky kontroloval jejich vzhled. Mimo dok není tak často příležitost prohlížet loď zvenčí. Nadřela se dost, pomyslel si, když viděl šrámy od meteoritů. Pancéřové pláty ztratily lesk jako po naleptání silnou kyselinou. Výtah měkce dosedl na vlny navátého písku. Seskočili a hned zapadli až po kolena. Pouze robot určený k

výzkumům na zasněžených pláních kráčel na svých širokých chodidlech jako kachna směšným, ale jistým krokem. Rohan mu přikázal, aby se zastavil, a sám s lidmi pozorně prohlížel ústí trysek na zádi, pokud byly zvenčí dostupné. "Prospěje jim malý výbrus a profouknutí," prohlásil. Teprve potom si všiml obrovského stínu, který koráb vrhal. Jako široká cesta se táhl přes duny osvětlené zapadajícím sluncem. V pravidelnosti písečných vln byl zvláštní klid. Jejich úpatí zaléval modrý stín, vrcholky růžověly v soumraku a tato teplá, jemná červeň mu připomněla barvy, které kdysi viděl v obrázkové knize pro děti. Tak byla neskutečná. Pomalu přenášel pohled z vlny na vlnu a nalézal přitom pokaždé jiný odstín broskvové barvy. Písečné vlny přerušovaly černé stíny, které se v dálce měnily v šedavou žluť, obklopenou hrozivě čnějícími sopečnými útesy. Tak stál a jen se díval, zatímco jeho lidé beze spěchu, pohyby zautomatizovanými dlouholetým výcvikem, prováděli základní měření, odebírali do malých kontejnerů vzorky vzduchu a písku, měřili radioaktivitu půdy přenosnou sondou, jejíž vrtnou věž přidržoval arktan. Rohan si jich nevšímal: Maska kryla pouze nos a ústa, oči a celou hlavu měl volné, poněvadž sňal měkkou ochrannou přílbu. Cítil vítr ve vlasech a na tváři lechtání jemných zrníček písku, který padal za okraj masky. Neklidné poryvy větru mu cloumaly nohavicemi kombinézy. Velký kotouč slunce, do něhož se bylo možné dívat bez následků skoro vteřinu, visel nyní přímo za špičkou rakety. Vítr táhle svištěl, silové pole totiž nebránilo pohybu plynů, Rohan nemohl tedy postřehnout, kde vyvstává z písku neviditelná stěna pole. Obrovský prostor, který obsáhl zrakem, byl mrtvý, jako by sem nikdy nevkročila lidská noha, jako by to nebyla planeta, která pohltila hvězdolet třídy Nepřemožitelného i s jeho osmdesátičlennou posádkou, obrovské, zkušené plavidlo v prázdnotě, plavidlo schopné vyvinout ve zlomku vteřiny energii miliard kilowatt, přeměnit ji v energetické pole, kterým nepronikne žádné materiální těleso, zkoncentrovat ji do všeničícího záření o hvězdné teplotě, které může sežehnout horský řetěz nebo vysušit moře. A přece tu zahynul onen ocelový organismus, vybudovaný na Zemi, výsledek mnohaletého technického rozvoje, a zanikl neznámým způsobem, beze stopy, bez signálu SOS, jako by se rozplynul v té rezavé a šedé poušti.

A celý kontinent vypadá stejně, pomyslel si. Pamatoval si jej dobře. Prohlížel si shora krátery a registroval jediný pohyb mezi nimi - způsobovala ho oblaka, která vrhala své stíny mezi nekonečné vlny písku.

"Aktivita?" zeptal se, aniž se obrátil.

"Nula nula dva," odpověděl Jordan a zvedl se z pokleku. Tvář mu zčervenala, oči se leskly. Maska zkreslovala zvuk hlasu.

To je méně než nic, pomyslel si. Nemohli zhynout pro takovou neopatrnost, automatické přístroje by vyhlásily poplach, i kdyby se nikdo nestaral o stereotyp průzkumů.

"Atmosféra?"

"Dusíku sedmdesát osm procent, argonu dvě procenta, kysličníku uhličitého nula, metanu čtyři procenta, zbytek je kyslík."

"Šestnáct procent kyslíku? Určitě?"

"Určitě."

"Radioaktivita vzduchu?"

"Prakticky nula." To bylo divné. Tolik kyslíku! Tato zpráva jej elektrizovala. Přešel k robotovi, který mu okamžitě ukázal kazetu s analyzátory. Snad se pokoušeli obejít bez kyslíkových přístrojů, napadlo jej nesmyslně, vždyť věděl, že tak to nebylo. Občas se sice stávalo, že některý člověk, víc než ostatní trápený touhou po návratu, si sundal masku - okolní vzduch vypadal přece tak čistý, tak svěží - a otrávil se. To se však mohlo přihodit jednomu, nanejvýš dvěma.

"Máte už všechno?" zeptal se.

"Ano."

"Vraťte se," řekl.

"A vy?"

"Já tu ještě zůstanu. Vraťte se," opakovat netrpělivě. Chtěl zůstat konečně sám. Blank si hodil na záda kontejnery, Jordan podal robotovi sondu a oba odešli brodíce se pískem; arktan šel za nimi, zezadu podobný maskovanému člověku.

Rohan přistoupil k nejbližší duně. Z písku vyčnívalo rozšířené ústí emitoru, který vytvářel ochranné silové pole. Ne proto, aby zkontroloval jeho funkci, ale prostě z dětinského nápadu nabral hrst písku a hodil ji před sebe. Písek narazil na jakési neviditelné sklo a sesypal se k zemi.

Ruce ho svrběly, aby si sundal masku. Znal to dobře. Vyplivnout plastický náustek, strhnout pásky, naplnit celou hruď vzduchem, zalknout se jím. Je to se mnou špatné, pomyslel si a pomalu se vracel ke korábu. Prázdná kabina výtahu čekala, s podlahou měkce zabořenou do písku. Vítr ji už stačil za několik minut jeho nepřítomnosti pokrýt tenkou vrstvičkou navátého písku.

Teprve v hlavní chodbě páté sekce pohlédl na nástěnný informátor. Velitel byl v řídicí kabině. Spěchal nahoru.

"Jedním slovem - idyla?" shrnul astrogátor jeho slova. "Žádná radioaktivita, žádné spory, bakterie, plísně, viry, nic - pouze ten kyslík. Pro všechny případy je třeba dát vzorky mikrobiologům."

"Už jsou v laboratoři. Život se tu možná rozvíjí na jiných kontinentech," poznamenal Rohan nepřesvědčivě.

"Pochybuji. Oslunění mimo rovníkovou oblast je slabé; nevšiml jste si mohutnosti polárních čepiček? Ručím za to, že je tam osm, možná deset kilometrů silná ledová vrstva. To spíš oceán, nějaké řasy a chaluhy, ale proč život nevyšel z vody na souš?"

"Budeme se muset do té vody podívat," řekl Rohan.

"Je předčasné ptát se našich lidí, ale planeta mi připadá stará. Takové shnilé vejce musí mít šest miliard let. Ostatně slunce má období nádhery už také za sebou. Je to už jen červený trpaslík. Ta nepřítomnost života na pevnině je zarážející. Zvláštní druh evoluce, která nesnáší souš. To by vysvětlilo přítomnost kyslíku, ale ne případ Kondora."

"Nějaké formy života, nějaké bytosti skrývající se v oceáně, které vytvořily civilizaci na jeho dně," nadhodil Rohan.

Oba hleděli na velikou mapu planety v Mercatorově projekci, dosti nepřesnou, neboť byla nakreslena podle údajů automatických sond z minulého století. Zobrazovala pouze obrysy hlavních kontinentů a moří, hranice polárních oblastí a několik největších kráterů. V síti protínajících se poledníků a rovnoběžek zářil pod osmým stupněm jižní šířky červeným kroužkem vyznačený bod - místo, na kterém přistáli. Astrogátor netrpělivě posunul papíry na stole.
"Tomu sám nevěříte. Tressor nemohl být hloupější než my, žádným podmořským bytostem by nepodlehl. To je nesmysl. A vůbec, kdyby opravdu existovaly rozumné vodní bytosti, jedna z prvních věcí, kterou by podnikly, by bylo ovládnutí souše. Třeba ve skafandrech naplněných vodou. To je opravdu nesmysl," opakoval, ne proto, aby definitivně zamítl Rohanovu koncepci, ale protože už přemýšlel o něčem jiném.
"Počkáme tu nějaký čas," rozhodl konečně a dotkl se spodního okraje mapy, která se ihned svinula a zmizela v jedné z poliček velkého regálu. "Počkáme a uvidíme."
"A co když neuvidíme nic?" zeptal se Rohan opatrně. "Budeme je hledat?"
"Rohane, mějte rozum. Šestý hvězdný rok a takové...," astrogátor hledal vhodný výraz, nenašel jej a nahradil jej neurčitým pohybem ruky. "Planeta je velká jako Mars. Jak je máme hledat? Mám na mysli Kondora," opravil se.
"Hm ano, půda je železitá," přiznal neochotně Rohan. Analýzy prokázaly velký obsah kysličníku železa v písku. Feroindukční přístroje byly k ničemu. Nevěděl, co říci, a proto mlčel. Byl přesvědčen, že velitel nakonec najde nějaké východisko. Nevrátí se přece s prázdnýma rukama, bez výsledků. Čekal a hleděl na Horpachovo husté obočí.
"Upřímně řečeno, nevěřím, že by to osmačtyřicetihodinové čekání k něčemu bylo, ale předpis je předpis," svěřil se neočekávaně astrogátor. "Sedněte si, Rohane. Stojíte nade mnou jako ztělesněná výčitka svědomí. Regis je nejpitomější místo, jaké si jen dovedu představit. Nehodí se k ničemu. Nevím, proč sem byl Kondor vyslán - ostatně už se stalo."
Umlkl. Měl špatnou náladu a jako vždy se stával hovorným. Ochotně se pouštěl do diskusí, i důvěrných, což bylo pokaždé trochu nebezpečné, protože každou chvíli mohl přerušit debatu nějakou jedovatostí.
"Zkrátka, tak či onak, musíme něco dělat. Víte co? Vyšleme pár malých sond na rovníkovou oběžnou dráhu. Ale aby byla opravdu kruhová a nízká. Takových sedmdesát kilometrů."
"To je ještě v dosahu ionosféry," protestoval Rohan. "Shoří po několika obletech."
"Ať shoří. Ale předtím vyfotografují co se dá. Dokonce bych radil riskovat šedesát kilometrů. Shoří možná už při desátém obletu, ale pouze snímky z takové výšky mohou něco přinést. Víte, jak vypadá raketa z výšky sto kilometrů nejlepším teleobjektivem? Špendlíková hlavička je vedle ní horský masiv. Hned to... Rohane!"
Na tento výkřik se navigátor obrátil, už ode dveří. Velitel hodil na stůl protokol s výsledky analýz.
"Co je to!? Co je to zase za blbost? Kdo to psal?"
"Automat. O co jde?" zeptal se Rohan a snažil se zachovat klid, neboť i v něm se už probouzela zlost. Bude mi tady teď nadávat! pomyslel si a vracel se úmyslně pomalu.
"Čtěte. Tady. Ano, tady."
"Čtyři procenta metanu," přečetl Rohan. Náhle ztuhl.
"Čtyři procenta metanu, že? A šestnáct kyslíku? Víte, co to je? Výbušná směs! Můžete mi vysvětlit, proč celá atmosféra nevybuchla, když jsme přistáli s borovodíky?"
"Skutečně... nerozumím tomu," vykoktal Rohan. Přistoupil rychle k pultu vnější kontroly, vpustil do přístrojů trochu venkovní atmosféry, a zatímco astrogátor v zlověstném mlčení přecházel sem a tam, díval se, jak analyzátory horlivě poklepávají skleněnými nádobkami.
"Tak co je?"
"Totéž. Metanu čtyři procenta... kyslíku šestnáct," řekl Rohan. Ve skutečnosti vůbec nechápal, jak je to možné, cítil však zadostiučinění: přinejmenším mu Horpach teď nebude moci nic vyčítat.
"Ukažte? Hm. Metanu čtyři, no, ať mě čert... dobrá. Vyšlete sondy na oběžnou dráhu a potom přijďte do malé laboratoře. Ostatně, nač máme odborníky! Ať si lámou hlavy!"
Rohan sjel dolů, zavolal dva raketové techniky a opakoval jim astrogátorův příkaz. Potom se vrátil na druhou sekci. Byly tu umístěny laboratoře a pracovny vědců. Postupně míjel úzké, do kovových dveří zasazené tabulky se dvěma písmeny: H. I., H. F., H. T., H. B a celou řadu jiných. Dveře malé laboratoře byly otevřeny dokořán; monotónní hlasy vědců občas přehlušoval astrogátorův bas. Rohan stanul na prahu. Byli tu všichni "hlavní": hlavní inženýr, biolog, fyzik, lékař i všichni technici ze strojovny. Astrogátor, který nyní mlčel, seděl v krajním křesle pod příručním elektronickým počítacím strojem a opálený Moderon se založenýma, téměř dívčíma rukama vysvětloval:
"Nejsem specialista v chemii plynů, ale tady asi nejde o obyčejný metan. Energie vazby je jiná, liší se sice v setinách, ale liší. Reaguje s kyslíkem jen v přítomnosti katalyzátorů a značně pomalu."
"Jakého původu je ten metan?" zeptal se Horpach.
"Uhlík je rozhodně organického původu. Není ho sice příliš mnoho, ale nepochybuji..."
"A izotopy? Jak starý je ten metan?"
"Dva až patnáct miliónů let."
"To je trochu široké rozpětí!"
"Měli jsme na to půl hodiny. Nic víc teď nemohu říci."
"Doktore Quastlere! Odkud pochází ten metan?"
"Nevím."
Horpach se postupně podíval na svoje odborníky. Předpokládali, že vybuchne, ale on se náhle usmál.
"Pánové, jsme přece zkušení lidé. Nelétáme spolu první den. Prosím o váš názor. Co máme teď dělat? Čím začít?"
Poněvadž nikdo se nedral o slovo, biolog Joppe, jeden z mála, kteří se nebáli Horpachova hněvu, pohlédl klidně veliteli do očí a řekl:

"To není obyčejná planeta třídy Sub-Delta 92. Kdyby taková byla, Kondor by nezmizel. Poněvadž měl na palubě odborníky stejně kvalitní jako jsme my, jediná věc, kterou víme určitě, je to, že jejich znalosti nestačily k tomu, aby zabránily katastrofě. Z toho plyne závěr, že musíme zachovávat třetí stupeň a zkoumat pevninu i oceán. Myslím, že je třeba zahájit geologické vrty a současně se zabývat zdejší vodou. Všechno ostatní by byly hypotézy; v této situaci si nemůžeme dovolit takový luxus."
"Dobrá." Horpach stiskl zuby. "Vrty v obvodu silového pole nejsou problém. Zařídí to doktor Novik."
Hlavní geolog přikývl.
"Pokud jde o oceán... jak daleko je pobřeží, Rohane?"
"Asi dvě stě kilometrů," odvětil navigátor, vůbec nepřekvapen tím, že velitel ví o jeho přítomnosti, třebaže jej nevidí; Rohan stál u dveří, pár kroků za jeho zády.
"Trochu daleko. Ale nebudeme už Nepřemožitelným hýbat. Vezměte tolik lidí, kolik uznáte za vhodné, Rohane, Fitzpatrika, ještě nějakého oceánologa a šest rezervních energobotů. Pojedete s tím ke břehu. Pracovat budete pouze pod ochranou silového pole; žádné výlety po moři, žádné potápění. Automaty také neplýtvejte, nemáme jich mnoho. Jasné? Můžete tedy začít. Aha, ještě něco. Je zdejší vzduch vhodný k dýchání?"
Lékaři si mezi sebou šeptali.
"V podstatě ano," řekl konečně Stormont, ale málo přesvědčivě.
"Co znamená to ‚v podstatě'? Lze jej dýchat?"
"Takové množství metanu není zanedbatelné. Po určité době se krev nasytí a mohou nastat mozkové příznaky. Omámení... ale teprve za hodinu, možná za několik hodin."
"A nepostačí nějaký absorbér metanu?"
"Ne. Nevyplatí se vyrábět absorbéry, bylo by je totiž třeba často měnit a kromě toho je procento kyslíku dost nízké. Osobně jsem pro kyslíkové přístroje."
"Hm. Ostatní také?"
Witte a Eldjarn přikývli. Horpach vstal.
"Tak začneme. Rohane! Co je se sondami?"
"Hned je začneme vypouštět. Mám ještě překontrolovat jejich dráhy?"
"Ano."
Rohan vyšel a nechal hluk laboratoře za sebou. Když vyšel do řídicí kabiny, slunce už zapadalo. Na pozadí tmavé, purpurové fialové úseče jeho disku se rýsoval na horizontu nepřirozeně výrazný zubatý obrys kráteru. Nebe, v této části galaxie plné hvězd, se teď zdálo ještě větší. Stále níže se objevovala velká souhvězdí. Rohan se spojil s kabinou na odpalování sond ve špičce korábu. K vystřelení byla připravena první dvojice fotosatelitů. Další měla následovat po hodině. Nazítří měly denní i noční fotografie obou polokoulí planety poskytnout obraz celého rovníkového pásma.
"Minuta třicet jedna... azimut sedm. Navádím...," opakoval zpěvavý hlas v reproduktoru. Rohan ho ztišil knoflíkem a otočil křeslo ke kontrolnímu pultu. Nikomu by to nepřiznal, ale vždy jej bavila hra světel při vystřelování sondy na oběžnou dráhu kolem planety. Nejdříve vzplanula rubínová, bílá a modrá kontrola boosteru. Potom zatikal startovní automat. Když umlkl, celý trup korábu se slabě zachvěl a poušť na obrazovkách ozářil fosforeskující záblesk. S vysokým hvizdem vylétla ze špičky miniaturní střela a zalila hvězdolet proudem světla. Záblesky vzdalujícího se boosteru tančily po úbočích dun stále slaběji, až konečně uhasly. Teď už nebylo sondu ani slyšet, zato pult zachvátila světelná horečka. Ze šera spěšně vyskakovala oválná světélka balistické kontroly, souhlasně jim přitakávaly žárovky dálkového řízení, potom se objevily jako barevné vánoční stromky signály postupného odpadání spálených stupňů a nakonec nad celým tím duhovým mraveništěm vzplanul bílý čtverec, znamení, že se satelit dostal na oběžnou dráhu. Uprostřed jeho sněžně lesklého povrchu se objevil šedý ostrůvek, který se změnil v číslo 67. To byla výška letu. Rohan překontroloval prvky dráhy, ale perigeum i apogeum byly v určených mezích. Neměl zde už nic na práci. Podíval se na palubní chronometr, který ukazoval osmnáct hodin, potom na svoje hodinky s místním časem - jedenáct hodin v noci. Zavřel na chvíli oči. Měl radost z toho výletu k oceánu. Rád pracoval sám. Byl ospalý a hladový. Chvíli uvažoval, zda nemá polknout osvěžující tabletku, ale rozhodl se, že postačí večeře. Vstal a pocítil únavu, podivil se a tento údiv jej trochu osvěžil. Sjel dolů do jídelny. Byli tam už dva řidiči vznášedel, jeden z nich byl Jarg, kterého měl rád pro jeho neustále dobrou náladu, byl tam i Fitzpatrik se dvěma kolegy, Brozou a Koechlinem. Dojídali už večeři, když si Rohan teprve objednal horkou polévku a ze skříňky ve stěně si vzal chléb a láhev nealkoholického piva. Nesl si to na tácku ke stolu, když se podlaha lehce zachvěla. Nepřemožitelný vystřelil další satelit.
Velitel jim nedovolil jet v noci. Vyjeli tedy v pět hodin místního času, krátce před východem slunce. Podobnému pochodu říkali pohřební průvod, z bezpečnostních důvodů měl totiž pevně stanovené pořadí a byl únavně pomalý. Zahajovaly a uzavíraly jej energoboty, které elipsoidním silovým polem chránily všechny stroje uvnitř: univerzální vznášedla, vozy s radiostanicemi a radarem, kuchyni, transportér se skládacím hermetickým obydlím a malý laser přímého dosahu na housenkových pásech, nazývaný všeobecně šídlo. Rohan se usadil společně se třemi vědci v předním energobotu, což bylo značně nepohodlné, neboť se tam stěží vešli; jen tak však měli dojem normálního cestování. Rychlost bylo nutno přizpůsobit nejpomalejším strojům kolony, tedy energobotům. Jízda nebyla příjemná. Housenkové pásy vrzaly a řinčely, turbínové motory kvílely jako komáři velikosti slona a celý energobot plul jako těžká šalupa po vlnách. Černá jehla Nepřemožitelného se rychle skryla za obzorem. Nějakou dobu jeli ve vodorovných paprscích studeného a jako krev červeného slunce jednotvárnou pouští, potom písku ubývalo a vystupovaly z něj šikmé stěny skal, které museli objíždět. Kyslíkové masky spolu s vytím motorů nepovzbuzovaly k hovoru. Pozorovali pečlivě obzor, ale obraz byl stále stejný - nakupené skály, velké zvětralé balvany, v jednom místě se začala rovina svažovat a na dně mělké kotliny se objevil napůl vyschlý potok s vodou rudou odleskem červeného slunce. Štěrk na obou březích potoka dokazoval, že průtok vody se někdy značně zvyšuje. Na chvíli se zastavili, aby si prohlédli vodu.

Byla čistá, dosti tvrdá, s příměsí kysličníků železa a nepatrnými stopami sirníku. Rozjeli se dále, teď už o něco rychleji, protože pásy se pohybovaly po kamenitém podloží. Na západě se zvedaly nevysoké svahy. Poslední stroj udržoval stálé spojení s Nepřemožitelným, antény radarů se otáčely, členové obsluhy si upravovali sluchátka, seděli u obrazovek a pojídali tabletky koncentrátu; občas vyletěl zpod některého vznášedla kámen, vymrštěn vzdušným vírem, a skákal po štěrku jako živý. Potom cestu zahradilo nízké holé návrší. Odebrali pár vzorků a Fitzpatrik křikl na Rohana, že křemík je organického původu. Nakonec, když se před nimi jako modročerná čára objevilo moře, nalezli i vápník. Sjeli ke břehu po malých oblázcích. Horký dech stroje, skřípění pásů, vytí turbín, to všechno náhle ztichlo, když se objevil asi sto metrů od nich oceán, zblízka zelenavý a na pohled docela pozemský.
Nyní začalo dost složité manévrování, protože k ochraně pracovní skupiny bylo třeba zavést přední energobot dost hluboko do vody. Utěsněný stroj, řízený z druhého energobotu, vjel do vln, které bouřily a pěnily, až se stal jen stěží viditelným stínem v hlubině; teprve potom na signál vyslaný z ústředního stanoviště vysunul zatopený kolos nad hladinu Diracův emitor. Teprve když se pole ustálilo a přikrylo neviditelným příklopem část břehu a pobřežních vod, začal vlastní výzkum.
Oceán nebyl tak slaný jako na Zemi, analýzy však nepřinesly žádné překvapivé výsledky. Po dvou hodinách věděli zhruba totéž co na začátku. Vyslali tedy dvě dálkově řízené televizní sondy na širé moře a sledovali jejich pohyb na obrazovkách. Teprve když zmizely z obzoru, oznámily první skutečnou novinku. V oceáně žily organismy podobné rybám. Od sondy však prchaly obrovskou rychlostí a hledaly záchranu v hlubinách. Echologové určili hloubku oceánu v tomto místě prvního setkání s živými tvory na sto padesát metrů.
Broza si umínil, že musí chytit aspoň jednu takovou rybu. Lovili tedy; sondy pronásledovaly stíny míhající se v zeleném šeru, střílely elektrickými náboji, ale údajné ryby projevily nepochopitelnou obratnost v manévrování. Nakonec se jim podařilo jednu zasáhnout. Sondu, která ji zachytila do svých kleští, okamžitě přivolali ke břehu; Koechlin a Fitzpatrik zatím řídili druhou, která sbírala vzorky vláken vznášejících se ve vlnách, o nichž se domnívali, že je to nějaký druh chaluh či řas. Konečně ji poslali až na dno, do hloubky čtvrt kilometru. Silný proud u dna velmi ztěžoval ovládání sondy, protože ji stále odnášel mezi balvany. Nakonec se však podařilo několik z nich odvalit, a jak správně předpokládal Koechlin, sídlila pod nimi celý kolonie pružných štětinatých tvorů.
Když se obě sondy vrátily a biologové se dali do práce, Rohan, Jarg a pět ostatních pojedli první teplé jídlo toho dne v nově postaveném domku, kde si také mohli sundat nepříjemné masky.
Čas do večera strávili tak, že sbírali vzorky minerálů, zkoumali radioaktivitu dna, intenzitu záření a vykonávali stovky podobných zdlouhavých prací, které však bylo třeba udělat svědomitě, ba pedanticky, jestliže měly přinést hodnověrné výsledky.
Do soumraku byly téměř všechny práce ukončeny, a když zavolal Horpach, mohl Rohan s klidným svědomím odejít k rádiu. Oceán byl plný živých organismů, které se však vyhýbaly pobřežní oblasti. V těle pitvané a zkoumané ryby nenašli nic zvláštního. Vývoj na planetě probíhal podle odhadu stovky miliónů let. Objevili značné množství zelených chaluh, což objasňovalo přítomnost kyslíku v atmosféře. Rozdělení živých organismů na rostlinné a živočišné bylo typické; typické byly také kostní struktury obratlovců. Jediným orgánem zjištěným u ulovené ryby, jehož pozemskou obdobu biologové neznali, byl zvláštní smysl, citlivý na velmi nepatrné změny intenzity magnetického pole. Horpach přikázal celé výpravě, aby se co nejrychleji vrátila, a nakonec oznámil novinku: pravděpodobně se po dařilo na fotografickém snímku nalézt místo přistání zmizelého Kondora.
Přes protesty biologů, kteří tvrdili, že by jim nestačilo ani několik týdnů pro další výzkumy, byl domek demontován, motory spuštěny a kolona se pohnula na severozápad. Rohan nemohl oznámit žádné podrobnosti o Kondorovi, protože je sám neznal. Chtěl být co nejrychleji zpátky, neboť tušil, že velitel rozděluje další úkoly, slibující možná četné objevy. Samozřejmě bude třeba především prozkoumat místo údajného přistání Kondora. Rohan tedy ždímal ze strojů všechno, a návrat byl provázen ještě pekelnějším řevem housenkových pásů. Když nastala tma, rozsvítily se velké reflektory strojů; byl to pohled neobvyklý a dokonce hrozivý - každou chvíli se v pohyblivých sloupech světla vynořily ze tmy nestvůrné, zdánlivě se pohybující siluety obrů. Byly to však jen skály, poslední pozůstatky po zvětralém horském masivu. Několikrát se museli zastavit u hlubokých rozsedlin zejících v čediči. Nakonec, už hodně dlouho po půlnoci, uviděli ze všech stran osvětlený lesklý trup Nepřemožitelného. V silovém poli se na všechny strany pohybovaly řady strojů; vykládaly se zásoby, palivo, pod nákladní rampou stály v oslepujícím světle reflektorů skupinky lidí. Už zdálky slyšeli ohlasy tohoto mravenčího hemžení. Nad sloupy světel se vznášel mlčící trup hvězdoletu.
Modravá světla vyznačila průchod v silové ochraně a vozy pokryté silnou vrstvou prachu vjely jeden za druhým doprostřed kruhového prostranství. Ještě než Rohan seskočil na zem, už volal na jednoho z nejblíže stojících lidí, v němž poznal Blanka, co je s Kondorem.
Ale bocman nevěděl nic o údajném objevu. Rohan se toho od něj mnoho nedozvěděl. Než čtyři satelity shořely v hustých vrstvách atmosféry, pořídily jedenáct tisíc snímků, které byly postupně přeneseny na speciálně leptané destičky v kajutě kartografii. Aby neztrácel čas, zavolal si Rohan technika kartografii Eretta a při sprchování se ho vyptával na vše, co se stalo na lodi. Erett byl jedním z těch, kteří hledali na získaném filmu Kondora. Toto zrníčko oceli v oceánech písku hledalo asi třicet lidí; kromě planetologů byli k tomuto účelu zmobilizováni kartografové, radaroví operátoři a všichni piloti. Celý den i noc střídavě prohlíželi fotografie a zaznamenávali souřadnice každého podezřelého bodu. Ale zpráva, kterou oznámil Rohanovi velitel, byla mylná. Považovali za Kondora neobyčejně vysokou skalní jehlu, která vrhala stín překvapivě podobný skutečnému stínu rakety. O osudu Kondora nevěděli tedy nic nového.
Rohan se chtěl hlásit u velitele, ale ten se už odebral k odpočinku. Odešel tedy do své kajuty. Ač byl unaven, nemohl dlouho usnout. Když ráno vstal, astrogátor mu vzkázal po Ballminovi, vedoucím planetologů, aby poslal získaný materiál do hlavní laboratoře. V deset hodin pocítil Rohan takový hlad, že sjel na druhou sekci do malé jídelny

radarových operátorů. Právě když dopíjel kávu, dostihl ho tam Erett.
"Už ho máte?" zeptal se při pohledu na kartografovu vzrušenou tvář.
"Ne. Ale našli jsme něco většího. Pojďte se mnou, astrogátor vás volá..."
Rohanovi se zdálo, že zasklená klec výtahu se pohybuje neuvěřitelně pomalu. V setmělé kajutě vládlo ticho, bylo slyšet jen šum elektrických přístrojů a z podavače vylézaly stále nové snímky, vlhké a lesklé, kterým nikdo nevěnoval pozornost. Dva technici připravili epidiaskop a zhasli poslední světla v okamžiku, kdy Rohan otevřel dveře. Uprostřed shromáždění postřehl bílou hlavu astrogátora. Hned nato se rozzářilo plátno spuštěné se stropu. V nastalém tichu přešel Rohan co nejblíže k velké, jasné ploše.
Černobílý snímek nebyl zrovna nejkvalitnější. V okolí drobných, nepravidelně rozmístěných kráterů se rýsovala holá planina, z jedné strany přerušená čarou tak rovnou, jako by tam skály uřízl nějaký obrovský nůž; to bylo pobřeží, neboť zbytek snímku zaplňovala jednolitá čerň oceánu. Nedaleko od břehu se rozprostírala mozaika poměrně nejasných tvarů, která byla na dvou místech zakryta šmouhami oblaků. Ale i tak bylo nepochybné, že zvláštní, v detailech rozmazaný útvar není geologického původu.
Město..., pomyslel si vzrušeně Rohan, ale nahlas to neřekl. Všichni stále zachovávali mlčení. Technik u epidiaskopu se marně snažil zaostřit obraz.
"Byly poruchy při příjmu?" přerušil ticho klidný hlas astrogátora.
"Ne," odpověděl Ballmin ze tmy. "Příjem byl čistý, ale toto je jeden z posledních snímků třetí sondy. Osm minut po jeho vyslání přestala odpovídat na signály. Je možné, že snímek byl zhotoven objektivy poškozenými zvýšenou teplotou."
"Kamera nebyla výš než sedmdesát kilometrů," ozval se jiný hlas, náležející zřejmě Maltovi, jednomu z nejschopnějších planetologů. "Odhadl bych ji na padesát pět až šedesát kilometrů... Podívejte se..." Jeho silueta částečně zakryla plátno. Přiložil k obrazu průhlednou plastickou šablonu s vyznačenými ryskami a přeměřil postupně několik kráterů ve druhé polovině snímků. "Jsou zřetelně větší než na předcházejících fotografiích. Ostatně," dodal, "to není důležité. Tak či onak..."
Nedokončil, ale všichni pochopili, co chtěl říci: že brzy zkontrolují přesnost fotografie, až prozkoumají tuto část planety. Nějakou chvíli se ještě dívali na obraz na plátně. Rohan si už nebyl tak jist, že ukazuje město, či spíše jeho ruiny. O tom, že geometricky pravidelný útvar je už dávno opuštěn, svědčily tenké čárky, zvlněné stíny dun, které ze všech stran oblévaly složité konstrukce, takže některé už napůl mizely v písečné záplavě pouště. Navíc tyto ruiny rozdělovala na dvě nestejné části černá, křivolaká čára rozšiřující se směrem do pevniny - seismická trhlina, která rozštěpila některé z velkých "budov". Jedna z nich vytvořila jakýsi most, opřený o oba protější okraje trhliny.
"Světlo," rozlehl se astrogátorův hlas. Když se rozsvítilo, podíval se na nástěnné hodiny.
"Za dvě hodiny startujeme."
Zdvihla se bouře hlasů; nejenergičtěji protestovali lidé hlavního biologa, kteří se při zkušebních vrtech dostali do hloubky dvě stě metrů. Horpach dal rukou znamení, že nepřipouští žádnou diskusi.
"Všechny stroje se vrátí na palubu. Uložte získaný materiál. Prohlídka snímků a zbytek analýz pokračují. Kde je Rohan? Jste tady? Dobrá. Slyšel jste, co jsem řekl? Za dvě hodiny musí být všichni lidé na startovních stanovištích."
Nakládání vyložených strojů pokračovalo spěšně, ale systematicky. Rohan byl hluchý k námitkám Ballmina, který prosil o patnáct minut pro další vrty.
"Slyšel jste, co říkal velitel," opakoval nalevo napravo a popohánělmontéry, kteří přijížděli k vykopaným jámám s velkými jeřáby. Vrtné aparatury, provizorní plošiny a nádrže s palivem putovaly postupně do nákladních prostor; když už jen rozrytá půda svědčila o vykonané práci, Rohan s Westergardem, zástupcem hlavního inženýra, obešli pro všechny případy opuštěná pracoviště. Potom lidé zmizeli uvnitř. Teprve pak se pohnul písek, rádiem přivolané energoboty se vracely a mizely uvnitř korábu, který vtáhl pod pancéřové pláty i nákladní rampu a osobní výtah. Za okamžik nato přehlušil jednotvárné vytí vichru kovový hvizd stlačeného vzduchu, který profoukl trysky. Kotouče prachu obklopily záď, pod níž vzplanula zelená záře a smísila se s červeným světlem slunce. Za hromového řevu, který otřásal pouští a mnohonásobnou ozvěnou se vracel od skalních stěn, se hvězdolet pomalu vznesl do výše. Zanechal za sebou vypálené skály, roztavený písek a zmizel s rostoucí rychlostí ve fialovém nebi. Dlouho potom, když se poslední stopa jeho cesty, vyznačená bělavou čarou par, rozplynula v atmosféře a pohyblivé písky začaly pokrývat holé skály a zaplňovat opuštěné výkopy, objevil se na západě temný mrak. Sunul se nízko nad zemí, pak se rozvinul, dlouhým ramenem obchvátil místo přistání a nehybně strnul. Když se slunce nadobro schýlilo k západu, začal z něj na poušť padat černý déšť.

UPROSTŘED RUIN

Nepřemožitelný přistál na pečlivě vybraném místě, asi šest kilometrů na jih od údajného "města". Z řídicí kabiny bylo vidět docela dobře. Dojem, že jsou to uměle vybudované konstrukce, byl ještě silnější než při prohlížení fotografií. Byly rozloženy na ploše mnoha kilometrů. Stavby byly hranaté, u základny většinou širší než nahoře, nestejné výšky, zčernalé, místy se kovově leskly, ale ani nejsilnější dalekohled neumožňoval rozeznat podrobnosti; zdálo se, že většina těchto budov je děravá jako řešeto.
Kovové sténání chladnoucích trysek ještě neustalo, když koráb vysunul ze svého nitra rampu, lešení výtahu a obklopil se kruhem energobotů. V místě ležícím přímo proti "městu" (ze země je nebylo vidět kvůli nízkému návrší) se uvnitř energetické clony soustředila skupina pěti terénních vozů, ke které se připojil dvakrát větší pohyblivý zářič antihmoty, podobný apokalyptickému brouku s modrým krunýřem.
Velitelem operační skupiny byl Rohan. Stál vzpřímen v prvém terénním voze a čekal, až se na rozkaz z paluby Nepřemožitelného otevře průchod v silovém poli. Dva inforoboty na nejbližších návrších vystřelily zelené světlice,

které vyznačily cestu, a malá kolona, zformovaná do dvojstupu s Rohanovým vozem v čele, se rozjela.
Motory strojů řvaly, zpod pneumatik gigantů létaly gejzíry písku, vpředu, dvě stě metrů před čelním vozem se vznášel průzkumový robot, podobný plochému talíři s rychle kmitajícími tykadly. Proud vzduchu, který z něj vycházel, vířil písek. Zvířený prach se v poměrně klidném vzduchu dlouho neusazoval a po průchodu kolony vyznačovala její trasu červená křivolaká stopa. Stíny strojů byly stále delší, cesta vedla k západu. Kolona se vyhnula téměř úplně zasypanému kráteru a po dvaceti minutách dorazila k ruinám. Tady se konvoj rozpadl. Tři vozy bez posádky vyjely vpřed a rozsvítily ostře modrá světla na znamení, že vytvořily lokální silové pole. Uvnitř ochranné clony se pohybovaly dva vozy s lidmi. Padesát metrů za nimi kráčel obrovský zářič antihmoty. V jedné chvíli, když překročili zasypanou spleť jakýchsi potrhaných kovových lan či drátů, museli zastavit, protože jedna noha zářiče zapadla do neviditelné štěrbiny v písku. Z Rohanova vozu seskočily dva arktany a osvobodily uvázlý kolos. Potom se kolona zase rozjela.
To, co nazvali městem, nebylo ve skutečnosti ani trochu podobné lidským sídlištím. Temné masívy, zasypané pohyblivými písky kdovíjak hluboko, tu stály a nepodobaly se ničemu, co znají lidské oči. Pichlavé konstrukce neurčitých tvarů sahaly do výše několika pater. Neměly okna, dveře, dokonce ani stěny. Jedny vypadaly jako zvlněné, velmi hustě pletené sítě, protínající se mnoha směry a zesílené v místech styku, jiné připomínaly složité prostorové arabesky, jaké vzniknou při vzájemném pronikání včelích pláství, nebo síť s trojúhelníkovými a pětiúhelníkovými otvory. V každém větším prvku a v každé viditelné ploše bylo možno najít nějakou pravidelnost, ne tak stejnorodou jako v krystalu, ale nepochybnou, opakující se v určitém rytmu, třebaže na mnoha místech přerušenou stopami ničení. Některé konstrukce byly spojeny v jakési hranolovité útvary, které byly hustě porostlé větvemi (ty větve však nerostly libovolně jako u stromů a keřů: buď vytvářely část oblouku, nebo byly zkroucené do spirály). Většinou trčely z písku kolmo, nalezli však i nakloněné jako pilíře padacího mostu. Vítr vanoucí nejčastěji ze severu nakupil na všech vodorovných plochách a na mírných svazích sypký písek, takže zdálky mnohá z těchto ruin připomínala nevysokou pyramidu s useknutým vrcholem. Zblízka však její zdánlivě hladká plocha ukazovala, co to ve skutečnosti je: systém keříčkovitých ostrohranných prutů a lišt, místy tak propletených, že zadržovaly ve své spleti i písek. Rohanovi se zdálo, že jsou to nějaké krychlovité a jehlanovité úlomky skal, porostlé mrtvým, uschlým rostlinstvem. Ale i tento dojem mizel ze vzdálenosti několika kroků: tehdy se totiž v chaosu zkázy projevila pravidelnost cizí živým formám.
Ruiny nebyly monolitní, dalo se do nich nahlédnout mezerami v kovové houštině, která je zcela vyplňovala, nebyly však ani duté. Odevšad vanula mrtvolná opuštěnost. Rohan uvažoval o zářiči, použít násilí však nemělo smysl, nebyl tu prostor, do něhož by mohli proniknout. Vítr honil mezi vysokými baštami oblaka prachu. Pravidelnou mozaiku černých otvorů vyplňoval písek; sypal se neustále v praménccích, které připomínaly miniaturní laviny. Po celou cestu je provázel neustálý sypký šelest. Otáčivé antény, pohyblivé geigery, ultrazvukové mikrofony i detektory záření mlčely. Bylo slyšet pouze skřípění písku pod koly a při změně směru přerývané kvílení hnacích motorů; kolona střídavě mizela v hlubokém chladném stínu, který vrhaly okolní kolosy, a znovu vjížděla na osvětlený písek.
Konečně dorazili k tektonické trhlině. Byla široká sto metrů, zdánlivě bezedná, určitě nesmírně hluboká, neboť ji nezaplnily ani úplné vodopády písku, které vítr neustále smetal dolů. Zastavili se a Rohan vyslal na druhou stranu na průzkum létajícího robota. Pozoroval na obrazovce všechno, co snímal robot svými televizními kamerami, ale obraz byl stále stejný. Robot byl za hodinu povolán zpět, a když se připojil ke skupině, Rohan se po poradě s Ballminem a fyzikem Gralevem, kteří seděli ve vozidle, odhodlal k důkladnější prohlídce několika rozvalin.
Nejprve se pokusili zjistit ultrazvukovými sondami, jak silná vrstva písku pokrývá "ulice" mrtvého "města". Bylo to dosti zdlouhavé a výsledky si odporovaly, pravděpodobně proto, že podkladovou skálu postihla vnitřní dekrystalizace při otřesu, který vytvořil onu velkou trhlinu. Sedm až dvacet metrů silná vrstva písku vyplňovala tuto ohromnou terénní pánev. Zamířili na východ k oceánu, překonali jedenáct kilometrů klikaté cesty mezi zčernalými ruinami, které byly čím dál nižší, stále méně vyčnívaly z písku, až konečně zmizely; dorazili k holým skalám. Stanuli tak vysoko nad útesy, že hukot vln tříštících se hluboko pod nimi o skály bylo slyšet jen slabě. Pás holé skály bez písku pokračoval k severu řadou horských štítů, které sestupovaly až k oceánu a mizely v jeho zrcadle.
Za sebou zanechali "město" - vypadalo teď jako černá silueta s pravidelnými obrysy, utopená v rudé mlze. Rohan se spojil s Nepřemožitelným, předal astrogátorovi získané výsledky, jejichž informační hodnota se rovnala vlastně nule, a celá kolona, stále zachovávající nezbytnou opatrnost, se vrátila mezi trosky.
Cestou je potkala malá nehoda. Levý krajní energobot, pravděpodobně vinou malé odchylky v kursu, nadměrně rozšířil silové pole, takže zachytilo okraj jedné nakloněné plástvovité stavby. Zářič antihmoty spojený s ukazatelem pole, který někdo nastavil na automatický zásah v případě útoku, si vysvětlil změnu hodnoty jako pokus o probití silového pole a střelil do nevinné ruiny. Část nakloněné stavby vysoké jako pozemský mrakodrap pozbyla svou špinavě černou barvu a oslnivě se rozzářila, načež se v následujícím zlomku vteřiny rozpadla v liják vroucího kovu. Na kolonu nedopadl ani kousek, neboť žhavé kapky sklouzly po povrchu neviditelné kopule, kterou vytvořila silová clona. Vypařily se dřív, než dopadly k zemi. Anihilací se zvýšila radioaktivita, geigery automaticky vyhlásily poplach a Rohan klel a sliboval, že přerazí toho, kdo programoval přístroje. Ztratil hezkou chvíli odvoláváním poplachu a odpovědí Nepřemožitelnému, který zpozoroval záblesk a ptal se okamžitě na jeho příčinu.
"Určitě víme jen to, že je to kov. Pravděpodobně ocel s příměsí wolframu a niklu," řekl Ballmin, jehož nevzrušil vzniklý chaos. Využil příležitosti a provedl spektroskopickou analýzu plamenů, které zachvátily trosky.
"Můžete odhadnout stáří?" zeptal se Rohan a setřásal jemný písek, který se na něm usadil. Zbytek ruiny nechali za sebou; visela teď nad cestou jako zlomené křídlo.
"Ne. Mohu jen říci, že je to pekelně staré. Pekelně staré," opakoval Ballmin.
"Musíme to prozkoumat blíže... Nebudu žádat starého o povolení," dodal Rohan s náhlou rozhodností.
Zastavili se u složitého objektu vytvořeného z několika ramen sbíhajících se do středu. V silovém poli se otevřela

branka vyznačená dvěma světly. Zblízka převládal dojem chaosu. Průčelí stavby tvořily trojúhelníkové pláty pokryté drátěnými "kartáči", zevnitř tyto pláty podepírala soustava prutů, silných jako větve; na povrchu předstíraly nějaký systém, ale v hloubi, kam se lidé snažili nahlédnout pomocí silných reflektorů, se les prutů rozvětvoval, znovu se spojoval a všechno dohromady bylo podobné gigantické drátěnce, mraveništi miliónů propletených kabelů. Hledali v nich stopy elektrického proudu, polarizaci, zbytkový magnetismus i radioaktivitu - bez jakéhokoliv výsledku.
Zelená světla vyznačující vstup do silového pole neklidně mrkala. Vítr svištěl, masy vzduchu vháněné do ocelového houští vydávaly příšerné zvuky.
"Co jen ta prokletá džungle má znamenat!"
Rohan si utíral zpocenou tvář, na niž se mu lepil písek. Spolu s Ballminem stáli u nízkého zábradlí na plošině létajícího robota, který se s nimi vznášel nad "ulicí" či spíše pískem pokrytým trojúhelníkovým náměstím mezi troskami. Hluboko dole stály jejich stroje a lidé zezdola na ně hleděli se zvednutými hlavami.
Robot letěl dál. Ocitli se nad vrcholky, lesem ostrých hrotů žčernalého kovu, nerovnými, potrhanými, místy přikrytými oněmi trojúhelníkovými deskami, které však neležely v jedné rovině; nakloněny do všech směrů dovolovaly pohlédnout do temného nitra. Změť kovových prutů a pláství byla tak hustá, že jí sluneční světlo nemohlo proniknout a záře reflektorů byla stejně bezmocná.
"Co myslíte, Ballmine, co to může znamenat?" opakoval Rohan. Měl špatnou náladu. Čelo mu zčervenalo, jak si je neustále otíral, kůže ho bolela, oči pálily; za několik minut musí předat Nepřemožitelnému další hlášení a nebyl s to ani najít slova, aby popsal to, před čím stál.
"Nejsem jasnovidec," odvětil vědec. "Ani archeolog. Domnívám se, že by nám ani archeolog nic neřekl. Zdá se mi..." Umlkl.
"Mluvte!"
"Nepřipadá mi to jako obydlí. Jako obydlí jakýchkoli bytostí, rozumíte? Dá-li se to vůbec s něčím srovnat, tak snad se strojem."
"Se strojem? Ale s jakým? Koncentrátor informací? Nějaký druh elektromozku?"
"Tomu sám nevěříte," odvětil planetolog flegmaticky.
Robot se přesunul stranou, stále se téměř dotýkal prutů, které chaoticky trčely mezi zprohýbanými deskami.
"Ne. Tady nebyly žádné elektrické obvody. Kde máte nějaké kabely, izolátory, stínicí zařízení?"
"Snad byly hořlavé. Mohl je zničit oheň. Koneckonců je to ruina," namítl nepřesvědčivě Rohan.
"Možná," souhlasil nečekaně Ballmin.
"Co mám tedy říci astrogátorovi?"
"Nejlépe bude, když mu ukážete celý ten krám v televizi."
"To nebylo město...," řekl náhle Rohan, jako by shrnoval v mysli vše, co viděl.
"Pravděpodobně ne," přitakal planetolog. "A vůbec už ne takové, jaké si umíme představit. Nebydlily tu bytosti připomínající aspoň trochu člověka. Přitom život v oceáně se pozemskému docela podobá. Bylo by tedy logické, že podobné bytosti se vyskytují i na souši."
"Ano. Stále na to myslím. Nikdo z biologů o tom nechce mluvit. Co o tom soudíte?"
"Nechtějí o tom mluvit, poněvadž to zní nepravděpodobně: jako by něco nepustilo život na pevninu... Jako by mu znemožňovalo vynořit se z vody..."
"Mohl tu být kdysi takový důvod, například blízký výbuch supernovy. Víte přece, že zeta Lyry byla před několika milióny lety novou. Tvrdé záření možná vyhubilo život na pevninách, zatímco v hlubinách oceánů se mohly živé organismy zachránit..."
"Kdyby záření bylo tak silné, jak říkáte, daly by se dnes objevit jeho stopy. A zatím je aktivita půdy na tuto část galaxie výjimečně nízká. Kromě toho za ty milióny let by evoluce znovu pokročila vpřed, neexistovali by samozřejmě žádní obratlovci, ale primitivní pobřežní živočichové ano. Všiml jste si, že břeh je úplně pustý?"
"Všiml. Má to opravdu takový význam?"
"Rozhodující. Život vzniká zpravidla nejprve v pobřežních mělčinách, teprve potom proniká do hlubin oceánu. Tady tomu nemohlo být jinak. Něco jej zahnalo. A myslím, že to působí dodnes."
"Proč?"
"Protože se ryby bojí sond. Na planetách, které znám, se žádná zvířata nebojí přístrojů. Nebojí se toho, co nikdy neviděla."
"Chcete říci, že ryby už někdy viděly sondy?"
"Nevím, co viděly. Ale proč mají magnetický smysl?"
"To je zatracený případ!" zabručel Rohan a naklonil se před zábradlí. Ve vzdušném proudu trysek robota vibrovaly zkřivené černé konce drátů. Ballmin je dlouhými kleštěmi ulamoval.
"Něco vám povím," prohlásil. "Tady vůbec nikdy nebyla vysoká teplota, kov by se přece otavil. Padá tedy i vaše hypotéza o požáru..."
"Tady padá každá hypotéza," zabručel Rohan. "Kromě toho nevím, jak uvést do souvislosti tu bláznivou změť se zkázou Kondora. Vždyť je to absolutně mrtvé."
"Nemuselo to takové být vždycky."
"Souhlasím. Před tisíci lety snad. Ale ne před několika lety. Nemáme tu už co pohledávat. Vrátíme se dolů."
Oba mlčeli, dokud se stroj nespustil k zeleným signálním světlům expedice. Rohan poručil technikům, aby zapojili televizní kamery a předali zprávu o situaci Nepřemožitelnému.
Sám se uzavřel v kabině hlavního transportéru s vědci. Profoukli miniaturní místnost kyslíkem, jedli chlebíčky a zapíjeli je kávou z termosek. Nad jejich hlavami svítila kulatá zářivka. Rohanovi bylo její bílé světlo příjemné. Zprotivil se mu už

načervenalý den planety. Ballmin odplivoval, protože mu při jídle skřípal mezi zuby písek, který vnikl do náustku masky.
"Něco mi to připomíná...," ozval se nečekaně Gralev a zašrouboval termosku. Pod zářivkou se leskly jeho husté černé vlasy. "Povím vám to. Ale pod podmínkou, že nebudete má slova brát příliš vážně."
"Dost na tom, že ti to vůbec něco připomíná," odvětil Rohan s plnými ústy. "Mluv."
"Přímo mi to nepřipomíná nic. Ale slyšel jsem takovou historku... vlastně pohádku. O Lyřanech."
"To není pohádka. Oni opravdu existovali. Achramian o nich napsal celou monografii," poznamenal Rohan. Za Gralevovými zády zablikalo na pultě světélko, znamená, že mají spojení s Nepřemožitelným.
"Ano. Payne připouštěl, že se někteří mohli zachránit. Ale já jsem si téměř jist, že to není pravda. Při výbuchu novy všichni zahynuli."
"To je odtud šestnáct světelných let," řekl Gralev. "Neznám tu Achramianovu knihu. Ale slyšel jsem, už si ani nevzpomínám kde, vyprávění o tom, jak se pokoušeli zachránit. Prý vysílali kosmické lodi na všechny planety jiných hvězd ve svém okolí. Znali už dost dobře subsvětelnou astrogacii."
"A co dál?"
"To je vlastně všechno. Šestnáct světelných let není příliš velká vzdálenost. Možná že někteří přistáli tady?"
"Připouštíš, že jsou tady? Lépe řečeno, že jsou tu jejich potomci?"
"Nevím. Prostě jsem si na ně vzpomněl v souvislosti s těmi troskami. Mohli to vybudovat..."
"Jak vlastně vypadali?" zeptal se Rohan. "Podobali se lidem?"
"Achramian soudí, že ano," odvětil Ballmin. "Ale to je jenom hypotéza. Zůstalo toho po nich méně než po australopithekovi."
"To je divné..."
"Vůbec ne. Jejich planeta byla několik tisíc let v chromosféře novy. Teplota na povrchu přesahovala deset tisíc stupňů. Zemská kůra prošla úplnou metamorfózou. Po oceánech nezůstalo ani stopy, celý glóbus se vypálil jako kost v ohni. Představte si to, celá století v žáru novy!"
"Lyřané tady? Ale proč by se měli skrývat? A kde?"
"Možná už vymřeli. Nechtějte ode mne příliš mnoho. Prostě jsem řekl, co mě napadlo."
Nastalo ticho. Na ovládacím pultu vzplanul poplašný signál, Rohan vyskočil a zvedl sluchátka k uším.
"Tady Rohan... Cože? To jste vy? Ano! Ano! Slyším... Ano, okamžitě se vracíme!"
Obrátil pobledlou tvář k ostatním.
"Druhá skupina našla Kondora... tři sta kilometrů odtud..."

KONDOR
Zdálky vypadala raketa jako šikmá věž. Tento dojem zvyšoval písek navátý kolem: závěj na západě byla vzhledem k převládajícímu směru větrů značně vyšší než na východě. Několik traktorů poblíž bylo téměř úplně zasypáno, dokonce i nehybný zářič antihmoty se zvednutým krytem byl zavát pískem asi do poloviny. Ale korábsám měl otvory trysek volné, neboť stál v nezasypané prohlubni. Předměty rozsypané kolem nákladní rampy byly díky tomu přikryty jen tenkou vrstvou písku.
Výprava z Nepřemožitelného se zastavila na okraji nánosu. Vozidla, která ji přivezla, obklopila už velkým kruhem celý terén a energie vyzařovaná z emitorů se spojila v ochranné pole. Transportéry a inforoboty lidé zanechali několik desítek metrů od Kondora a hleděli z náspu dolů.
Nákladní rampa se vznášela pět metrů nad zemí, jako by ji při spouštění něco znenadání zadrželo v pohybu. Lešení osobní výtahu však stálo pevně a prázdná kabina měla dveře pohostinně dokořán. Vedle ní vyčnívalo z písku několik kyslíkových bomb. Jejich hliníkové stěny se leskly, jako by tam byly pohozeny teprve před několika minutami. O kus dále vyčnívala z písku modravá část nějakého předmětu, z něhož se vyklubal kontejner z umělé hmoty. Chaoticky rozházených předmětů bylo ostatně v prohlubni kolem rakety mnoho: plné i prázdné konzervy, theodolity, fotoaparáty, dalekohledy, stativy i termosky; některé byly celé, jiné nesly stopy poškození.
Docela jako kdyby je někdo vyhazoval z rakety! pomyslel si Rohan a pohlédl vzhůru, kde byl v temném trupu vchod pro posádku: jeho záklopka byla pootevřena. De Vriesovo malé průzkumné letadlo narazilo na mrtvý korábčirou náhodou. De Vries se nepokoušel dostat dovnitř, ale ihned uvědomil velitele. Teprve Rohanova skupina měla prozkoumat tajemství dvojníka Nepřemožitelného. Technici už přibíhali od svých strojů a přinášeli bedničky s přístroji.
Rohan si povšiml malé vypoukliny, kterou pokrývala tenká vrstva písku; odstranil ji špičkou boty v domnění, že jde o nějaký malý glóbus. Stále si ještě neuvědomoval, co to je, když zvedal onu bledě žlutou kouli ze země. Vykřikl a všichni se k němu obrátili. Držel v ruce lidskou lebku.
Brzy nato našli další kosti a také jednu celou kostru oblečenou do kombinézy. Mezi dolní čelistí a horními zuby vězel ještě náustek kyslíkového přístroje, jehož tlakoměr se zastavil na čtyřiceti šesti atmosférách. Jarg otočil ventilem kyslíkové bomby a plyn zasyčel. V naprosto suchém vzduchu pouště nebyla na ocelových částech redukčního ventilu ani stopa rzi a šel otevřít docela lehce.
Mechanismus výtahu se dal ovládat z kabiny, ale síť byla zřejmě bez proudu, protože knoflíky mačkali bezvýsledně. Vyšplhat se po čtyřicetimetrové konstrukci výtahu znamenalo velkou námahu a Rohan váhal, zda nemá poslat nahoru několik lidí na létajícím talíři. Po konstrukci však už lezli dva technici, připoutaní k sobě lanem. Ostatní mlčky přihlíželi.
Kondor, hvězdolet přesně stejné konstrukce jako Nepřemožitelný, opustil loděnici o několik let dříve. Jejich obrysy byly naprosto stejné. Lidé mlčeli. Ačkoliv o tom nikdy nemluvili, viděli by raději trosky zničené nehodou, například výbuchem reaktoru. To, že hvězdolet stál zde, zabořený do písku pouště, nakloněn na jednu stranu, jako by půda povolila pod váhou zadních podpěr, obklopen změtí předmětů a lidských kostí, a přitom téměř nedotčený, všechny

ohromilo. Oba technici dorazili ke vchodu, bez námahy jej otevřeli a zmizeli uvnitř. Neobjevovali se dlouho, až se Rohan začal znepokojovat. Vtom však se výtah neočekávaně pohnul, poskočil asi o metr a potom přistál na písku. Současně se v otevřených dveřích objevila silueta jednoho z techniků, který ukazoval, že mohou nastoupit.
Rohan, Ballmin, biolog Hagerup a jeden z techniků, Králík, vyjeli nahoru. Ze starého zvyku pozoroval Rohan trup, který se objevoval za konstrukcí výtahu, a poprvé, ne však naposled toho dne strnul. Titano-molybdenové pláty pancíře byly rozryté nějakým nesmírně tvrdým nástrojem; tyto stopy nebyly příliš hluboké, ale tak husté, že byl celý vnější povrch korábu poďobán jako od neštovic. Rohan chtěl upozornit Ballmina, ale ten už si toho také všiml. Oba se snažili prohlédnout nerovnosti co nejdůkladněji. Byly drobné jako stopy ostrého dláta, ale Rohan věděl, že neexistuje dláto, které by dokázalo narušit tvrzený povrch. Jamky mohly vzniknout pouze nějakým chemickým leptáním. Pozorování však musel přerušit, výtah ukončil krátkou cestu a museli vstoupit do tlakové komory.
Uvnitř lodi se svítilo, technici už uvedli do provozu havarijní generátor, poháněný stlačeným vzduchem. Neobyčejně jemný písek vytvořil závěj jen u vysokého prahu, kam ho vítr navál pootevřenou záklopkou. Na chodbách nebyl vůbec. Vnitřek třetí sekce se před příchozími otevíral čistý, jasně osvětlený, jen místy se válely pohozené předměty: kyslíková maska, talíř z umělé hmoty, knížka, část kombinézy; ale tak to vypadalo jen na třetí sekci.
Dole, v kartografických a hvězdných kajutách, v jídelnách, v kajutách pro posádku, v místnostech radarů, na palubních i spojovacích chodbách panoval nevysvětlitelný chaos.
Ještě horší obrázek uviděli v řídicí kabině. Nezůstalo tam snad ani jedno sklo celé. Všechny přístroje byly sice vybaveny bezpečnostním sklem, nějaké úžasně silné údery je však rozdrtily na stříbřitý prášek, který pokrýval pulty, křesla, kabely i kontakty. V přilehlé knihovně byla úplná kaše z mikrofilmů spletených do velkých slizkých chumáčů, potrhaných knih, polámaných kružítek a logaritmických pravítek. Analytické a spektrální záznamy se válely mezi hromadami Cameronových velkých hvězdných katalogů, z nichž nějaký šílenec vytrhal s nepochopitelnou trpělivostí všechny silné, tuhé plastické mapy. V klubovně a ve vedlejším promítacím sále zahrazovaly vchod hromady zmačkaných šatů a kusy kůže odtržené z rozpáraných potahů křesel. Podle slov bocmana Ternera to tam vypadalo tak, jako by raketu přepadlo stádo vzteklých paviánů. Lidé procházeli celou lodí a ztráceli řeč při pohledu na tuto zkázu. V malé navigační kajutě ležela u stěny do klubíčka stočená vyschlá mrtvola člověka v plátěných kalhotech a špinavé košili. Nyní ji zakrývala plachta - technik, který tam vešel první, ji natáhl přes mrtvolu. Byla to vlastně mumie se zhnědlou kůží, přischlou ke kostem.
Rohan opustil Kondora jako jeden z posledních. Točila se mu hlava; pociťoval fyzickou nevolnost a její opakované záchvaty potlačoval vší silou vůle. Měl pocit, že to všechno byl příšerný, neuvěřitelný sen. Tváře ostatních ho však ujistily o reálnosti všeho, co viděl. Poslali na Nepřemožitelného krátký radiogram. Část posádky zůstala u opuštěného Kondora, aby udělala uvnitř aspoň jakýs takýs pořádek. Předtím však přikázal Rohan důkladně vyfotografovat všechny místnosti a zhotovit přesné popisy stavu, v němž byly nalezeny.
Vraceli se s Ballminem a Gaarbem, jedním z biofyziků; řidičem transportéru byl Jarg. Jeho široká, obvykle usměvavá tvář jako by se scvrkla a potemněla. Mnohatunový stroj trhaně přejížděl mezi dunami a chrlil na strany obrovské gejzíry písku. Nesmírně se to lišilo od řidičovy obvyklé plynulé jízdy. Před nimi jel prázdný energobot, který jim poskytoval silovou ochranu. Celou cestu mlčeli. Rohan se skoro bál setkání s astrogátorem; nevěděl, co mu vlastně řekne. Nejstrašnější, protože nejnesmyslnější, nejšílenější objev si nechal pro sebe. V koupelně osmé sekce našel kousky mýdla s výraznými stopami lidských zubů, Nemohli přece mít hlad; sklady byly plné téměř neporušených zásob potravin; dokonale se zachovalo dokonce i mléko v chladírnách. V polovině cesty uslyšeli rádiové signály malého terénního vozu, který jim jel vstříc a zanechával za sebou sloup prachu. Oba stroje se při setkání zastavily. Ve voze přijeli dva lidé, zkušený technik Magdov a neurofyziolog Sax. Rohan vypnul pole, takže se mohli dorozumívat přímo. Po Rohanově odjezdu bylo v hibernátoru Kondora nalezeno zmrazené lidské tělo. Ten člověk snad mohl být ještě oživen; Sax tedy vezl z Nepřemožitelného potřebné přístroje. Rohan se rozhodl, že se vrátí se Saxem, odůvodňoval to tím, že lékařovo vozidlo nemá silovou ochranu. Ve skutečnosti byl však rád, že může odložit rozhovor s Horpachem. Otočili tedy stroj, až písek zavířil, a spěchali nazpět.
Kolem Kondora panoval čilý ruch. Lidé dobývali z písku nejrůznější předměty. Opodál ležely pod bílými plachtami mrtvoly narovnané do řady; bylo jich už přes dvacet. Rampa byla v provozu a také reaktor už dodával proud. Zpozorovali je zdálky podle zvířeného prachu a otevřeli průchod v silovém poli. Byl tam už lékař, malý doktor Nygren, nechtěl však bez asistence prohlížet člověka nalezeného v hibernátoru. Rohan, který těžil ze svého privilegia - zastupoval zde totiž velitele -, se odebral s oběma lékaři na palubu; rozbité předměty, které při jeho předchozí návštěvě znemožňovaly přístup ke dveřím hibernátoru, byly už odstraněny. Teploměr ukazoval sedmnáct stupňů pod nulou. Oba lékaři se mlčky dorozuměli očima. Rohan znal zásady hibernace natolik, aby pochopil, že je to teplota pro odvrácení smrti příliš vysoká a pro hypotermický spánek příliš nízká. Člověk v hibernátoru nebyl asi speciálně připraven na pobyt v příslušně upravených podmínkách, dostal se tam zřejmě náhodou, způsobem stejně nepochopitelným a nesmyslným, který byl charakteristický pro všechno kolem. Skutečně, když si oblékli termostatické skafandry, uvolnili šrouby a zvedli těžký příklop, uviděli na podlaze tělo člověka ve spodním prádle; člověk ležel tváří dolů. Rohan ho pomohl lékařům přenést na malý měkký stůl pod třemi lampami, které nevrhaly stín. Nebyl to vlastně operační stůl, ale lehátko pro drobné zákroky, které je třeba občas v hibernátoru provádět. Rohan se obával pohledu do tváře toho člověka, znal totiž většinu posádky Kondora. Tohoto však neznal. Kdyby jeho údy nebyly ledově studené a tuhé, mohli by se domnívat, že nalezený muž spí. Víčka měl zavřena, kůže téměř neztratila v suché a hermeticky uzavřené místnosti přirozenou barvu, byla jenom bledší. Ale tkáně pod ní byly plny mikroskopických ledových krystalků. Oba lékaři nic neříkali, pouze se dorozuměli očima podruhé. Potom si začali připravovat nástroje. Rohan usedl na jedno z prázdných lůžek. Všechna lůžka v obou dlouhých řadách byla řádně ustlána, v hibernátoru panoval dokonalý pořádek. Několikrát zacinkaly nástroje a lékaři si něco šeptali. Nakonec Sax odstoupil od stolu a řekl:

"Nic se nedá dělat."
"Nežije," vyvodil Rohan z jeho slov jediný možný závěr. Nygren mezitím přešel ke klimatizátoru. Za okamžik rozvířil vzduch teplý závan. Rohan chtěl odejít, když tu spatřil Saxe, jak se vrací ke stolu. Lékař zvedl z podlahy nevelkou černou brašnu a otevřel ji. Byl v ní přístroj, o němž už Rohan nejednou slyšel, ale který ještě nikdy neviděl v činnosti. Sax neobyčejně klidnými pohyby rozmotával stočené vodiče, zakončené plochými elektrodami. Šest jich přiložil k lebce mrtvého a upevnil je elastickou páskou. Pak se sehnul a vyňal z brašny tři páry sluchátek, jeden pár si nasadil na uši a pohyboval knoflíky přístroje, který měl stále v brašně. V jeho tváři se zavřenýma očima se zračilo naprosté soustředění. Náhle svraštil obočí, sklonil se ještě níž, přidržel rukou knoflík a rychle sňal sluchátka.
"Kolego Nygrene," řekl podivným hlasem. Malý doktor převzal sluchátka.
"Co je?" zašeptal téměř bez dechu Rohan chvějícími se rty. Přístroji říkali v palubním žargonu "proklepávač hrobů". U člověka, jehož smrt nastala nedávno, nebo když nedošlo k rozkladu těla v důsledku nízké teploty jako v tomto případě, bylo možno "odposlouchat mozek", přesněji řečeno to, co tvořilo poslední obsah vědomí.
Přístroj vysílal do mozku elektrické impulsy; plynuly cestou nejmenšího odporu, to znamená po těch nervových vláknech, které tvořily funkční celek v době před agónií. Výsledky nebyly nikdy zaručené, ale kolovaly pověsti, že se tímto způsobem několikrát podařilo získat neobyčejně závažné informace. Za takových okolností, jaké byly právě tyto, kdy tak záleželo na odhalení tajemství tragédie Kondora, bylo jeho použití nezbytné. Rohan se už domyslel, že neurolog ve skutečnosti nepočítal s oživením zmrzlého těla a přijel sem vlastně jen proto, aby prozkoumal obsah jeho mozku. Stál nehnutě, cítil podivné sucho v ústech a těžké údery srdce, když mu Sax podal třetí pár sluchátek. Kdyby nebylo prostoty a přirozenosti toho gesta, neodvážil by si je nasadit. Ale učinil to pod klidným zachmuřeným pohledem Saxových tmavých očí. Sax klečel na jednom koleně u přístroje a drobnými pohyby otáčel knoflíkem zesilovače.
Zpočátku neslyšel nic kromě šumění proudu a cítil vlastně úlevu, poněvadž nechtěl nic slyšet. Aniž si to uvědomoval, chtěl, aby mozek onoho neznámého člověka byl němý jako kámen. Sax se zvedl z podlahy a upravil mu sluchátka na hlavě. Tu Rohan spatřil ve světle zalévajícím bílou stěnu obraz šedý jak z popela, zamlžený, odehrávající se v neurčité vzdálenosti. Zavřel mimoděk víčka a to, co před chvílí spatřil, bylo výraznější. Viděl nějaký průchod uvnitř lodi, s potrubím pod stropem; celou šířku chodby zatarasovala lidská těla. Zdánlivě se hýbala, ale to se chvěl a vlnil celý obraz. Lidé byli polonazí, zbytky šatů na nich visely v cárech a jejich nepřirozeně bledá kůže byla pokryta skvrnami připomínajícími nějakou vyrážku. Snad byl tento úkaz jen náhodným vedlejším efektem, neboť stejné černé body se rojily na podlaze a stěnách. Celý obraz, jako nezřetelná fotografie zhotovená přes silnou vrstvu tekoucí vody, se chvěl, roztahoval, krčil a vlnil. Zachvácen hrůzou otevřel Rohan oči; obraz zešedl a téměř zanikl, jen stínem pronikal do okolní skutečnosti. Ale Sax se znovu dotkl přístroje a Rohan uslyšel - zdánlivě uvnitř hlavy - slabý šepot:
"... ala ama... lála... ala má... mama..."
Nic víc. Zesílený proud náhle zahučel a zaplnil sluchátka opakujícím se šíleným kvílením, jakýmsi divokým a strašným smíchem; ale to už byl jen proud, heterodyn začal prostě produkovat příliš silné impulsy...
Sax svinoval kabely, pak je nacpal do brašny, Nygren zatím přinesl prostěradlo a přikryl jím tělo i tvář zemřelého, jehož dosud zavřená ústa, možná vlivem tepla (v hibernátoru už bylo dosti horko - aspoň Rohanovi tekl po zádech pot), se lehce rozevřela a nabyla výrazu neobyčejného úžasu. Pak zmizela pod bílým příkrovem.
"Řekněte něco... Proč nic neříkáte?!" vybuchl Rohan. Sax utáhl řemínky brašny, vstal a přistoupil k němu.
"Vzpamatujte se, navigátore..."
Rohan přimhouřil oči a sevřel pěsti. Jako obvykle v takových chvílích se v něm probouzel vztek, který dokázal jen stěží zadržet.
"Promiňte...," vykoktal. "Co to vlastně znamenalo?"
Sax rozepjal prostorný skafandr, který zvětšoval jeho postavu, a nechal jej sklouznout na podlahu. Opět to byl hubený, přihrbený človíček s vpadlým hrudníkem a štíhlýma nervózníma rukama.
"Nevím o nic víc než vy," řekl. "Možná i méně."
Rohan nechápal, ale zachytil se jeho posledních slov.
"Jakto...? Proč méně?"
"Protože jsem tu nebyl - neviděl jsem nic kromě toho těla. Vy jste tu od rána. Vám ten obraz nic neříká?"
"Ne. Oni - oni se pohybovali? Žili snad ještě? Co to měli na sobě? Ty skvrny...?"
"Nepohybovali se. To je přelud. Engramy se ustalují jako fotografie. Někdy jsou složeny z několika obrazů; v tomto případě tomu tak nebylo."
"A ty skvrny? To byl také přelud?"
"Nevím. Je to možné. Řekl bych však, že ne. Co si o tom myslíte, Nygrene?"
Malý lékař se už vyprostil ze skafandru.
"Nevím," řekl. "Asi to nebyl artefakt. Na stropě nebyly, že?"
"Ty skvrny? Ne. Jenom na nich... a na podlaze. A několik na stěnách..."
"Kdyby to byla druhá projekce, pokrývaly by spíše celý obraz," řekl Nygren. "Ale to není jisté. Je při tom příliš mnoho náhodnosti..."
"A hlas? To - to blekotání?" vyptával se zoufale Roha.
"Jedno slovo bylo výrazné: ‚mama'. Slyšel jste je?"
"Ano. Ale bylo tam ještě něco. ‚Ala... lála...' to se opakovalo..."
"Opakovalo se, protože jsem prohledal celou temenní kůru," zabručel Sax. "To znamená celou oblast sluchové paměti," vysvětlil Rohanovi. "To bylo nejneobvyklejší..."
"Ta slova?"

"Ne. Ta slova ne. Umírající může myslet na cokoliv; kdyby myslel na matku, bylo by to asi úplně normální. Ale jeho sluchová kůra je prázdná. Úplně prázdná, rozumíte?"
"Ne. Nerozumím. Co to znamená?"
"Zkoumání temenních vrstev obvykle nevede k cíli," objasnil Nygren. "Je tam příliš mnoho engramů, příliš mnoho ustálených slov. Jako byste se pokoušel číst sto knih naráz. Vzniká z toho chaos. Ale on," hleděl na podlouhlý tvar pod bílým plátnem, "tam nic neměl. Žádná slova kromě těch několik slabik."
"Ano. Přešel jsem od senzorického centra řeči až k sukus Rolandi," řekl Sax. "Proto se ty slabiky opakovaly, byly to poslední struktury, které zůstaly neporušené."
"A zbytek? A ostatní?"
"Nemá je." Sax ztratil trpělivost a zvedl těžký přístroj, až kůže popruhů zaskřípěla. "Prostě je nemá a konec. Neptejte se mě, co se s nimi stalo. Ten člověk ztratil celou sluchovou paměť."
"A co ten obraz?"
"To je něco jiného. Viděl ho. Nemusel ani chápat, co vidí, ale fotoaparát také nic nechápe, a přece zachytí to, nač je namířen. Ostatně nevím, zda to chápal, či ne."
"Pomůžete mi, kolego?"
Oba lékaři odnesli přístroje. Dveře se zavřely. Rohan zůstal sám. Zachvátilo ho takové zoufalství, že přistoupil ke stolu, odhodil plátno, rozepjal košili mrtvého, která roztála a byla už docela měkká, a pozorně prohlížel jeho hruď. Když se jí dotkl, zachvěl se, neboť kůže se stala elastickou; tkáně postupně roztávaly, svaly ochabovaly a hlava, dosud nepřirozeně zvednutá, pasivně poklesla, jako by ten člověk opravdu spal.
Rohan hledal na jeho těle nějaké stopy epidemie, otravy, uštknutí, ale nenašel nic. Dva prsty levé ruky se rozevřely a objevila se drobná ranka. Její okraje se lehce rozevřely; ranka začala krvácet. Na bílý povrch stolu padaly červené kapky. To už bylo na Rohana příliš. Ani nezakryl mrtvého, vyběhl z kajuty, odstrčil lidi shromážděné před ní a zamířil jako štvaný k hlavnímu východu.
U tlakové komory ho zadržel Jarg a pomohl mu nasadit kyslíkový přístroj, dokonce i náústek mu vtiskl mezi zuby.
"Je něco nového, navigátore?"
"Ne, Jargu. Nic. Nic!"
Nevnímal, s kým jede dolů výtahem. Motory strojů kvílely ve vysokých obrátkách. Vítr zesílil, vlny písku šlehaly do drsného povrchu trupu. Rohan úplně zapomněl na jizvy v pancíři. Přešel k zádi, postavil se na špičky a konečky prstů se dotkl kovu. Pancíř byl jako skála, lépe řečeno jako velmi starý povrch skály rozryté drsnými nerovnými rýhami. Mezi transportéry zahlédl vysokou siluetu inženýra Ganonga, ale ani se ho nepokoušel ptát, co o tom soudí. Inženýr věděl totéž co on. To znamená nic. Nic.
Při návratu seděl v koutě kabiny největšího transportéru s několika lidmi. Jejich hlasy slyšel jako z velké dálky. Bocman Terner říkal něco o otravě, ale přerušili ho.
"Otrava? Čím? Všechny filtry jsou v dokonalém stavu! Nádrže plné kyslíku. Zásoby vody neporušené... hojnost potravin..."
"Viděli jste, jak vypadal ten, kterého jsme našli v malé navigační?" zeptal se Blank. "Znal jsem ho... Nebyl bych ho poznal, ale měl takový prsten..."
Nikdo mu neodpovídal. Po návratu na základnu se Rohan odebral přímo k Horpachovi. Ten se už orientoval v situaci díky televiznímu přenosu a hlášení skupiny, která se vrátila dříve a která také přivezla několik set dokonalých snímků. Rohan pocítil mimovolně úlevu, že nemusí veliteli podávat zprávu o tom, co viděl.
Astrogátor se na něj podíval a vstal od stolu, na němž měl kolem mapy rozloženy fotografie. Byli ve velké navigační kajutě sami.
"Vzchopte se, Rohane," řekl. "Chápu, co cítíte, ale potřebujeme především chladnokrevnost. A sebeovládání. Musíme se dostat k jádru té zmatené historie."
"Měli všechny obranné prostředky: energoboty, lasery, zářiče. Hlavní antimat stojí u lodi. Měli totéž co my," řekl bezbarvým hlasem Rohan. Náhle se posadil. "Promiňte," řekl.
Astrogátor vyňal ze skříňky ve stěně lahvičku koňaku.
"Starý prostředek, občas se hodí. Napijte se, Rohane. Užívalo se to dříve, na bojištích..."
Rohan mlčky polkl pálící tekutinu.
"Kontroloval jsem registrátory všech zdrojů energie," řekl takovým tónem, jako by si stěžoval. "Neútočilo na ně nic. Nevystřelili ani jednu. Prostě, prostě..."
"Zešíleli?" nabídl mu klidně astrogátor.
"Chtěl bych si být jist aspoň tím. Ale jak je to možné?"
"Viděl jste palubní deník?"
"Ne. Odnesl jej Gaarb. Máte ho?"
"Ano. Po datu přistání jsou jen čtyři zápisy. Týkají se těch ruin, které jste zkoumal a... ‚mušek'."
"Nerozumím. Jakých mušek?"
Astrogátor zvedl ze stolu otevřenou knihu.
"To nevím. Doslovně to zní tak: ‚Na souši žádný příznak života. Složená atmosféra'... zde jsou výsledky analýz... ano, tady... ‚V osmnáct čtyřicet se druhá hlídka dostala při návratu z rozvalin do lokální písečné bouře se značnou aktivitou atmosférických výbojů. Hlídka hlásí výskyt velikého množství mušek, zaplňujících..."
Astrogátor přestal číst a odložil knihu.
"A dál? Proč nedokončíte větu?"
"To je totiž konec. Tím končí poslední zápis."

"Dál už tam není nic?"
"Na zbytek se můžete podívat."
Podal mu rozevřenou knihu. Stránka byla pokryta nečitelnými čmáranicemi. Rohan se zadíval rozšířenýma očima na chaotické protínající se čáry.
"Tady to vypadá jako písmeno ‚b'," řekl tiše.
"Ano. A tady ‚G'. Velké ‚G'. Úplně jako kdyby to psalo malé dítě... Nemyslíte?"
Rohan mlčel s prázdnou sklenkou v ruce. Zapomněl ji odložit. Myslel na svoje nedávné tužby: snil o tom, že bude sám velet Nepřemožitelnému. Teď byl vděčný osudu, že nemusí rozhodovat o dalším programu výpravy.
"Svolejte vedoucí skupin specialistů. Rohane! Probuďte se!"
"Promiňte. Bude porada?"
"Ano. Ať přijdou všichni do knihovny."
Za čtvrt hodiny už všichni seděli ve velkém čtvercovém sále s barevnými stěnami, které skrývaly knihy a mikrofilmy. Nejhorší byla zlověstná podobnost místností Kondora a Nepřemožitelného. Pochopitelně, byly to rakety-dvojčata, ale ať se Rohan díval do kteréhokoliv kouta, nemohl zahnat obrazy šílenství, které se mu vryly do paměti.
Každý člověk tu měl své stálé místo. Biolog, lékař, planetolog, elektronici i spojoví inženýři, kybernetici i fyzikové seděli v křeslech rozestavených do půlkruhu. Těchto devatenáct lidí tvořilo strategický mozek lodi. Astrogátor stál samoten pod bílým plátnem.
"Seznámili se všichni přítomní se situací na palubě Kondora?"
Odpovědí bylo mnohohlasé souhlasné zabručení.
"Do této chvíle," řekl Horpach, "čety pracující u Kondora našly dvacet devět těl. Přímo v korábu jich bylo nalezeno třicet čtyři, z toho jedno dokonale zachované díky zmrazení v hibernátoru. Doktor Nygren, který se právě odtud vrátil, nám podá celkovou zprávu."
"Nemohu toho mnoho říct," řekl malý doktor a vstal. Pomalu přešel k astrogátorovi. Byl o hlavu menší než on.
"Nalezli jsme pouze devět mumifikovaných těl. Kromě toho, o němž mluvil velitel a které bude zkoumáno zvlášť. Ostatní jsou vlastně kostry nebo části koster vyproštěné z písku. Mumifikace nastala uvnitř lodi, kde k tomu byly vhodné podmínky: nízká vlhkost vzduchu, prakticky žádné hnilobné baktérie a nepříliš vysoká teplota. Těla, která se nalézala na volném prostranství, podlehla rozkladu, stupňujícímu se v období dešťů, neboť písek tu obsahuje značné procento kysličníků a sirníků železa, které reagují se slabými kyselinami... Ty podrobnosti nejsou důležité. Bude-li potřeba přesný popis probíhajících reakcí, je možné předat tuto záležitost kolegům chemikům. V každém případě ve venkovním prostoru nemohla mumifikace nastat, tím spíše, že k působení vody a v ní rozpuštěných látek se přidalo působení písku, a to trvalo několik let. Tím lze také vysvětlit ohlazený povrch kostí."
"Promiňte," přerušil ho astrogátor. "V této chvíli je nejdůležitější, co bylo příčinou smrti těch lidí, doktore..."
"Žádné příznaky násilné smrti, přinejmenším na nejlépe zachovaných tělech," odvětil okamžitě lékař. Nedíval se na nikoho z přítomných, vypadalo to, že pozoruje něco neviditelného na své ruce zvednuté k obličeji. "Zdá se, že zemřeli přirozeným způsobem."
"To znamená?"
"Bez vnějšího násilného zásahu. Některé dlouhé kosti, nalezené odděleně, byly zlomeny, ale to se mohlo stát později. Vyžaduje to delší zkoumání. Ti, kteří měli na sobě šaty, mají povrch kůže i kostru nepoškozeny. Žádné rány, nepočítám-li drobná škrábnutí, která určitě nemohla být příčinou smrti."
"Jak tedy zahynuli?"
"To nevím. Zřejmě hladem nebo žízní..."
"Zásoby vody a potravin nejsou spotřebovány," poznamenal ze svého místa Gaarb.
"Vím."
Na chvíli zavládlo mlčení.
"K mumifikaci dochází především tehdy, když organismus pozbude vody," vysvětloval Nygren. Stále se nedíval na žádného z přítomných. "Tukové tkáně se mění, ale dají se zjistit. Tedy... u těch lidí prakticky neexistovaly. Stejně jako při dlouhodobém hladovění."
"Ale ten v hibernátoru je měl," namítl Rohan stojící za poslední řadou křesel.
"To je pravda. Ale ten pravděpodobně zmrzl. Musel se dostat nějakým způsobem do hibernátoru; možná prostě usnul, zatímco klesala teplota."
"Připouštíte možnost hromadné otravy?" zeptal se Horpach.
"Ne."
"Ale doktore... nemůžete tak kategoricky..."
"Mohu," odvětil lékař. "K otravě v planetárních podmínkách může dojít buď plícemi, zažívacím ústrojím nebo kůží. Jedna z nejlépe zachovaných mrtvol měla nasazen kyslíkový přístroj. V bombě byl kyslík. Stačil by ještě na mnoho hodin..."
To je pravda, pomyslel si Rohan. Připomněl si lebku se zbytky hnědé kůže na lícních kostech, oční důlky, z nichž se sypal písek.
"Ti lidé nemohli sníst nic otráveného, vždyť tu vůbec nic k jídlu není. Alespoň na souši. A žádný lov v oceánu nepodnikli. Katastrofa nastala krátce po přistání. Vyslali pouze jednu výpravu k ruinám. To bylo vše. Ostatně zrovna přichází McMinn. Kolego Minne, skončil jste?"
"Ano," řekl biochemik ode dveří. Všechny hlavy se k němu obrátily. Prošel mezi sedícími a postavil se vedle Nygrena. Měl na sobě ještě dlouhý laboratorní plášť.
"Provedl jste analýzy?"

"Ano."
"Doktor McMinn zkoumal tělo člověka, který byl nalezen v hibernátoru," vysvětlil Nygren. "Můžete nám říci, co jste zjistil?"
"Nic," řekl McMinn. Měl vlasy tak světlé, že se nedalo rozeznat, zda už nejsou šedivé, a oči téže barvy. Dokonce i víčka měl pokryta velkými pihami. Ale teď se jeho dlouhá koňská tvář nezdála nikomu směšná.
"Žádné organické ani anorganické jedy. Všechny enzymatické komplexy tkání v normálním stavu. Krev v normě. V žaludku zbytky strávených sucharů a koncentrátů."
"Jak tedy zahynul?" zeptal se Horpach. Byl stále stejně klidný.
"Prostě zmrzl," odpověděl McMinn a teprve teď si všiml, že má na sobě plášť. Rozepjal knoflíky a odhodil jej na nejbližší prázdné křeslo. Hladká tkanina po něm sklouzla a spadla na podlahu.
"Jaký je tedy váš názor?" dotíral neústupně astrogátor.
"Nemám žádný," řekl McMinn. "Mohu jen prohlásit, že se ti lidé neotrávili."
"Nějaká rychle se rozpadající radioaktivní látka? Nebo tvrdé záření?"
"Tvrdé záření ve smrtelných dávkách zanechává stopy: poškozené kapiláry, změny v krevním obraze. Takové změny jsem nenašel. Neexistuje žádná radioaktivní látka, která by při smrtelné dávce za osm let zmizela beze stopy. Zdejší úroveň radioaktivity je nižší než pozemská. Ti lidé se nesetkali se žádnou formou radioaktivního záření. Za to ručím."
"Ale něco je přece zabilo!" pronesl zvýšeným hlasem planetolog Ballmin.
McMinn mlčel. Nygren mu něco tiše šeptal. Biochemik přikývl a prošel kolem řad sedadel ven. Nygren sestoupil z pódia a usedl na své místo.
"Nevypadá to dobře," řekl astrogátor. "V žádném případě nemůžeme očekávat pomoc od biologů. Chce někdo něco říci?"
"Ano."
Vstal atomový fyzik Sarner.
"Vysvětlení konce Kondora je v něm samém," řekl. Postupně pohlédl na všechny svýma očima dalekozrakého ptáka. Ačkoliv byl brunet, měl duhovky téměř bílé. "Chci říci, že tam je, my je zatím jen neumíme nalézt. Chaos v kajutách, neporušené zásoby, způsob rozmístění mrtvol, poškozená instalace - to všechno něco znamená."
"Jestliže nechcete říci nic jiného...," ozval se znechuceně Gaarb.
"Pomalu. Tápeme v temnotách. Musíme hledat nějakou cestu. Zatím toho víme málo. Mám dojem, že určité věci, které jsme viděli na palubě Kondora, si nemáme odvahu připomínat. Proto jsme se tak úporně vraceli k hypotéze hromadné otravy, která mohla způsobit šílenství. V našem vlastním zájmu však musíme být vůči faktům bez skrupulí. Navrhuji či spíše kategoricky žádám, aby každý z nás teď řekl, co ho na Kondorovi nejvíce šokovalo. Co možná neřekl nikomu. O čem se domníval, že je to třeba zapomenout."
Sarner usedl. Rohan po krátkém vnitřním boji pověděl o těch kouscích mýdla, kterých si povšiml v koupelně.
Potom vstal Gralev. Pod vrstvou roztrhaných map a knih bylo v místnostech plno zaschlých fekálií.
Další hovořil o konzervě, která nesla stopy zubů, jako by se někdo snažil rozkousat plech. Gaarba nejvíce polekaly čmáranice v palubní knize a zmínka o ‚muškách'. Ale tím neskončil.
"Řekněme, že z té tektonické trhliny ve ‚městě' vytryskla vlna jedovatých plynů a vítr ji zanesl do rakety. Jestliže z neopatrnosti zůstal vchod otevřen..."
"Otevřen byl pouze vnější příklop, kolego Gaarbe. Svědčí o tom písek v tlakové komoře. Vnitřní byl zavřen..."
"Mohli ho zavřít, až když začali pociťovat jedovaté účinky plynu..."
"To je přece nemožné, Gaarbe. Vnitřní příklop nelze otevřít, když je otevřen vnější. Otevírají se střídavě, to vylučuje jakoukoli neopatrnost nebo nedbalost..."
"Je nepochybné, že k tomu došlo náhle. Všichni víme, že během letu dochází někdy k případům psychózy, nikdy ne však na planetách, navíc několik hodin po přistání. Hromadné šílenství, zahrnující celou posádku, mohlo být pouze důsledkem otravy..."
"Nebo zdětinštění," poznamenal Sarner.
"Jak? Co to říkáte?" strnul Gaarb. "Má to být... žert?"
"V takové situaci nežertuji. Mluvil jsem o zdětinštění, protože o tom se nikdo nezmínil. A přece - ty čmáranice v palubní knize, ty roztrhané hvězdné atlasy, ta s námahou kreslená písmena... viděli jste je přece?"
"Ale co to je?" zeptal se Nygren. "To má být nemoc?"
"Ne. Taková snad ani neexistuje, viďte, doktore?"
"Určitě ne."
Opět nastalo ticho. Astrogátor váhal.
"To nás může uvést na falešnou stopu. Výsledky nekroptických vyšetření jsou vždy nejisté. Ale teď nevím, co by nám mohlo ještě uškodit. Doktore Saxi..."
Neurofyziolog popsal obraz získaný z mozku zmrzlého člověka a nezapomněl se zmínit o slabikách, které zůstaly v jeho sluchové paměti. Vyvolalo to opravdovou bouři dotazů; jejich křížová palba zasáhla i Rohana, protože se experimentu zúčastnil také. K žádnému závěru však nedošli.
"Ty skvrny souvisí s ‚muškami'," řekl Gaarb. "Moment. Ale příčiny smrti byly asi různé. Řekněme, že posádku napadl nějaký jedovatý hmyz. Nejsou dosud vysvětleny stopy drobných škrábnutí na mumifikované kůži. A člověk nalezený v hibernátoru se prostě snažil ukrýt před oním hmyzem, aby ušel osudu ostatních... a zmrzl."
"Proč však před smrtí onemocněl amnézií?"
"To je ztráta paměti, ano? Bylo to zjištěno naprosto jistě?"
"Natolik, jak jsou jisté výsledky nekroptického vyšetření."

"Ale co říkáte hypotéze o tom hmyzu?"
"Ať se k tomu vyjádří Lauda."
Byl to hlavní paleobiolog; vstal a čekal, až se ostatní utiší.
"Ne náhodou jsme dosud vůbec nemluvili o tak zvaných ‚muškách'. Každý, kdo se vyzná v biologii, ví, že žádné organismy nemohou žít mimo vymezený biotop, to je nadřazená jednotka, která zahrnuje prostředí a všechny druhy v něm žijící. To je stejné v celém prozkoumaném vesmíru. Život buď vytváří obrovskou rozmanitost forem, nebo nevzniká vůbec. Hmyz nikdy nemohl vzniknout bez paralelního rozvoje pozemních rostlin, jiných druhů živočichů, bezobratlých a tak dále. Nebudu vám přednášet obecnou teorii vývoje, myslím, že postačí, když vás ujistím, že je to nemožné. Nejsou tu žádné jedovaté mouchy ani jiní členovci, blanokřídlí či pavoukovití. Nejsou tu také žádné formy jim příbuzné."
"Nemůžete si tím být tak jist!" zvolal Ballmin.
"Kdybyste byl mým žákem, Ballmine, nedostal byste se na tuto palubu, protože byste u mne neudělal zkoušku," řekl nevzrušeně paleobiolog a přítomní se mimovolně usmáli. "Nevím jak z planetologie, ale z evoluční biologie máte nedostatečnou!"
"Už začíná typický spor odborníků... není na to škoda času...?" zašeptal někdo Rohanovi zezadu. Rohan se obrátil a spatřil širokou, opálenou Jargovu tvář, která na něj s porozuměním mrkala.
"Třeba to není hmyz místního původu," trval na svém Ballmin, "třeba ho odněkud dovezli..."
"Odkud?"
"Z planet novy..."
Teď začali mluvit všichni současně. Trvalo dost dlouho, než se podařilo shromážděné uklidnit.
"Kolegové!" řekl Sarner. "Vím, kde vzal Ballmin tento nápad. Od doktora Graleva..."
"Nepopírám autorství," odvětil fyzik.
"Výborně. Řekněme, že luxus pravděpodobně znějících hypotéz si už nemůžeme dovolit. Že potřebujeme hypotézy šílené. Prosím. Vážení biologové! Řekněme, že nějaký koráb z planety novy sem přivezl tamnější hmyz... Mohl by se přizpůsobit místním podmínkám?"
"Jestliže má být hypotéza šílená, tak by mohl," souhlasil ze svého místa Lauda. "Ale i šílená hypotéza musí vysvětlit vše."
"To znamená?"
"To znamená, že musí objasnit, co ohlodalo celý vnější pancíř Kondora do té míry, že podle mínění inženýrů nebude koráb vůbec schopen letu, dokud nebude velmi důkladně opraven. Domníváte se snad, že se nějaký hmyz přizpůsobil tak, že mohl požívat molybdenovou slitinu? Je to jedna z nejtvrdších látek v celém vesmíru. Inženýre Petersene, co může poškodit ten pancíř?"
"Když je dobře vytvrzen, tak vlastně nic," řekl zástupce hlavního inženýra. "Je ho možné trochu navrtat diamanty, ale na to je třeba tuny vrtacích nástrojů a tisíců hodin. To už spíše kyseliny. Ale musí to být kyseliny anorganické, musí působit za teploty nejméně dva tisíce stupňů a za přítomnosti příslušných katalyzátorů."
"Co tedy podle vás ohryzalo pancíř Kondora?"
"Nemám ponětí. Vypadal by tak, kdyby byl ponořen v těch kyselinách při určité teplotě. Ale jak se to stalo bez plazmových hořáků a bez katalyzátorů - to si nedovedu představit."
"Tu máte vaše ‚mušky', Ballmine," řekl Lauda a usedl.
"Myslím, že nemá smysl prodlužovat diskusi," ozval se dosud mlčící astrogátor. "Bylo na ni možná ještě brzy. Nezbude nám nic jiného než pokračovat ve výzkumech. Rozdělíme se na tři skupiny. Jedna se bude zabývat ruinami, druhá Kondorem a třetí podnikne několik výprav do západní pouště. To je maximum našich možností, neboť i když použijeme některé stroje Kondora, nemohu stáhnout z obvodu více než čtrnáct energobotů. I nadále bude platit třetí stupeň..."

PRVNÍ
Tíživá tma ho obklopovala ze všech stran. Dusil se. Zoufalými pohyby se snažil od sebe odstrčit smyčky, které ho ovíjely, zapadal stále hlouběji, s křikem zadrhnutým v oteklém hrdle marně hledal nějakou zbraň, ale byl bezbranný. Napjal všechny síly a vykřikl. Ohlušující zvuk ho vytrhl ze sna. Rohan vyskočil z lůžka napůl bez sebe, uvědomoval si jen to, že ho obklopuje šero a že neustále zvoní poplašný signál. To už nebyl sen. Rozsvítil světlo, hodil na sebe kombinézu a běžel k výtahu, u kterého se tlačila spousta lidí ze všech sekcí. Bylo slyšet táhlý zvuk poplašného signálu, na stěnách svítily červené nápisy POPLACH. Vběhl do řídicí kabiny. Před hlavní obrazovkou stál astrogátor v denním oděvu.
"Poplach jsem už odvolal," řekl klidně. "To byl jen déšť, Rohane, ale podívejte se. Nádherný pohled."
Obrazovka, která ukazovala horní část nočního nebe, jiskřila nesčetnými výboji. Kapky deště padaly z výše na neviditelnou clonu silového pole, která přikrývala Nepřemožitelného, a jak se v okamžiku měnily v mikroskopickém výbuchy, osvětlovaly celou krajinu mihotavým světlem, podobným polární záři.
"Je třeba lépe programovat automaty," řekl tiše Rohan, který se už docela vzpamatoval. Ospalost ho už úplně přešla. "Musím říci Ternerovi, aby nezapojoval anihilaci. Jinak nás bude hrst písku přinesená větrem budit uprostřed noci..."
"Dejme tomu, že to byl cvičný poplach. Jakési manévry," odvětil astrogátor, který měl neobvykle dobrou náladu. "Teď jsou čtyři. Můžete si zase lehnout, Rohane."
"Abych pravdu řekl, nechce se mi spát. A vám?"
"Už jsem se vyspal. Stačí mi čtyři hodiny. Po šestnácti letech ve vesmíru nemá rytmus spánku a bdění už nic společného se starým pozemským návykem. Přemýšlel jsem o nejlepší ochraně průzkumných výprav, Rohane. Je dost obtížné vléci s sebou kvůli silové cloně všechny energoboty. Máte nějaký jiný návrh?"
"Bylo by možné dát lidem individuální emitory. Ale tím se to také nevyřeší. Člověk v silové bublině se nemůže ničeho

dotknout... víte, jak je to. A při zmenšení poloměru energetické clony se může sám popálit. Už jsem se s tím setkal."
"Myslel jsem i na to, že bychom nikoho nepustili ven a pracovali pomocí dálkově řízených robotů," přiznal se astrogátor. "Ale to stačí jen na několik hodin, na den a mně se zdá, že tu zůstaneme déle..."
"Co tedy hodláte dělat?"
"Každá skupina bude mít výchozí základnu obklopenou silovým polem, ale jednotliví průzkumníci si musí ponechat určitou volnost pohybu. Jinak budeme chráněni před nehodami tak dobře, že se k ničemu nedostaneme. Bude nezbytné, aby každý člověk pracující mimo silovou clonu měl za zády chráněného člověka, který bude sledovat jeho pohyby. Neztrácet se z očí - to je hlavní zásada na Regis III."
"Kam mě přidělíte?"
"Chtěl byste pracovat u Kondora?... Vidím, že ne. Dobrá. Zbývá město nebo poušť. Můžete si vybrat."
"Volím město, astrogátore. Stále se mi zdá, že tam je ukryto tajemství."
"Možná. Tedy zítra, vlastně dnes, protože už svítá, vezmete s sebou svoji včerejší skupinu. Dám vám ještě dva arktany. Vezměte si raději také několik ručních laserů, mám takový pocit, že ‚to' působí z nevelké vzdálenosti..."
"Co?"
"To kdybych věděl. Aha. Kuchyni si vezměte také, abyste byl na nás úplně nezávislý a mohl v případě potřeby pracovat bez trvalého spojení s korábem..."

Červené, téměř nehřející slunce se překulilo přes nebeskou klenbu. Stíny groteskních budov se protáhly a spojily. Pohyblivé duny mezi kovovými pyramidami honil vítr stále na nová místa. Rohan seděl na těžkém transportéru a dalekohledem pozoroval Graleva a Chena, kteří za hranicí silového pole kopali u úpatí černé "plástve medu". Popruh, na němž měl zavěšen ruční laser, ho tísnil u krku. Přesunul jej co nejvíce na záda a nespouštěl přitom oči z obou lidí. Plazmový hořák v Chenově ruce svítil jako drobný, ale oslepující briliant. Z transportéru k němu dolehl rytmický zvuk opakovaného volacího signálu, ale on se ani na chvíli neotočil. Slyšel, jak řidič odpovídá základně.
"Navigátore! Velitelův rozkaz! Máme se okamžitě vrátit!" vykřikl vzrušený Jarg a vystrčil hlavu průlezem věže.
"Vrátit? Proč?"
"Nevím. Opakují stále signál okamžitého návratu a čtyřikrát EV."
"EV?! To znamená, že si musíme pospíšit. Podej mi mikrofon a vystřel rakety."
Za deset minut byli už všichni lidé ve vozidlech. Rohan vedl svoji malou kolonu maximální rychlostí, jakou jen kopcovitý terén dovoloval. Blank, který teď vykonával funkci spojaře, mu náhle podal sluchátka. Rohan seskočil dolů do kovového nitra, kde to páchlo rozehřátou umělou hmotou, a v závanech ventilátoru, které mu čuchaly vlasy, poslouchal výměnu signálu mezi Gallagherovou skupinou, pracující v Západní poušti, a Nepřemožitelným. Zřejmě se blížila bouře. Už od rána ukazoval barometr nízký tlak, ale teprve teď vylézaly zpod obzoru tmavomodré ploché mraky. Nebe nad nimi bylo čisté. Na nedostatek atmosférických poruch si nemohli stěžovat - ve sluchátkách to třaskalo tak, že spojení bylo možné pouze morseovkou. Rohan zachycoval série smluvených signálů. Zapojil se na poslech příliš pozdě, nemohl tedy pochopit, oč jde. Poznal jen to, že se Gallagherova skupina také vrací co nejrychleji na základnu a že na lodi byla vyhlášena pohotovost a svoláni všichni lékaři.
"Pohotovost lékařů," řekl Ballminovi a Gralevovi, kteří na něj vyčkávavě hleděli. "Nějaké neštěstí. Ale určitě nic vážného. Třeba je někde zával, mohlo to někoho zasypat..."
Říkal to, poněvadž všichni věděli, že se Gallagherovi lidé měli pustit do geologických vykopávek na místě určeném předchozím průzkumem. Sám nevěřil tomu, že došlo k obvyklé pracovní nehodě. Od základny jej dělilo asi šest kilometrů, ale druhou skupinu odvolali zřejmě dříve, neboť v okamžiku, kdy spatřil temný trup Nepřemožitelného, přeťali úplně čerstvé stopy po housenkových pásech. Při takovém větru by nebyly zřetelné ani půl hodiny.
Přiblížili se k hranici vnějšího pole a začali volat řídicí kabinu, aby jim otevřela průchod. Museli čekat neobvykle dlouho, než jim vůbec odpověděli. Nakonec se rozsvítila smluvená modrá světla a vjeli do vnitřního obvodu. Skupina z Kondora tu už byla. Ta tedy byla povolána před nimi, nikoliv Gallagherovi geologové. Kolem stály transportéry, některé kolem nákladní rampy, jiné tarasily příjezd. Panoval tu zmatek, lidé běhali, vázli po kolena v písku, automaty blýskaly svítilnami.
Pomalu se stmívalo. Rohan se v tom zmatku nemohl vyznat. Náhle vyrazil z výšky oslepivě bílý sloup světla z velkého reflektoru. Raketa v něm vypadala jako obrovský maják. Reflektor vyhledal daleko v poušti kolonu světel, komíhajících nahoru, dolů a do stran, což vyvolávalo dojem blížícího se konvoje lodí. Znovu zazářila světla otevíraného pole. Vozy se ještě nezastavily a už z nich seskakovali do písku Gallagherovi lidé, od rampy přijížděl druhý reflektor a špalírem nahromaděných strojů kráčelo několik mužů okolo nosítek, na kterých někdo ležel.
Rohan odstrčil ostatní v okamžiku, kdy ho nosítka míjela, a strnul. V první chvíli si pomyslil, že se opravdu přihodilo neštěstí, ale člověk na nosítkách měl svázané nohy a ruce.
Škubal celým tělem tak, až vrzaly provazy, kterými byl spoután, a široce otevřenými ústy vydával kňučivý, strašný zvuk. Skupina už přešla ve stopách reflektoru, který ji vedl, a k Rohanovi stojícímu ve tmě stále doléhalo to nelidské kňučení, nepodobné ničemu, co kdy slyšel. Bílá skvrna světla na rampě s pohybujícími se postavičkami se zmenšovala a nakonec zmizela v dokořán otevřeném otvoru nákladních prostor. Rohan se začal vyptávat, co se stalo, ale obklopovali ho pouze lidé ze skupiny Kondora, kteří věděli stejně málo jako on.
Uběhla delší chvíle, než se vzpamatoval natolik, aby zavedl aspoň jakýs takýs pořádek. Řada strojů se pohnula za řevu motorů vzhůru po rampě, rozsvítila se světla výtahu a čekající zástup se zmenšoval. Rohan odjel nahoru jako jeden z posledních, s těžce naloženými arktany, jejichž klid mu připadal jako zvlášť zrádný výsměch.
Uvnitř rakety bylo slyšet zvonění informátorů a vnitřních telefonů, na stěnách stále ještě planuly poplachové příkazy lékařům, které však rychle hasly. Chodby se uvolňovaly. Část posádky sjížděla dolů do jídelny, nějaký opožděný

arktan těžce našlapoval a mířil do oddělení robotů, až se konečně všichni rozešli, Rohan zůstal jako ochrnutý, jako by pozbyl naděje pochopit to, co se stalo; byl si jist, že žádné rozumné vysvětlení neexistuje.
"Rohane!"
Ten výkřik ho probudil z mrákoty. Zachvěl se. Stál před ním Gaarb.
"To jste vy?... Doktore... viděl jste? Kdo to byl?"
"Kertelen."
"Cože?! To je nemožné..."
"Viděl jsem ho skoro až do konce..."
"Do jakého konce?"
"Byl jsem tam s ním," řekl nepřirozeně klidným hlasem Gaarb. Rohan pozoroval odlesk světel chodby v jeho brýlích.
"Skupina průzkumu pouště...," vykoktal.
"Ano."
"Co se s ním stalo?"
"Gallagher určil to místo na základě seismické sondáže... narazili jsme na labyrint malých klikatých kaňonů," vyprávěl pomalu Gaarb, jako by nemluvil k němu, ale snažil se sám sobě přesně připomenout sled událostí. "Jsou tam nízké skalky organického původu, erodované vodou, plno jeskyň, museli jsme nechat transportéry nahoře... šli jsme blízko sebe, bylo nás jedenáct. Ferometry signalizovaly výskyt většího množství železa, hledali jsme je. Kertelen si myslel, že jsou tam někde ukryté nějaké stroje."
"Ano, mně to také říkal... a co bylo pak?"
"V jedné jeskyni - jsou tam dokonce stalaktity i stalagmity - našel pod blátem, ani ne moc hluboko, něco jako automat."
"Opravdu?!"
"Ne, ne to, co si myslíte. Úplný vrak, ne sice zrezivělý, je to nějaká nerezavějící slitina, ale zkorodovaný, napůl spálený, prostě šrot."
"Ale možná jiné..."
"Kdepak, ten automat tam byl nejméně tři sta tisíc let..."
"Jak to můžete vědět?"
"Protože se na povrchu usazoval vápenec, jak se odpařovala voda kapající ze stalaktitů na stropě. Gallagher sám udělal přibližný výpočet, podle rychlosti vypařování, vytváření usazeniny a její tloušťky. Tři sta tisíc let je nejstřízlivější odhad... Ostatně, víte čemu je ten automat podobný? Těm ruinám!"
"Není to tedy žádný automat..."
"Ne, musel se pohybovat, ale ne na dvou nohách. Ani jako krab. Neměli jsme ostatně čas ho zkoumat, protože hned nato..."
"Co se stalo?"
"Každou chvíli jsem počítal lidi. Byl jsem v ochranném poli, měl jsem je chránit, rozumíte... ale všichni byli v maskách, znáte to, všichni jsou si podobní a kombinézy už také nebyly barevné, protože se zašpinily od hlíny. Najednou mi chyběl jeden člověk. Svolal jsem všechny a začali jsme ho hledat. Kertelen byl velmi potěšen svým nálezem a šmejdil dál... Myslel jsem si prostě, že někam odbočil... Je tam plno postranních uliček, ale všechny krátké, mělké, dokonale osvětlené... Náhle vyšel ze zatáčky. Už v takovém stavu. Nygren byl s námi, myslel si, že je to po tepelném šoku..."
"Co mu tedy vlastně je?"
"Není při vědomí. Ačkoliv... vlastně ne. Může chodit, pohybovat se, pouze s ním není možné navázat kontakt. Kromě toho ztratil řeč. Slyšel jste jeho hlas?"
"Ano."
"Teď už se asi trochu unavil. Předtím to bylo horší. Nepoznával nikoho z nás. Nejhorší to bylo v první chvíli. ‚Kertelene, kam ses poděl!' zvolal jsem a on mě minul jako hluchý, prošel mezi námi a lezl nahoru do stráně, ale takovým způsobem, že všem přeběhl mráz po zádech. Nereagoval na volání, museli jsme ho tedy honit. Hrůza! Nakonec jsme ho museli svázat, jinak bychom ho nepřivedli zpátky."
"Co říkají lékaři?"
"Jako obvykle se vyjadřují latinsky, ale stejně nevědí nic. Nygren se Saxem jsou u velitele, můžeš se jich zeptat..."
Gaarb odešel těžkým krokem, s charakteristicky skloněnou hlavou. Rohan nasedl do výtahu a jel nahoru do řídicí kabiny. Byla prázdná, ale když míjel kajutu kartografů, uslyšel pootevřenými dveřmi Saxův hlas. Vešel dovnitř.
"Vypadá to jako celkový zánik paměti," říkal neurofyziolog. Stál k Rohanovi zády a prohlížel rentgenové snímky, které držel v ruce. Za stolem seděl u otevřeného palubního deníku astrogátor, zvednutou ruku měl opřenu o regály zcela zaplněné svitky hvězdných map. Poslouchal mlčky Saxe, který pomalu ukládal snímky do obálky.
"Amnézie. Zvláštního druhu. Ztratil nejen vědomí své totožnosti, ale i řeč, schopnost psaní a čtení, je to vlastně ještě víc než amnézie: úplný rozpad, zničení osobnosti. Nezůstalo z ní nic kromě nejprimitivnějších reflexů. Dokáže chodit a jíst, ale jen tehdy, dá-li se mu jídlo do úst. Reaguje, ale..."
"Slyší a vidí?"
"Ano. Určitě. Ale nechápe to, co vidí. Neodlišuje lidi od věcí."
"Reflexy?"
"Normální. To je záležitost centrální."
"Centrální?"
"Ano. Mozková. Něco jako úplné vymazání paměti."
"Tedy onen člověk z Kondora..."
"Ano. Teď jsem si tím jist. To bylo totéž."

"Viděl jsem jednou něco takového...," řekl úplně tiše, téměř šeptem astrogátor. Hleděl na Rohana, ale nevnímal ho. "To bylo ve vesmíru..."
"Ano, vzpomínám si! Že mě to nenapadlo!" vykřikl vzrušeným hlasem neurofyziolog. "Amnézie po magnetickém úderu, že?"
"Ano."
"Nikdy jsem takový případ neviděl. Znám je pouze teoreticky. To se stávalo kdysi dávno, když se velkou rychlostí proletělo silnými magnetickými poli?"
"Ano - za jistých podmínek. Intenzita pole není ani tak důležitá jako její gradient a rychlost probíhající změny. Jestliže jsou v prostoru velké gradienty a mění se skokem - přístroje je na dálku objeví. Dříve takové přístroje neexistovaly."
"Pravda...," opakoval lékař. "Pravda... Ammerhatten dělal takové experimenty na opicích a kočkách. Vystavoval je působení mohutných magnetických polí, až ztrácely paměť..."
"Ano, souvisí to nějak s elektrickými impulsy mozku..."
"Ale v tomto případě," uvažoval nahlas Sax, "máme kromě Gaarbova hlášení výpovědi všech jeho lidí. Silné magnetické pole... to musí mít snad statisíce gaussů?"
"Statisíce jsou málo. Musí to být milióny," řekl suše astrogátor. Teprve teď se jeho zrak zastavil na Rohanovi. "Pojďte dál a zavřete dveře."
"Milióny? Že by naše přístroje takové pole neobjevily?"
"Kdyby bylo zkoncentrováno ve velmi malém prostoru, kdyby mělo, řekněme, objem jako tento glóbus a kdyby bylo zvenčí odstíněno...," odvětil Horpach.
"Jinými slovy, kdyby Kertelen strčil hlavu mezi póly gigantického elektromagnetu...?"
"To by nestačilo. Pole musí oscilovat s určenou frekvencí."
"Ale tam nebyl žádný elektromagnet, žádný stroj, nic kromě těch rezavých úlomků, pouze vodou vyhloubená údolí, štěrk a písek..."
"A jeskyně," namítl měkce, zdánlivě lhostejně Horbach.
"A jeskyně... myslíte, že ho někdo vtáhl do takové jeskyně, kde byl magnet - ne, to přece..."
"A jak to tedy vysvětlíte?" zeptal se velitel tónem, jako by se mu ten rozhovor už zprotivil. Lékař mlčel.
Ve tři čtyřicet v noci zaplnil všechny sekce Nepřemožitelného táhlý zvuk poplašných signálů. Lidé s klením vyskakovali z lůžek, v běhu se oblékali a spěchali na svá místa. Rohan se ocitl v řídicí kabině pět minut poté, co se ozvalo zvonění. Astrogátor tam ještě nebyl. Přiskočil k hlavní obrazovce. Černou noc rozjasňovalo na východě mraveniště bílých záblesků. Vypadalo to tak, jako by na raketu útočil roj meteoritů vycházející z jednoho radiantu. Pohlédl na kontrolní ukazatele pole. Automaty programoval sám, nemohly tedy reagovat na déšť nebo písečnou bouři. Z pouště, která nebyla vidět, něco létalo a rozstřikovalo se jako korálky ohnivými výbuchy na povrchu pole a záhadné střely odskakovaly v zářivých parabolách nebo stékaly po vypouklé energetické cloně. Vrcholy dun se vynořovaly na okamžik ze tmy a opět mizely; ručičky ciferníků líně kmitaly: efektivní energie, spotřebovávaná Diracovými emitory k zastavení záhadného bombardování, byla poměrně malá. Když uslyšel za zády velitelovy kroky, pohlédl Rohan na údaje spektroskopických přístrojů.
"Nikl, železo, mangan, barylium, titan," přečetl z jasně osvětlené tabule astrogátor, když stanul vedle něj. "Velice rád bych věděl, co to vlastně je."
"Déšť kovových částic," řekl pomalu Rohan. "Zdá se, že jejich rozměry musí být malé..."
"Rád bych si je prohlédl zblízka..," zabručel velitel. "Co myslíte, riskneme to?"
"Vypnout pole?"
"Ano. Na zlomek vteřiny. Malá část se jich dostane do chráněné části a zbytek oddělíme, až zase zapojíme pole..."
Rohan dlouhou dobu neodpovídal.
"Možné by to bylo," ozval se konečně váhavým hlasem. Avšak dřív než velitel došel k řídicímu pultu, světélkující mraveniště zhaslo stejně náhle jako se objevilo a nastala taková tma, jakou znají pouze planety bez měsíců, kroužící daleko od centrálních hvězdokup galaxie.
"Lov se nám nepodařil," zabručel Horpach. Chvíli stál s rukou na hlavním vypínači, potom pokynul Rohanovi hlavou a odešel. Ječivý zvuk signálů odvolávajících poplach naplnil všechny sekce. Rohan vzdychl, ještě jednou se podíval na obrazovky zahalené černou tmou a šel spát.

MRAK
Začínali už planetě přivykat - její neměnné pouštní tvářnosti s nepatrnými šmouhami rozplývajících se oblak, mezi nimiž i ve dne prosvítaly hvězdy. Šumotu písku pod nohama a pod koly vozů, červenému slunci, jehož paprsky byly mnohem jemnější než na Zemi, takže na holé kůži bylo místo tepla cítit jen jeho němou přítomnost. Ráno vyjížděly skupiny do terénu, každá svým směrem, energoboty mizely kolébavě jako nemotorné loďky mezi dunami, a když se prach usadil, zbytek posádky Nepřemožitelného hovořil o tom, co bude k obědu, co řekl dnes radarový bocman spojovému, nebo vzpomínali, jak se jmenoval pilot, který před šesti lety přišel o nohu při nehodě na navigačním satelitu Terra 5. Tak seděli a povídali na prázdných kanystrech pod hvězdoletem, jehož stín se jako ručička gigantických slunečních hodin otáčel a současně prodlužoval, až se dotkl linie energobotů. V tom okamžiku začali vstávat a vyhlížet navrátilce. Ty zase, když se objevili, hladoví a unavení, opouštělo náhle vzrušení, v němž je udržovala jejich práce v kovovém spáleništi "města", a dokonce i skupina Kondora už po týdnu přestala ohlašovat senzační novinky asi toho druhu, že se v nalezených pozůstatcích podařilo rozpoznat některého známého člověka. To, co bylo v prvních dnech zdrojem hrůzy, po přivezení z Kondora pečlivě zabalili (jak jinak nazvat onen proces svědomitého ukládání všech zachovalých lidských pozůstatků do hermetických nádob, které putovaly na dno lodi) a odstranili. Místo očekávané úlevy se však

lidé, nadále prosévající písek kolem Kondora a pátrající v jeho místnostech, začali nudit, jako by zapomněli na to, co potkalo jeho posádku, a zabývali se shromažďováním nesmyslných drobností, které zbyly po nežijících majitelích. Tak přiváželi místo dokumentů, které by vysvětlily tajemství záhuby, hned nějakou starou harmoniku, tu zas čínský hlavolam, a tyto předměty, zbavené mystické příšernosti svého původu, kolovaly a stávaly se jakýmsi společným vlastnictvím posádky.
Rohan, který by nikdy nevěřil, že je něco takového možné, se už po týdnu choval stejně jako ostatní. Pouze někdy, když byl sám, kladl si otázku, proč tu vlastně je, a tehdy cítil, že celá jejich činnost, veškerá námaha, ten komplikovaný proces výzkumů, prosvěcování, sbírání vzorků, vrtání skalních vrstev, ztížený tím, že museli neustále dodržovat třetí stupeň, otvírání a zavírání polí, namířené lasery, stálá optická kontrola, stálé počítání, mnohokanálové spojení, že to všechno je jen velký sebeklam. Že ve skutečnosti pouze čekají na nějakou novou událost, nové neštěstí a pouze předstírají, že tomu tak není. Zpočátku se každé ráno shromažďovali před ošetřovnou Nepřemožitelného lidé, aby vyslechli zprávu o Kertelenově stavu. Byl pro ně nejen obětí záhadného útoku, ale zároveň jakousi nelidskou bytostí, tvorem odlišným od nich od všech. Jako by náhle uvěřili ve fantastické pohádky a domnívali se, že je možné změnit člověka, jednoho z nich, nepřátelskými cizími silami planety v příšeru. Ve skutečnosti byl pouze zmrzačen; nakonec se ukázalo, že jeho mozek, stejně prázdný jako u novorozeněte, přijímá znalosti, které mu předávají lékaři, a postupně se začal učit mluvit; z ošetřovny už nedoléhalo lidskému hlasu nepodobné kňučení, strašné proto, že nesmyslné breptání nemluvněte se dralo z hrdla dospělého muže. Kertelen už po týdnu začal vyslovovat první slabiky a poznával lékaře, ačkoliv nedokázal vyslovit jejich jména.
Na začátku druhého týdne zájem o jeho osobu opadl, když lékaři prohlásili, že o okolnostech neštěstí nebude moci nic říci ani po návratu do normálního stavu, či spíše až skončí podivná, třebaže nutná výchova.
Mezitím práce pokračovaly. Hromadily se plány "města", podrobnosti konstrukcí jeho "keřovitých pyramid", ačkoliv jejich funkce zůstávala dále tajemstvím. Když astrogátor usoudil, že další průzkum Kondora nic nepřináší, přerušil jej. Koráb sám museli nechat na místě, protože oprava povrchu přesahovala možnosti inženýrů. Kromě toho tu bylo mnoho důležitějších prací. Stáhli tedy k Nepřemožitelnému všechny energoboty, transportéry, vozy i různé přístroje a vrak Kondora - po tak důkladném vyprázdnění se vlastně stal vrakem - hermeticky uzavřeli. Utěšovali se, že za čas oni sami nebo některá následující expedice dopraví hvězdolet do mateřského přístavu. Horpach potom převedl skupinu Kondora na jih, kde se připojila stejně jako Regnarova skupina ke Gallagherově výpravě. Rohan byl nyní hlavním koordinátorem všech výzkumů a Nepřemožitelného opouštěl pouze na krátkou dobu a ne každý den.
Obě skupiny narazily v systému kaňonů, vyhlodaných podzemními prameny, na zvláštní naleziště.
Vrstvy usazených jílů byly odděleny vrstvami červenočerné látky, která nebyla ani geologického, ani planetárního původu. Odborníci nemohli k tomu víc říci. Vypadalo to tak, jako by na starém čedičovém štítu byla před milióny let uložena ohromná množství kovových úlomků (objevila se hypotéza, že se v atmosféře Regis rozpadl gigantický železoniklový meteor a ohnivým deštěm se vtavil do skal oné pradávné doby), které pozvolna oxidovaly a nakonec se proměnily v černohnědé, místy purpurové vrstvy.
Dosavadní vrty pronikly sotva vrchní vrstvou terénu, jehož geologická struktura mohla svou složitostí zamotat hlavu i zkušenému planetologovi. Když se dostali až na čedič starý miliardu let, zjistili, že kámen na něm uložený vykazuje přes pokročilou rekrystalizaci přítomnost organického uhlíku. Ze začátku se domnívali, že tam bylo dno oceánu. Ale ve vrstvách pravého kamenného uhlí našli otisky četných rostlinných druhů, které mohly vegetovat pouze na souši. Katalog živých kontinentálních forem planety se neustále doplňoval a zvětšoval. Bylo už známo, že před třemi sty miliony let se prohánělí po jejích džunglích primitivní ještěři. Zbytky páteře a čelistí jednoho z nich přivezli vědci s triumfem, který však posádka nesdílela. Vývoj na souši jako by se rozvíjel nadvakrát; první soumrak živé přírody připadal na epochu před sto milióny lety; tehdy začala rychle vymírat zvířata i rostliny, což vyvolal pravděpodobně blízký výbuch novy. Život se však potom opět vzchopil a vybujel novými formami, avšak ani množství ani stav nalezených pozůstatků nedovoloval důkladnější klasifikaci. Planeta nikdy nevytvořila zvířata podobná savcům. Po dalších devadesáti miliónech let došlo ke druhé hvězdné erupci, tentokrát ve větší vzdálenosti; její stopy v podobě radioaktivních izotopů bylo možné zjistit. Podle přibližných výpočtů tehdejší intenzita tvrdého záření nebyla tak silná, aby mohla zanechat hekatomby obětí. Tím nepochopitelnější bylo, že od té doby byly pozůstatky rostlin i živočichů v mladších vrstvách stále vzácnější. Zato se objevovalo stále větší množství onoho "jílu", sirníků antimonu, kysličníků molybdenu a železa, solí, niklu, kobaltu a titanu.
Tyto kovové, šest až osm miliónů let staré vrstvy, poměrně tenké, obsahovaly místy silná ohniska radioaktivity, ale byla to radioaktivita ve srovnání s délkou existence planety krátkodobá. Zřejmě v této éře něco vyvolalo sérii prudkých, ale pouze místních jaderných reakcí, jejichž produkty se usazovaly v "kovových jílech". Kromě hypotézy o "železoradioaktivním meteoru" byly vyslovovány jiné, zcela fantastické domněnky, které uváděly v souvislost ona zvláštní ohniska radioaktivity s katastrofou planetárního systému Lyry a se zánikem její civilizace.
Vědci nevylučovali, že při pokusech o kolonizaci Regis III došlo k jaderným střetnutím mezi koráby vyslanými z ohrožené soustavy. To však nevysvětlovalo rozměry podivných kovových vrstev, které objevili vrtnými pokusy i v jiných, odlehlejších oblastech. V každém případě se neodbytně vnucoval obraz stejně záhadný jako samozřejmý: život na pevninách vyhynul v téže době, kdy začaly vznikat kovové vrstvy. Příčinou záhuby živých forem nemohla být radioaktivita: celkové množství záření po přepočtu na ekvivalenty jaderných výbuchů tvořilo stěží dvacet až třicet megatun; rozloženy na stovky tisíciletí nemohly takové výbuchy (pokud to vůbec byly atomové výbuchy, a ne nějaké jiné jaderné reakce) významně ohrozit vývoj živých forem.
Poněvadž vědci předpokládali určitou spojitost mezi kovovými vrstvami a ruinami "města", naléhali na další pokračování výzkumu. Bylo to spojeno s mnoha obtížemi, neboť skrývkové stroje musely přemístit velké množství zeminy. Jediným řešením bylo ražení štol, ale lidé pracující pod zemí se nenalézali pod ochranou silových polí. O tom, že

se přese všechno v práci pokračovalo, rozhodl objev (v hloubce něco přes dvacet metrů, ve vrstvě bohaté na kysličníky železa) rezavých pozůstatků velice zvláštního tvaru, rozpadlých částí nějakých mikroskopických mechanismů.
Devatenáctý den po přistání se stáhly nad místo, kde pracovala geologická skupina, tak mohutné a temné mraky, jaké dosud na planetě neviděli. Kolem poledne se rozpoutala bouře, která předčila prudkostí elektrických výbojů pozemské bouře. Nebe a skály spojil nepřetržitý proud blesků. Vzduté vody řítící se po svazích začaly zaplňovat vykopané chodby. Lidé je museli opustit a společně s automaty se schovat pod kopuli hlavního silového pole, které zasahovaly kilometrové blesky. Bouře se pomalu převalila k západu a černá, blesky rozrytá stěna zaclonila celý obzor nad oceánem.
Při návratu k Nepřemožitelnému objevili kopáči na písku velké množství drobných černých kovových kapiček. Pokládali je za smutně proslulé "mušky". Pečlivě je posbírali a přivezli na základnu, kde vzbudily velký zájem vědců. Rozhodně se však nejednalo o zbytky hmyzu. Specialisté svolali další poradu, která několikrát vyústila v bouřlivé spory. Nakonec bylo rozhodnuto vyslat expedici severovýchodním směrem, za terén klikatých kaňonů a sedimentů sloučenin železa, poněvadž na housenkových pásech vozidel Kondora byla objevena malá množství zajímavých minerálů, které se v dosud zkoumaných oblastech nevyskytovaly.
Následujícího dne vyrazila pod vedením Regnara dokonale vybavená kolona s energoboty, kráčivým emitorem z Kondora, transportéry i roboty, mezi nimiž bylo dvanáct arktanů s automatickými rypadly a vrtnými věžemi. Vezla dvaadvacet lidí, zásoby kyslíku, potravin a jaderného paliva. Udržovali s ní rádiové i televizní spojení až do chvíle, kdy kulatost planety zabránila šíření ultrakrátkých vln v přímé směru. Nepřemožitelný tedy vypustil na stacionární oběžnou dráhu automatickou televizní družici, která umožnila další spojení. Kolona byla na cestě celý den. V noci sešikovali vozy do kruhu, obklopili se silovým polem a další den pokračovali v cestě. Kolem poledne Regnar informoval Rohana, že se zastaví u ruin, téměř úplně zasypaných pískem uvnitř mělkého kráteru, neboť je chce blíže prozkoumat. Hodinu nato se kvalita rádiového příjmu začala zhoršovat v důsledku silných poruch. Spojaři přešli tedy na pásmo krátkých vln, kde byl příjem lepší. Brzy potom, když burácení daleké bouře přesouvající se k východu, kam mířila expedice, začalo utichat, byl příjem náhle přerušen. Ztrátu spojení několikrát předcházel stále silnější fading; nejpodivnější však bylo, že se současně zhoršil televizní příjem, který byl předáván mimoatmosférickým satelitem a nebyl tedy závislý na stavu ionosféry. V jednu hodinu spojení ustalo definitivně. Žádný z techniků ani z fyziků, ke kterým se obrátili o pomoc, nechápal proč. Vypadalo to tak, jako by někde v pouští vyrostla kovová stěna a oddělila sto sedmdesát kilometrů vzdálenou skupinu od hvězdoletu.
Rohan, který celou dobu neopouštěl astrogátora, postřehl jeho neklid. Jemu samotnému se zdál zpočátku neodůvodněný. Domníval se, že poruchy příjmu zavinily zvláštní odrazové vlastnosti bouřkového mraku, který postupoval ve směru expedice. Avšak fyzikové, kterých se dotazovali, může-li vzniknout tak silná vrstva ionizovaného vzduchu, o tom pochybovali. Když bouře kolem šesti utichla a spojení se nepodařilo navázat, vyslal Horpach dva průzkumné letouny typu létajících talířů; přitom neustále vysílali signály, na které nikdo neodpovídal.
První z talířů letěl několik set metrů nad pouští, druhý se vznášel nad ním ve výši čtyř kilometrů a sloužil prvnímu jako televizní retranslátor. Rohan, astrogátor a Gralev s dalšími členy posádky, mezi nimiž byli Ballmin a Sax, stáli před hlavní obrazovkou v řídicí kabině a sledovali všechno, co bylo v zorném poli pilota prvního stroje. Až na pásmo kaňonů se rozkládala všude poušť s nekonečnými řadami dun. Teď byly černě pruhované, protože slunce se už sklánělo k západu. V jeho šikmých paprscích vypadala krajina zvlášť ponuře. Občas proplouvaly pod nízko letícím strojem nevelké krátery, vyplněné až k okrajům pískem. Některé byly rozeznatelné jen díky střednímu kuželu navěky vyhaslého vulkánu. Terén se zvolna zvedal a byl čím dál členitější. Z písečných vln vystupovaly vysoké skalní stěny, tvořící souvislý, podivně rozeklaný řetěz. Osamělé skalní sloupy připomínaly trupy roztříštěných lodí nebo obrovské figury. Ve skalách se rýsovaly ostré linie žlebů, zasypaných štěrkem lavin. Konečně zmizel písek nadobro a ustoupil divoké scenérii plné strmých skal, občas protkaných propastmi tektonických trhlin, které se zdálky podobaly řekám. Připomínalo to měsíční krajinu. Zároveň se poprvé zhoršil televizní příjem, obraz se třásl a synchronizace byla porušena. Vydali rozkaz zvýšit výkon vysílače, obraz to však nadlouho nezlepšilo.
Dosud bělavé skály vystřídaly útesy stále tmavší. Hřebeny na okrajích zorného pole měly hnědý odstín s jedovatě kovovým leskem; místy bylo možno postřehnout aksamitově černé skvrny, jako by tam na holém kamení rostly husté, ale neživé houštiny. Náhle se ozvala dosud mlčící vysílačka prvního stroje. Pilot hlásil, že slyší zvuk automatických pozičních hlásičů, jimiž byl opatřen čelní vůz expedice. V řídicí kabině však slyšeli pouze jeho slabý a jakoby zanikající hlas, kterým začal volat Regnarovu skupinu.
Slunce už stálo docela nízko. V jeho krvavém světle se ve směru letu stroje objevila černá stěna podobná mraku. Sahala od vrcholků skal do výše tisíc metrů a zakryla všechno, co bylo za ní. Kdyby nebylo pomalého, rovnoměrného pohybu této inkoustové černi, jež místy zasvítila kovově fialovým šarlatem, mohli ji považovat za neobvyklý horský útvar. Ve vodorovných paprscích slunce se v ní rozevíraly jeskyně, plné nepochopitelných třpytivých záblesků, jako by v nich vířily roje blýskavých krystalků černého ledu. V první chvíli se pozorovatelům zdálo, že mrak letí stroji vstříc, ale byl to zrakový klam. To se pouze létající talíř přibližoval ke zvláštní překážce.
"LT 4 základně. Mám vystoupit nad mrak, příjem," ozval se tlumený hlas pilota. Po zlomku vteřiny astrogátor odpověděl:
"První LT 4, zastav před mrakem!"
"LT 4 základně, zastavuji," odpověděl okamžitě pilot a Rohanovi se zdálo, že v jeho slovech zaslechl úlevu. Už jen několik set metrů dělilo stroj od neobvyklého útvaru, rozbíhajícího se na obě strany až za obzor.
Téměř celou obrazovku zakrýval nyní povrch gigantického, jako uhel černého, neskutečného vertikálního moře. Stroj zpomalil a zastavil. Dřív než se stačil kdokoliv ozvat, zvolna se vlnící masa vymrštila náhle dlouhá rozvinující se ramena, která zaclonila obraz. Ten se současné zachvěl a zmizel protkán nitkami slábnoucích poruch.

"LT 4, LT 4!" volal telegrafista.
"Zde LT 8," ozval se náhle hlas pilota druhého stroje, který dosud sloužil jako retranslátor. "LT 8 základně, mám zapojit obraz, příjem!"
"Základna LT 8, zapoj obraz!"
Obrazovka se zaplnila chaosem zuřivě vířících černých proudů. Byl to stejný obraz, nyní však pozorovaný z výše čtyř kilometrů. Bylo vidět, že mrak pokrývá dlouhým homogenním ramenem okraj zvedajícího se horského masivu, jako by bránil přístup k němu. Povrch mraku se líně pohyboval jako nějaká tuhnoucí mazlavá látka, ale první stroj, který před chvílí pohltil, se nedařilo postřehnout.
"Základna LT 8, slyšíš LT 4, příjem."
"LT 8 základně, neslyším, přecházím na interferenční pásma, pozor, LT 4, tu LT 8, volám LT 4, LT 4!" slyšeli hlas pilota.
"LT 4 neodpovídá, přecházím na infračervené pásmo, pozor LT 4, tu LT 8, ozvi se, LT 4 neodpovídá, pokusím se sondovat mrak radarem..."
Ve ztemnělé řídicí kabině všichni zatajili dech a ztuhli očekáváním. Obraz se neměnil, skalní hřbet trčel v moři černi jako ostrov ponořený do inkoustového oceánu. Vysoko na nebi dohasínala nazlátlá oblaka, sluneční kotouč se už dotýkal obzoru, za několik minut měl nastat soumrak.
"LT 8 základně," ozval se hlas pilota, změněný za těch několik vteřin, které uplynuly od jeho zmlknutí. "Radar vykazuje kovový odraz, příjem!"
"Základna LT 8, přelaď radarový signál na obrazovku, příjem!"
Obrazovka potemněla, zhasla, chvíli zářila naprázdno a potom zezelenala miliardami chvějících se jiskřiček.
"Ten mrak je ze železa," řekl či spíše vzdychl někdo za Rohanovými zády.
"Jazone!" zvolal astrogátor. "Je tu Jazon?!"
"Zde," vystoupil nukleonik.
"Mohu to přihřát?" zeptal se klidně astrogátor, ukázal na obrazovku a všichni ho pochopili. Jazon otálel s odpovědí.
"Měli bychom varovat LT 4, aby maximálně rozšířil silové pole..."
"Nedělej hloupé vtipy, Jazone. Nemám spojení..."
"Čtyři tisíce stupňů... s malým rizikem..."
"Děkuji. Blaare, mikrofon! První LT 8, namiř lasery na mrak, malý výkon, bilierg do epicentra, stálá dávka po azimutu!"
"LT 8, stálá dávka, bilierg," odpověděl okamžitě pilotův hlas. Asi vteřinu se nedělo nic. Potom se zablýsklo a mrak zaplňující spodní část obrazovky změnil barvu. Nejprve se začal rozmazávat, potom zrudl a vzkypěl; vznikla v něm jakási jáma s planoucími stěnami, do níž padaly jako do nálevky sousední části mraku. Tento pohyb náhle ustal, mrak se rozevřel a ve vzniklém oknu se objevilo chaotické seskupení skal, nad kterým se vznášel drobný černý prach.
"První LT 8, přejdi na vzdálenost maximálního účinku!"
Pilot opakoval rozkaz. Mrak, obklopující neklidnými víry vytvořenou průrvu, se ji snažil vyplnit, ale pokaždé když vysunutá chapadla zachvátil žár, zatáhl je zpět. To trvalo několik minut. Situaci bylo třeba řešit. Astrogátor nesměl udeřit do mraku vší silou emitoru, neboť kdesi uvnitř se nalézal druhý letoun. Rohan se dovtípil, s čím Horpach počítá: doufal, že se stroj dostane do vyčištěného prostoru. Stále jej však nebylo vidět. LT 8 visel nyní téměř nehybně nad oslnivými okraji kypícího černého kotle. Nebe nad ním bylo ještě dost jasné, aby skály pod strojem pomalu mizely ve stínu. Slunce zapadalo. Náhle houstnoucí soumrak v údolí zaplanul nepřirozeným jasem. Celé zorné pole zakryl špinavě rudý oblak, připomínající soptící vulkán. Bylo vidět pouze splývající čerň, v jejíž hloubi vířily plameny. To mrak, ať byl čímkoliv, útočil na první pohlcený stroj a strašlivý žár v silové cloně ho spaloval.
Rohan pohlédl na astrogátora, který stál jako neživý, s bezvýraznou tváří zalitou chvějivým odleskem ohně. Černé vření a požár planoucí v jeho hloubi zaujímaly střed obrazovky. V dáli bylo vidět vysoký skalní štít, zalitý šarlatem, studenou červení posledních paprsků, v této chvíli nevýslovně pozemských. Tím neuvěřitelnější byl pohled do nitra mraku. Rohan čekal; astrogátorova tvář nevyjadřovala nic. Musel však rozhodnout: buď rozkázat hornímu stroji, aby šel druhému na pomoc, nebo LT 4 ponechat osudu a přikázat hornímu stroji, aby pokračoval v letu na severovýchod.
Náhle se stalo něco neočekávaného. Buď pilot spodního stroje uzavřeného v mraku ztratil hlavu, nebo došlo na palubě letounu k nějaké poruše - černý vír proťal záblesk, jehož centrum oslepivě zajiskřilo, a cáry výbuchem rozervaného mraku se rozlétly na všechny strany; tlaková vlna byla tak silná, že celý obraz zakolísal shodně s LT 8. Potom se čerň vrátila, splynula a kromě ní už nebylo vidět nic.
Astrogátor se naklonil a řekl telegrafistovi něco tak tiše, že Rohan nezaslech jeho slova. Telegrafista je však okamžitě opakovat téměř křikem:
"Připrav antiprotony! Plný výkon na mrak, stálá dávka!"
Pilot opakoval rozkaz. Vtom jeden z techniků sledujících boční obrazovku, která ukazovala vše, co se dělo za strojem, zvolal:
"Pozor! LT 8! Nahoru! Nahoru! Nahoru!!!"
Z dosud volného prostoru na západě přilétal s prudkostí orkánu vířící černý oblak. Před chvílí ještě tvořil okraj mraku, utrhl se však od něj, táhl za sebou násilně odtržené části a hnal se prudce vzhůru. Pilot, který jej postřehl zlomek vteřiny před výstrahou, nabíral výšku strmým stoupáním, ale mrak ho dohánět a bil do nebe černými sloupy. Pilot přenášel palbu z jedněch sloupů na druhé. Po přímém zásahu se nejbližší černý chumáč rozdvojil a ztemněl. Náhle začal celý obraz kmitat.
V tom okamžiku, kdy část mraku pronikla do proudu vysílaných rádiových vln a přerušila spojení, pilot pravděpodobně poprvé použil emitor antihmoty. Celá atmosféra planety se změnila v jediné moře ohně; purpurová záře západu zmizela jako sfouknuta. Mrak ještě chvíli jiskřil a dýmal, když druhý, ještě strašlivější výbuch rozžhavil ohňostroj nad skalami, mizícími v oblacích páry a plynů. Ale to byl poslední záběr, který spatřili, neboť v následující vteřině se celý obraz

rozkmital, zajiskřil poruchami a zmizel. Pouze prázdná bílá obrazovka zářila v setmělé místnosti a osvětlovala smrtelně bledé tváře lidí, kteří na ni hleděli.
Horpach přikázal radiotelegrafistům volat oba stroje a sám přešel s Rohanem, Jazonem a dalšími členy posádky do sousední navigační kabiny.
"Co je podle vašeho mínění ten mrak?" zeptal se bez úvodu.
"Skládá se z kovových částic. Zřejmě je řízen na dálku z nějakého centra," řekl Jazon.
"Gaarb?"
"Také si to myslím."
"Máte nějaké návrhy? Ne? Tím lépe. Hlavní inženýre, která superhelikoptéra je v lepším stavu, naše, nebo ta z Kondora?"
"Obě jsou v pořádku, astrogátore. Ale osobně bych doporučoval naši."
"Dobrá. Rohane, nemýlím-li se, chtěl jste opustit silový deštník... Budete mít příležitost. Vezměte si osmnáct lidí, dvojnásobnou soupravu automatů, obvodové lasery a antiprony... máme snad ještě něco?" Nikdo neodpovídal. "Nu ano, zatím nic dokonalejšího než antihmotu nevynalezli... Vyjedete ve čtyři třicet jedna, to znamená při východu slunce, a pokusíte se najít ten kráter na severovýchodě, o němž hovořil Regnar v poslední zprávě. Tam přistanete v otevřeném silovém poli. Cestou se všemu vyhýbat na maximální vzdálenost. Žádné vyčkávání, pozorování, experimenty. Při útoku nešetřit energií. Ztratíte-li spojení se mnou, dělejte dál svou práci. Až najdete ten kráter, přistanete, ale opatrně, abyste se neposadil na lidi... je možné, že jsou někde v této oblasti..."
Ukázal bod na mapě, která zakrývala celou stěnu.
"V tomto červeně vyčárkovaném prostoru. Je to pouze náčrt, ale nic lepšího nemám."
"Co mám dělat po přistání, astrogátore? Mám je hledat?"
"Nechám to na vás. Pamatujte si jen jedno: na žádné cíle nesmíte útočit už ve vzdálenosti padesát kilometrů od tohoto místa, protože dole mohou být naši lidé."
"Na žádné pozemní cíle?"
"Vůbec žádné. Až sem," astrogátor jediným pohybem rozdělil prostor na mapě na dvě části, "můžete preventivně používat vlastních ničivých prostředků. Za touto čárou se smíte bránit pouze silovým polem. Jazone! Kolik může vydržet pole superhelikoptéry?"
"Řádově milión atmosfér na čtvereční centimetr."
"Co to znamená ‚řádově'? Ptám se kolik. Pět miliónů? Dvacet?"
Horpach to říkal zcela klidně; právě z takové velitelovy nálady měli na palubě největší strach. Jazon si odkašlal.
"Pole bylo vyzkoušeno na dva a půl..."
"To je něco jiného. Slyšíte, Rohane? Jestliže vás mrak sevře do této hranice, utíkejte. Nejlépe nahoru. Ostatně, všechno nemohu předpovědět..." Podíval se na hodinky.

"Osm hodin po startu vás budu volat na všech pásmech. Jestliže se to nepodaří, pokusíme se navázat spojení buď satelity, nebo opticky. Budeme laserovat morseovkou. Neslyšel jsem ještě, že by to nevedlo k úspěchu. Pokusme se však předvídat víc, než o čem jsme slyšeli. Jestliže i lasery selžou, za další tři hodiny odstartujete a vrátíte se. Kdybych tu nebyl..."
"Hodláte odstartovat?"
"Nepřerušujte mě, Rohane. Ne. Nehodlám odstartovat, ale všechno nezáleží na mně. Kdybych tu nebyl, přejděte na oběžnou dráhu kolem planety. Dělal jste to už se superhelikoptérou?"
"Ano, dvakrát, na deltě Lyry."
"Dobrá. Víte tedy, že je to trochu komplikované, ale možné. Dráha musí být stacionární; její přesné parametry vám dá před startem Stroem. Na té dráze na mne budete čekat třicet šest hodin. Nedám-li o sobě za tu dobu vědět, vrátíte se na planetu. Odletíte ke Kondorovi a pokusíte se jej dát do pořádku. Vím, jak vypadá. Bohužel však nebudete mít nic jiného na vybranou. Jestli se vám to podaří, vraťte se s Kondorem na Bázi a podejte zprávu o událostech. Máte ještě nějaké dotazy?"
"Ano. Mohu se pokusit navázat kontakt s těmi - s tím centrem, které řídí mrak, v případě, že by se mi je podařilo objevit?"
"I to nechám na vás. V každém případě musí mít riziko rozumné meze. Nevím přirozeně nic, ale zdá se mi, že to centrum není na povrchu planety. Jeho existence mi připadá vůbec problematická..."
"Jak tomu mám rozumět?"
"Máme přece rádiový poslech v celém elektromagnetickém spektru. Kdyby kdokoliv řídil ten mrak rádiem, zachytili bychom příslušné signály."
"To centrum se mohlo nalézat přímo v mraku..."
"Možná. Nevím. Jazone, je možné, aby existovaly nějaké jiné způsoby dálkového spojení než elektromagnetické?"
"Ptáte se na můj názor? Ne. Neznám takové způsoby."
"Na váš názor? A na co jiného bych se mohl ptát?"
"To, co vím, není totožné s tím, co existuje. Co může existovat. My takové způsoby neznáme. To je vše."
"Telepatie...," poznamenal někdo vzadu.
"Na toto téma nemám co říci," odvětil suše Jazon. "V každém případě v oblasti dosud známého vesmíru nebylo nic podobného objeveno."
"Nemůžeme ztrácet čas neplodnou diskusí. Vezměte své lidi, Rohane, a připravte superhelikoptéru. Parametry eliptické dráhy vám předá za hodinu Stroem. Stroeme, vypočtěte stacionární oběžnou dráhu s apogeem pět tisíc."

"Provedu."
Astrogátor otevřel dveře řídicí kabiny.
"Ternere, je něco nového?"
"Nic, astrogátore. Jen výboje. Hodně statických, ale nic víc."
"Žádné stopy emisního spektra?"
"Žádné stopy..."
To znamená, že žádný z obou strojů už nepoužívá své zbraně, že přestaly bojovat, pomyslel si Rohan. Kdyby používaly lasery či alespoň indukční emitory, přístroje Nepřemožitelného by to zaznamenaly na vzdálenost několika set kilometrů.
Rohan byl natolik fascinován dramatickou situací, že se neznepokojoval úkolem, který dostal od astrogátora. Neměl na to ostatní ani čas. Tu noc nezamhouřil oka. Bylo třeba překontrolovat všechny přístroje superhelikoptéry, naložit dodatečné zásoby paliva, potravin i zbraní, takže to do určené hodiny stěží stihli. Sedmdesátitunový dvoupatrový stroj se vznesl do vzduchu, zvedal mračna písku a v paprscích právě vyšlého slunce mířil přímo na severovýchod. Hned po startu Rohan nabral výšku patnáct kilometrů, ve stratosféře mohl vyvinout maximální rychlost a kromě toho bylo méně pravděpodobné, že se tam setká s černým mrakem. Alespoň se domníval. Snad měl pravdu, snad to byla jen šťastná náhoda, ale za necelou hodinu přistáli v zasypaném kráteru, jehož dno ještě zakrýval stín.
Dříve než sloupy horkých plynů zvířily oblaka písku, lidé u obrazovek poplašili navigační kabinu zprávou, že v severní části kráteru zahlédli něco podezřelého. Těžký stroj se zastavil v letu, lehce se chvěl jako na neviditelné napjaté pružině; z výše pěti set metrů to místo podrobně prozkoumali.
Na popelavě rudém dně byly vidět na obrazovce drobné obdélníky, rozložené s geometrickou pravidelností kolem většího obdélníku ocelově šedé barvy. Současně s Gaarbem a Ballminem, kteří byli s ním u řízení, rozeznal Rohan vozidla Regnarovy expedice.
Neotáleli a s maximální opatrností přistáli nedaleko od nich. Teleskopické "nohy" helikoptéry se ještě nepřestaly mírně prohýbat, když vysunuli schůdky a vyslali dva průzkumné stroje, chráněné pohyblivým silovým polem. Nitro kráteru připomínalo plochou mísu s otlučenými okraji. Sopečný kužel uprostřed pokrývala černohnědá vrstva lávy.
Půldruhého kilometru zdolal pohyblivý stroj za několik minut. Rádiové spojení fungovalo dokonale. Rohan hovořil s Gaarbem, který byl v předním transportéru.
"Stoupání končí, hned je uvidíme," opakoval několikrát Gaarb. Za chvíli vykřikl: "Jsou tam! Vidím je!"
A klidněji dodal:
"Zdá se, že je vše v pořádku. Jeden, dva, tři, čtyři - všechny stroje jsou na svých místech, ale proč stojí na slunci?"
"A lidé? Vidíte je?" vyptával se Rohan. Stál s přimhouřenýma očima u mikrofonu.
"Ano. Něco se tam pohybuje... dva lidé... ještě jeden... někdo tam leží ve stínu... Rohane, vidím je!"
Jeho hlas se vzdálil. Rohan slyšel, jak něco povídá řidiči. Ozval se tupý zvuk, svědčící o tom, že byla vystřelena dýmovnice. Gaarbův hlas pokračoval:
"Pozdravíme je... dým vane k nim... hned se rozplyne... Jargu... co je? Co? Jak to... hej, vy tam!"
Jeho křik, který zaplnil celou kabinu, náhle ustal. Rohan uslyšel ozvěnu tichnoucích motorů, slyšel rychlé kroky, jakési nejasné, vzdáleností ztlumené volání a dva výkřiky. Potom nastalo ticho.
"Haló! Gaarbe! Gaarbe!" opakoval ztuhlými rty. Kroky v písku se přiblížily, ve sluchátkách to zaskřípělo.
"Rohane!" rozlehl se změněný, udýchaný Gaarbův hlas. "Rohane! Totéž co s Kertelenem! Bez vědomí, nepoznávají nás, nic neříkají... Rohane, slyšíte mě?!"
"Slyším... všichni totéž?"
"Zdá se... ještě nevím. Jarg a Terner chodí od jednoho k druhému..."
"Jak to? A co je s polem?"
"Pole je vypnuté. Neexistuje. Nevím. Zřejmě je vypnuli."
"Nějaké stopy po boji?"
"Žádné. Stroje sedí, všechny jsou celé, nepoškozené - a oni sedí, leží, můžete s nimi třást - co? Co je to tam?!"
K Rohanovi dolehl nejasný zvuk, přerušený dlouhým nářkem. Stiskl zuby, nemohl však ovládnout pocit nevolnosti, který mu svíral vnitřnosti.
"Proboha, to je Gralev!" rozlehl se Gaarbův křik. "Graleve! Člověče! Nepoznáváš mě?!"
Jeho hlasitý dech zaplnil náhle celou kabinu.
"On také...," vydechl. Chvíli mlčel, jako by sbíral síly
"Rohane... nevím, jestli si sami poradíme... Je třeba všechny odtud odvézt. Pošlete víc lidí..."
"Hned."
Za hodinu se děsivý průvod zastavil pod kovovým trupem superhelikoptéry. Ze dvaceti dvou lidí, kteří patřili k expedici, zbylo jen osmnáct; osud čtyř nebyl znám. Většina se nechala přivést dobrovolně, bez odporu; pět však bylo třeba odvést násilím, poněvadž nechtěli opustit místo, kde je našli. Patero nosítek putovalo do improvizované nemocnice na spodní palubě helikoptéry. Zbývajících třináct mužů, jejichž zastřený výraz tváře působil strašným dojmem, odvedli do oddělené místnosti, kde se nechali bez odporu uložit. Bylo je třeba svléci, stáhnout jim boty, byli totiž bezradní jako nemluvňata. Rohan, němý svědek této scény, stál mezi řadami lůžek a povšiml si, že většina nalezených zachovává pasivní klid. Zoufale naříkali pouze ti, které přivedli násilím.
Zanechal všechny postižené péči lékaře a sám vyslal všechny stroje, kterými disponoval, hledat ztracené. Techniky měl teď spoustu, neboť uvedl do provozu nalezené stroje a obsadil je svými lidmi. Právě vyslal poslední hlídku, když ho zavolali do kabiny: navázali spojení s Nepřemožitelným.
Ani se nepodivil, že se to podařilo. Jako by se už nebyl schopen ničemu divit. Informoval Horpacha stručně o všem, co se stalo.

"Kteří lidé chybějí?" chtěl vědět astrogátor.
"Sám Regnar, Bennigsen, Korotkij a Mead. Co je s letouny?" zeptal se Rohan na oplátku.
"Nic nového."
"A mrak?"
"Vyslal jsem ráno tříčlennou hlídku. Vrátila se před hodinou. Není tam po mraku ani stopy."
"Nic? Vůbec nic?"
"Nic."
"Ani letouny?"
"Nic."

LAUDOVA HYPOTÉZA
Doktor Lauda zaklepal na dveře astrogátorovy kajuty. Když vstoupil, astrogátor něco zakresloval na fotogrammetrickou mapu.
"Co je?" otázal se Horpach, aniž zvedl hlavu.
"Chtěl bych vám něco říci."
"Spěchá to? Za patnáct minut startujeme."
"Nevím. Zdá se mi, že začínám chápat, co se tu děje...," řekl Lauda.
Astrogátor odložil kružítko. Jejich oči se setkaly. Biolog nebyl mladší než velitel. Bylo divné, že smí ještě létat. Zřejmě mu na tom hodně záleželo. Připomínal víc starého mechanika než vědce.
"Tak vám se zdá, doktore? Poslouchám."
"V oceáně je život," řekl biolog. "V oceáně je a na souši není."
"No a? Na souši byl život také, Ballmin po něm nalezl stopy."
"Ano. Ale přes pět miliónů let staré. Potom bylo vyhubeno všechno, co žilo na pevné zemi. To, co řeknu, zní fantasticky a nemám vlastně ani žádné důkazy, ale... je tomu tak. Předpokládejme, že kdysi, snad před pěti milióny let, zde přistála raketa z jiné soustavy. Řekněme z oblasti novy."
Hovořil nyní rychleji, ale stále klidně.
"Víme, že před výbuchem zety Lyry obývaly šestou planetu soustavy rozumné bytosti. Měly vysoce rozvinutou civilizaci technického typu. Dejme tomu, že tu přistála průzkumná raketa Lyřanů a že došlo ke katastrofě nebo k jinému neštěstí, při němž zahynula celá posádka. Například výbuch reaktoru, řetězová reakce... prostě vrak, který přistál na Regis, neměl na palubě žádnou živou bytost. Zůstaly pouze automaty. Ne takové, jako jsou naše - podobné lidem. Lyřané pravděpodobně také nebyli podobní lidem. Automaty tedy zůstaly a opustily loď. Byly to vysoce specializované homeostatické mechanismy, schopné snášet nejhorší podmínky. Neměly už nikoho, kdo by jim dával rozkazy. Ty z nich, které byly strukturou myšlení nejpodobnější Lyřanům, snažily se možná opravit loď, třebaže to v dané situaci nemělo smysl. Ale víte, jak to je. Robot opravář bude opravovat to, k čemu je určen, bez ohledu, zda to někomu slouží či nikoli. Potom se osamostatnily jiné automaty a získaly převahu. Snad se je místní fauna pokoušela napadat. Existovali tu draví plazi podobní ještěrům, a dravec určitého typu napadá všechno, co se pohybuje. Automaty začaly s nimi bojovat a zdolaly je.
K tomuto boji se musely přizpůsobit. Přetvořily se tak, aby odpovídaly nejlépe podmínkám planety. Podstatné podle mne je to, že jedny automaty byly schopné produkovat další podle potřeby. Tedy, řekněme, že pro boj s létajícími ještěry byly třeba létající mechanismy. Žádné konkrétní podrobnosti přirozeně neznám. Říkám to tak, jak bych si podobnou situaci představoval v podmínkách přirozeného vývoje. Snad tu nebyli létající ještěři, ale plazi pozemní. Nevím. Prostě, časem se ty mechanismy, které existovaly na souši, dokonale přizpůsobily podmínkám - a podařilo se jim zahubit všechny formy živočišného života planety. Rostlinného ostatně také."
"Rostlinného také? Jak to vysvětlujete?"
"To přesně nevím. Mohl bych vymyslet řadu různých hypotéz, ale nechci to dělat. Neřekl jsem ostatně ještě to nejdůležitější. V průběhu své existence na planetě se vznikající mechanismy po stovkách generací přestaly podobat těm prapůvodním - produktům civilizace Lyry. Rozumíte? To znamená, že začal neživý vývoj. Evoluce mechanismů. Co je hlavní princip homeostatu? Přetrvat ve změněných podmínkách, i v nejnepřátelštějších, v nejtěžších. Dalším formám tohoto vývoje samoorganizujících se kovových systémů nehrozilo už hlavní nebezpečí od místních zvířat nebo rostlin. Musely získat zdroje energie a materiálu, z nichž by mohly vyrábět náhradní součástky a další mechanismy. Rozvinuly tedy určitý druh hornictví, dobývání kovových rud. Původní generace, která sem přiletěla na onom hypotetickém korábu, byla nepochybně poháněna jadernou energií. Na Regis se však radioaktivní prvky vůbec nevyskytují. Zdroj energie byl tedy pro ně uzavřen. Musely hledat jiný. Tehdy muselo dojít k prudké energetické krizi a myslím, že tehdy vypukl vzájemný boj mezi těmito mechanismy. Prostě boj o přežití, o existenci. To je přece podstata vývoje. Selekce. Mechanismy po intelektuální stránce dokonalejší, neschopné však přežít dejme tomu vinou rozměrů, jež vyžadovaly značná množství energie, nemohly obstát v konkurenci s těmi, které byly z tohoto hlediska rozvinuty méně, avšak úsporněji a energeticky efektivněji..."
"Počkejte. Nechme fantazie stranou, ale ve vývoji, v evolučním boji vyhrává vždycky bytost s více vyvinutým nervovým systémem, ne? V tomto případě existoval místo nervového systému dejme tomu nějaký elektrický systém, ale princip je stejný."
"To je pravda, astrogátore, ale platí pouze pro organismy stejnorodé, vzniklé přirozeným způsobem na planetě, a ne pro ty, co pocházejí z jiných soustav."
"Nerozumím."
"Prostě biochemické podmínky pro bytosti na Zemi jsou a vždycky byly téměř stejné. Řasy, améby, rostliny,

živočichové nižší i vyšší se skládají z téměř identických buněk, mají skoro stejnou bílkovinnou látkovou výměnu a za těchto okolností se stává rozlišujícím činitelem ten, o němž jste mluvil. Není to činitel jediný, ale rozhodně jeden z nejdůležitějších. Zde tomu však bylo jinak. Nejdokonalejší mechanismy, které přistály na Regis, čerpaly energii z vlastních radioaktivních zásob, avšak zařízení jednodušší, nějaké malé samoopravující se systémy, mohly mít třeba baterie nabíjené sluneční energií. Byly by tedy vůči nim ve velké výhodě."
"Ty dokonalejší však mohly získávat energii také ze slunečního záření... ostatně, proč se vlastně hádáme? Je asi zbytečné o tom diskutovat, Laudo."
"Ne, to je podstatná věc, astrogátore, to je velmi důležitý bod. Podle mého mínění tu došlo totiž k neživé evoluci velmi zvláštního charakteru, neboť shoda okolností vytvořila mimořádné podmínky. Stručně řečeno, vidím to tak: v tomto vývoji zvítězily jednak mechanismy, jež se nejúčinněji miniaturizovaly, jednak mechanismy nepohyblivé. Z těch prvních vznikly takzvané černé mraky. Osobně se domnívám, že je to velmi malý pseudohmyz, který se může v případě potřeby spojovat za určitým cílem ve větší nadřazené systémy. Právě ve formě mraků. Tímto směrem postupoval vývoj pohyblivých mechanismů. Naproti tomu ty nepohyblivé tvoří onen podivný druh kovové vegetace, kterou představují ruiny takzvaných měst..."
"Podle vás to tedy nejsou města?"
"Samozřejmě. To nejsou žádná města, ale velká seskupení nepohyblivých mechanismů, neživých tvorů schopných rozmnožování a čerpajících sluneční energii pomocí určitých orgánů... podle mého názoru těmi trojúhelníkovými deskami..."
"Myslíte si tedy, že to ‚město' vegetuje i dnes?"
"Ne. Mám pocit, že z nějakého nám neznámého důvodu to ‚město' či vlastně ten ‚kovový les' prohrál boj o život a nyní jsou z něj jen rezavějící trosky. Zůstala pouze jedna forma: pohyblivé mechanismy, které ovládly všechny pevniny planety."
"Proč?"
"Nevím. Pokoušel jsem se o různé výpočty. Je možné, že během posledních tři miliónů let slunce Regis chladlo rychleji než předtím, takže ony velké nepohyblivé ‚organismy' už z něho nemohly čerpat potřebné množství energie. Ale to jsou pouze mlhavé domněnky."
"Dejme tomu, že je to tak, jak říkáte. Domníváte se, že ty ‚mraky' mají nějaké řídicí centrum, ať už na povrchu planety či v podzemí?"
"Myslím, že nic takového neexistuje. Je možné, že se ty mikromechanismy samy stanou takovým centrem, ‚neživým mozkem', jakmile se spojí příslušným způsobem. Rozdělení může být pro ně výhodné. Vytvoří volné roje, díky tomu mohou pobývat stále pod sluncem, směřovat ve stopách bouřkových mračen, není přece vyloučeno, že čerpají energii z atmosférických výbojů. Avšak v okamžiku nebezpečí, nebo obecněji, náhlé změny, která ohrožuje jejich existenci, se spojí..."
"Něco však musí vyvolat tu spojovací reakci a vůbec, kde se nalézá během ‚rojení' nesmírně složitá paměť celého systému? Elektronický mozek je přece ‚moudřejší' než všechny jeho prvky, Laudo. Jak dokáží tyto prvky po jeho rozpadu samy skočit na příslušná místa? Nejdřív by musel vzniknout plán celého mozku..."
"Ne. Stačilo by, kdyby si každý prvek pamatoval, s kterými dalšími se má spojit. Dejme tomu, že prvek číslo jedna se má dotýkat určitými plochami šesti jiných; každý z nich ‚ví' totéž. Tak může být množství informace obsažené v jednotlivém prvku velmi malé, ale kromě ní stačí už jen určitý signál typu: pozor! nebezpečí! Na tento signál se všechny prvky spojí do příslušného útvaru a okamžitě vznikne ‚mozek'. Ale to je pouze primitivní schéma, astrogátore. Připouštím, že problém je mnohem složitější, třeba proto, že tyto prvky určitě dost často podléhají záhubě, což se však nesmí odrazit na činnosti celku..."
"Dobrá. Nemáme čas, abychom dále rozváděli takové podrobnosti. Vyplývají z vaší hypotézy pro nás nějaké konkrétní závěry?"
"V určitém smyslu ano, ovšem negativní. Milióny let mechanického vývoje je úkaz, s jakým se člověk v galaxii ještě nesetkal. Věnujte pozornost základnímu problému. Všechny nám známé stroje neslouží samy sobě, ale někomu. Z lidského hlediska je tedy existence kovových houštin planety Regis či jejích železných mraků nesmyslná - je pravda, že stejně ‚nesmyslnými' se dají nazvat například kaktusy pozemských pouští. Podstata věci tkví v tom, že se dokonale přizpůsobily k boji s živými bytostmi. Mám dojem, že zabíjely pouze na začátku tohoto boje, kdy se pevnina hemžila životem; při tom se zjistilo, že je neekonomické vydávat tolik energie na zabíjení. Proto používají jiné metody, jejichž důsledkem byla katastrofa Kondora, nehoda Kertelena a konečně i záhuba Regnarovy skupiny..."
"Jaké jsou to metody?"
"Neznám přesně jejich princip. Mohu pouze vyslovit svůj osobní názor. Kertelenův případ - to je zničení skoro veškeré informace, kterou obsahuje mozek člověka. U zvířat to bude stejné. Takto zmrzačené živé bytosti musí přirozeně zahynout. Je to způsob jednoduchý a rychlý, úspornější než zabíjení... Můj závěr z toho je bohužel pesimistický. Jsme v situaci nesrovnatelně horší než oni, a to hned z několika důvodů. Za prvé: živou bytost lze zničit daleko snadněji než mechanismus nebo technické zařízení. Za druhé - mechanismy se vyvíjely v takových podmínkách, že bojovaly současně se živými bytostmi i se svými kovovými ‚bratry', rozumnými automaty. Bojovaly tedy na dvou frontách zároveň a potíraly všechny adaptační mechanismy živých organismů i každý projev inteligence rozumných strojů. Výsledkem takových bojů trvajících milióny let musí být neobyčejná všestrannost a dokonalost v ničivé činnosti. Obávám se, že k jejich zdolání bychom je museli zničit prakticky všechny, a to je téměř nemožné..."
"To je váš názor?"
"Ano. Kdybychom soustředili prostředky, mohli bychom samozřejmě zničit celou planetu... ale to přece není naším úkolem, nemluvě už o tom, že nám na to nestačí síly. Situace je opravdu výjimečná, alespoň já ji tak vidím, vždyť my

jsme vlastně intelektuálně silnější. Ty mechanismy nelze považovat ani v nejmenším za myslící, jsou pouze dokonale přizpůsobeny podmínkám planety... k ničení všeho, co je rozumné, nebo lépe řečeno, všeho, co je živé. Ony samy jsou naproti tomu neživé. Proto to, co je pro ně pořád ještě neškodné, může být pro nás vražedné."
"Odkud však berete jistotu, že nemají rozum?"
"Mohl bych se vymlouvat, ale řeknu vám, že jestli jsem si vůbec něčím jist, pak je to právě tohle. Proč nejsou rozumné? Kdyby byly, už dávno by se s námi vypořádaly. Když postupně promyslíte všechny události na Regis od okamžiku našeho přistání, všimnete si, že jednají bez nějakého strategického plánu. Útočí případ od případu."
"Nu... způsob, jakým zbavily Regnara spojení s námi, a potom útok na průzkumné stroje..."
"Dělají prostě to, co dělaly před tisíciletími. Všechny vyšší automaty, které vyhubily, se určitě dorozumívaly právě rádiovými vlnami. Znemožnit tuto výměnu informací, přerušit spojení, to byl jeden z jejich prvních úkolů. Řešení se nabízelo samo, protože kovový mrak, dokonale odráží rádiové vlny. Co máme dělat dál? Musíme chránit sebe i automaty, naše stroje, bez nichž bychom byli nemožní - mechanismy planety naproti tomu manévrují naprosto svobodně, mají prakticky nevyčerpatelné zdroje energie, když jich část zničíme, mohou se zase rozmnožit a kromě toho jim nemohou ublížit žádné prostředky zhoubné pro živé tvory. Budeme muset nezbytně použít našich nejúčinnějších prostředků: udeřit antihmotou... ale zničit tímto způsobem všechny není možné. Všiml jste si, jak si počínají při napadení? Prostě se rozsypou... Kromě toho se musíme stále chránit clonou, což omezuje naši strategii, kdežto ony se mohou libovolně rozdrobit, pohybovat z místa na místo... a kdybychom je zničili na tomto kontinentě, přestěhují se na jiný. To však není náš úkol - zničit je všechny. Domnívám se, že musíme odletět."
"Ach tak."
"Ano. Poněvadž za protivníky máme nepochybně apsychické výtvory neživé evoluce, nemůžeme řešit problém v kategoriích pomsty či odplaty za Kondora, za osud jeho posádky. Bylo by to totéž, jako zbičovat oceán za to, že potopil loď s lidmi."
"V tom, co říkáte, by bylo hodně pravdy, kdyby tomu tak opravdu bylo," řekl Horpach a vstal. Opřel se oběma rukama o pokreslenou mapu. "Je to však koneckonců hypotéza a nemůžeme se vrátit s hypotézami. Potřebujeme jistotu. Ne pomstu, ale jistotu. Důkladnou diagnózu, fakta. Jestliže je získáme, jestliže budu mít v kontejnerech Nepřemožitelného vzorky té létající mechanické fauny, pokud opravdu existuje, samozřejmě uznávám, že už tu nemáme co pohledávat. Pak bude věcí Báze určit další postup. Není mimochodem žádná záruka, že tito tvorové zůstanou na planetě, snad se budou vyvíjet dál a nakonec ohrozí i kosmické lety v této oblasti galaxie."
"I kdyby k tomu mělo dojít, nebude to dříve než za statisíce či spíše milióny let. Stále se obávám, astrogátore, že uvažujete tak, jako bychom stáli proti myslícímu protivníkovi. To, co bylo kdysi nástrojem rozumných bytostí, se po jejich záhubě osamostatnilo a během miliónů let se vlastně stalo součástí přírodních sil planety. V oceáně zůstal život, protože tam mechanická evoluce nepronikla, tomuto životu však nedovolí vystoupit na pevninu. Tím lze vysvětlit menší obsah kyslíku v atmosféře - vytvářejí jej oceánské řasy - i vzhled kontinentů. Je to poušť, vždyť tyto mechanismy nic nebudují, nemají žádnou civilizaci, nemají vůbec nic kromě sebe, nevytvářejí žádné hodnoty: proto je musíme považovat za přírodní sílu. Příroda také netvoří žádné hodnoty. Tyto výtvory jsou prostě samy sebou, existují a jednají tak, aby tato existence pokračovala..."
"Jak vysvětlujete záhubu letounů? Chránilo ji silové pole..."
"Silové pole lze zničit jiným silovým polem. Ostatně k tomu, astrogátore, aby byla ve zlomku vteřiny vymazána celá paměť obsažená v lidském mozku, musí kolem hlavy působit magnetické pole takové intenzity, jaké bychom těžko realizovali i my pomocí prostředků, které máme na palubě. Byly by k tomu třeba gigantické transformátory, elektromagnety..."
"Myslíte, že to všechno mají?"
"Kdepak, vůbec ne! Nemají nic. Jsou prostě cihlami, z nichž se v potřebném okamžiku staví to, co je nutné. Přichází signál: Nebezpečí! Objevilo se něco, co signalizovaly například změny elektrostatického pole... volný roj se okamžitě skládá do jakéhosi ‚mrakomozku' a burcuje se jeho společná paměť': Takové bytosti tu už byly, postupovalo se proti nim tak a tak, takže zahynuly... a opakují onen způsob postupu..."
"Dobrá," řekl Horpach, který starého biologa už delší dobu neposlouchal. "Odkládám start. Svoláme poradu; raději bych to nedělal, čekám totiž dlouhou diskusi, nevidím však jiné východisko. Za půl hodiny v hlavní knihovně, doktore Laudo..."
"Ať mě přesvědčí, že se mýlím, a pak vám přibude na palubě jeden opravdu spokojený člověk," řekl klidně doktor a opustil tiše kajutu. Horpach se narovnal, přistoupil k nástěnnému informátoru a svolal postupně všechny vědce.

Ukázalo se, že většina odborníků má podobný názor jako Lauda; on byl pouze první, kdo ho tak kategoricky formuloval. Spor se rozpoutal pouze kolem problému psychičnosti či apsychičnosti "mraků". Kybernetikové se klonili k tomu, že je to myslící systém vybavený schopností strategického jednání. Utočili ostře na Laudu; Horpach si uvědomoval, že prudkost těchto útoků nevyvolala pouze Laudova hypotéza, spíše to, že místo s kolegy ji nejprve prodiskutoval s ním. Přes všechny svazky spojující je s posádkou tvořili vědci na palubě hvězdoletu něco jako ‚stát ve státě' a dodržovali určitý nepsaný kodex jednání.
Hlavní kybernetik Kronotos se ptal, jak se podle Laudy "mrak" postrádající inteligenci naučil útočit na lidi.
"To je přece jednoduché," odvětil biolog. "Nedělal nic jiného milióny let. Mám na mysli boj s původními obyvateli Regis. Byla to zvířata s centrální nervovou soustavou. Naučil se je napadat stejně jako pozemský hmyz napadá svoji oběť. Dělá to s obdobnou přesností, s jakou vosa dokáže vstříknout jed do nervových vláken kobylky nebo brouka. To není inteligence, to je instinkt."
"A odkud věděl, jak zaútočit letouny? S letouny se dosud nesetkal..."

"To nemůžeme vědět, kolego. Bojoval, jak jsem vám už řekl, s obyvateli Regis na dvou frontách: s živými i neživými, to jest s jinými automaty. Ty automaty musely používat nejrůznější druhy energie při obraně i útoku..."
"Jestliže však mezi nimi nebyly létající mechanismy..."
"Tuším, oč doktorovi běží," poznamenal zástupce hlavního kybernetika Saurahan. "Ty velké automaty, makroautomaty, komunikovaly spolu za účelem kooperace a nejsnáze je bylo možno zničit izolací, rozdělením, nejsnazší cestou bylo tedy blokovat spojení..."
"Nejde o to, zda je možné vysvětlit jednotlivé formy chování mraku bez předpokladu inteligence," odvětil Kronotos. "Nás přece neomezuje Occamův nůž. Naším úkolem není vymyslit hypotézu, která co nejstručněji vysvětlí vše, ale takovou hypotézu, která zaručí nejvyšší bezpečnost. Proto bude lépe, uznáme-li, že ‚mrak' může mít inteligenci, to bude obezřetnější. Pak budeme jednat opatrněji. Kdybychom však souhlasili s Laudou, že mrak nemá inteligenci, a ve skutečnosti by ji měl, snadno můžeme za takový omyl zaplatit strašnou cenu... Neříkám to jako teoretik, ale především jako stratég."
"Nevím, koho chceš porazit, zda mrak nebo mě," odvětil klidně Lauda. "Nejsem proti opatrnosti, ale mrak nemá inteligenci jiného typu než hmyz a vlastně ani ne jako jednotlivý hmyz, ale spíše jako mraveniště. Protože kdyby tomu bylo jinak, už bychom nežili."
"Dokaž to."
"Nejsme pro něj prvním lidským protivníkem, s nímž má co dělat: připomínám, že tu byl před námi Kondor. K proniknutí do silového pole by těm mikroskopickým ‚muškám' stačilo zahrabat se do písku. Silové pole sahá pouze k jeho povrchu. Znaly silové pole Kondora, mohly se tedy naučit tomuto způsobu útoku. Nic takového však neučinily. Buď je tedy ‚mrak' hloupý, nebo jedná instinktivně..."
Kronotos se nechtěl vzdát, ale zakročil Horpach a navrhl, aby další diskuse byla odložena. Prosil o konkrétní návrhy vyplývající z toho, na čem se shodli. Nygren se ptal, zda by nebylo možné chránit lidi kovovými přilbami, které znemožní působení magnetického pole. Fyzikové však došli k názoru, že to nebude možné, protože velmi silné pole vytváří v kovu vířivé proudy, které by přilbu rozžhavily. Když začne pálit, není jiné pomoci než ji strhnout z hlavy se známými následky. Byla už noc. Horpach v jednom koutě sálu hovořil s Laudou a lékaři, opodál se shromáždili kybernetici.
"Je podivné, že nezvítězily bytosti s vyšší inteligencí. Mám na mysli ony makroautomaty," řekl jeden z nich. "Byla by to výjimka potvrzující pravidlo, že evoluce jde ve směru komplikace, zdokonalení homeostáze a využívání informace..."
"Ty automaty neměly šanci právě proto, že byly hned na začátku tak vysoce vyvinuté a komplikované," namítl Saurahan. "Pochop, že byly vysoce specializovány pro účely spolupráce se svými konstruktéry Lyřany, a když už Lyřané nebyli, zůstaly jako ochrnuté, zbavené velení. Naproti tomu ty formy, z nichž vznikly dnešní ‚mušky' (vůbec netvrdím, že existovaly už tehdy, považuji to prakticky za vyloučené, musely vzniknout daleko později), byly poměrně primitivní a díky tomu měly před sebou mnoho vývojových možností."
"Snad působil i významnější faktor," dodal doktor Sax, který k nim přistoupil, "máme co dělat s mechanismy a mechanismy nikdy nevykazují takové regenerační tendence jako živá tkáň, která se při poranění sama hojí. Makroautomat, který by chtěl opravit jiný, potřebuje k tomu nástroje, celý strojový park. Stačilo tedy vzít jim takové nástroje, načež se staly téměř bezbrannou kořistí létajících výtvorů, které se nedaly tak snadno poškodit..."
"To je velmi zajímavé," řekl náhle Saurahan. "Vyplývá z toho, že je třeba automaty konstruovat úplně jinak, než to děláme my. Aby byly opravdu univerzální, je třeba vycházet z malých elementárních prvků, z pseudobuněk, které se mohou vzájemně zastupovat..."
"To také není nic nového," usmál se Sax, "vždyť vývoj živých organismů se děje právě tímto způsobem, a ne náhodou... Proto i to, že se ‚mrak' skládá z takových zaměnitelných prvků, není určitě náhodné... To je otázka materiálu: poškozený makroautomat vyžaduje součásti, které může vyrobit pouze vysoce rozvinutý průmysl, kdežto systém vytvořený z několika krystalků či termistorů nebo jiných jednoduchých článků může být zničen a nijak mu to neublíží, neboť jej okamžitě nahradí jeden z miliardy jiných."
Když Horpach viděl, že už nemá od nich co očekávat, opustil shromážděné vědce, kteří si toho v zápalu diskuse ani nevšimli. Šel do řídicí kabiny, aby uvědomil Rohanovu výpravu o hypotéze ‚neživé evoluce'. Byla už tma, když Nepřemožitelný navázal spojení se superhelikoptérou, která byla v kráteru. U mikrofonu se ohlásil Gaarb.
"Mám tu pouze sedm lidí," řekl, "z toho dva lékaře u těch nešťastníků. Ostatní v této chvíli spí, jen telegrafista tu sedí se mnou. Ano... máme úplnou silovou ochranu. Ale Rohan se ještě nevrátil."
"Ještě se nevrátil? A kdy odjel?"
"Kolem šesté odpoledne. Vzal si šest strojů a zbytek lidí... domluvili jsme se, že se vrátí po západu. Slunce zašlo před deseti minutami."
"Máte s ním rádiové spojení?"
"Ztratil jsem je před hodinou."
"Gaarbe! Proč jste mě okamžitě neuvědomil?!"
"Rohan říkal, že spojení na nějaký čas ustane, protože se spustí do jednoho z těch hlubokých kaňonů. Jejich svahy jsou zarostlé tím kovovým svinstvem, které odráží signály tak, že se prakticky nedají vůbec zachytit..."
"Okamžitě mně oznamte, až se Rohan vrátí... to si zodpoví... tak můžeme snadno ztratit všechny..."
Astrogátor ještě mluvil, když jej přerušil Gaarbův výkřik:
"Už jedou, astrogátore! Vidím světla, jedou nahoru po svahu, to je Rohan... jeden - dva - je to jen jeden stroj... hned se všechno dozvím..."
"Čekám."
Gaarb viděl světla reflektorů, houpající se nízko nad zemí. Chvílemi zasvítila do tábora a opět mizela v terénních vlnách.

Gaarb uchopil opodál ležící raketovou pistoli a dvakrát vystřelil vzhůru. Účinek byl okamžitý - všichni spáči vyskočili, současně stroj vytočil zatáčku, telegrafista bdící v centrále otevřel průchod v silové stěně a po pruhu vyznačeném modrými světly se valilo prachem pokryté vozidlo, mířící k superhelikoptéře. Ke svému zděšení poznal Gaarb malé průzkumné obojživelné vozidlo pro tři osoby. Ve světle namířených reflektorů vyběhl spolu s ostatními jedoucími stroji vstříc. Ještě než se vůz zastavil, s vyskočil z něj člověk v potrhané kombinéze, s tváří tak umazanou blátem a krví, že ho nepoznal, dokud se neozval.
"Gaarbe," zasténal onen muž, uchopil ho za ramena a nohy se pod ním podlomily. Ostatní přiskočili, podepřeli ho a volali:
"Co se stalo? Kde jsou ostatní...?"
"Ne - jsou - už - ostatní... nikdo...," zašeptal Rohan a vyčerpaně jim klesl do náruče.
Kolem půlnoci se lékařům podařilo přivést ho k vědomí. Ležel v kyslíkovém stanu pod hliníkovou střechou a vyprávěl to, co za půl hodiny telegrafoval Gaarb Nepřemožitelnému.

ROHANOVA SKUPINA
Kolona, kterou vedl Rohan, se skládala ze dvou velkých energobotů, čtyř terénních vozidel s housenkovými pásy a malého obojživelného vozu, v němž jel Rohan s řidičem Jargem a bocmanem Ternerem. Postupovali v pořadí určeném předpisy operace třetího stupně. Jako první se valil neobsazený energobot, za ním jel Rohanův průzkumný obojživelník, pak čtyři vozy, každý se dvěma muži, a kolonu uzavíral druhý energobot; oba chránily celou skupinu silovým polem.
Rohan se odhodlal k této výpravě, poněvadž ještě v kráteru se podařilo pomocí ‚elektronických psů' - olfaktometrických indikátorů - nalézt stopy čtyř ztracených lidí Regnarovy výpravy. Bylo zřejmé, že nebudou-li nalezeni, zahynou ve skalním bludišti hladem nebo žízní, bezmocnější než děti. Zdolali první kilometry, spoléhajíce na údaje přístrojů. V ústí jednoho ze širokých a v tomto místě mělkých kaňonů, které míjeli, objevili asi v sedm hodin výrazné stopy chodidel, otištěné v blátě vysychajícího potoka. Rozlišili tři druhy stop, dokonale zachované v měkkém blátě, které během dne vyschlo jen nepatrně, byly tam i čtvrté, nevýrazné stopy, částečně už rozmyté vodou, která protékala mezi kameny. Tyto stopy s charakteristickou kresbou dokazovaly, že je zanechaly důkladně obuté nohy lidí Regnarovy výpravy, a mířily do hloubi kaňonu. O kus dál mizely na skále, ale to Rohana příliš neznepokojovalo, protože viděl, že svahy kaňonu jsou stále strmější. Bylo tedy nepravděpodobné, že by se je duševně ochrnutí lidé pokoušeli zlézt. Rohan počítal s tím, že je brzy najde uvnitř nepřehledného kaňonu s četnými ostrými zatáčkami. Po krátké poradě se kolona pohnula dále, až dospěla k místu, kde na obou svazích rostly podivné, neobyčejné trnité kovové keře. Byly to útvary přízemní, štětičkovité, vysoké asi metr až metr a půl. Vyrůstaly z holé skály, z puklin, které byly plné černé hlíny. Zpočátku se objevovaly ojediněle, dál tvořily jednolitou houštinu, která jako rezavá, huňatá vrstva zarůstala oba svahy kaňonu až téměř ke dnu, kde zurčela nitka vody skrytá pod velkými kameny.
Tu a tam zely mezi ‚keři' otvory jeskyň. Z některých vytékaly tenké praménky vody, jiné byly suché nebo zdánlivě vyschlé. Do těch, jejichž vchody byly nízko, se Rohanovi lidé pokoušeli nahlédnout a svítili si dovnitř reflektory. V jedné z těchto jeskyní nalezli značné množství trojúhelníkovitých krystalků, částečně zatopených vodou, která kapala ze stropu. Rohan si jich strčil do kapsy celou hrst. Jeli asi půl kilometru vzhůru po stále strmějším svahu. Housenkové pásy si dosud dokázaly se svahem dobře poradit, a když na dvou místech znovu objevili zbytky stop v zaschlém jílu u potoka, byli si jisti, že jedou správným směrem. Za jednou ze zatáček se rádiové spojení, dosud udržované se superhelikoptérou, značně zhoršilo, což Rohan připsal stínícímu účinku kovového houští. Po obou stranách kaňonu, širokého nahoře asi dvacet metrů a u dna asi dvanáct metrů, se zvedaly místy téměř kolmé stěny, pokryté tuhou černou kožešinou, drátěnou masou keřů. Keřů bylo po obou stranách kaňonu tolik, že tvořily jednolitou houštinou, sahající až k vrcholkům svahů.
Kavalkáda vozidel projela dvěma širokými skalními branami; tento průjezd zabral dost času, poněvadž technici museli velice přesně zúžit dosah pole, aby nezavadilo o skály. Byly totiž silně zvětralé a popraskané erozí a každý dotyk energetického pole se skalním pilířem mohl strhnout celou lavinu kamení. Nebáli se přirozeně o sebe, ale o ztracené muže, které by podobný zával - kdyby se nalézali poblíž - mohl zranit nebo zabít.
Uplynula asi hodina od přerušení rádiového spojení, když se na magnetických detektorech objevily četné záblesky. Zaměřovače se zřejmě porouchaly, neboť při pokusech určit směr, z něhož plynou tyto impulsy, ukazovaly na všechny světové strany současně. Teprve indikátory napětí a polarizátory se podařilo zjistit, že zdrojem kolísání magnetického pole je houští zarůstající okolní svahy. Teprve teď si také povšimli, že toto houští vypadá jinak než v počáteční části kaňonu, nebylo už pokryto rzí, keře byly vyšší, větší a zdánlivě černější, protože dráty či spíše větve obalovaly podivné hrbolky. Rohan se ho neodvažoval zkoumat, nechtěl totiž riskovat otevření silové ochrany.
Jeli poněkud rychleji, impulzometry a magnetické indikátory vykazovaly stále se měnící intenzitu. Při pohledu vzhůru mohli postřehnout, jak se vzduch nad povrchem černé houštiny chvěje. Za druhou skalní bránou si povšimli, že nad keři krouží nepatrné stužky, podobné rozplývajícímu se dýmu. Bylo to však tak vysoko ve svahu, že se nedalo zjistit ani dalekohledem, co to vlastně je. Jarg, který řídil Rohanův vůz, však měl velmi ostrý zrak a tvrdil, že ty ‚dýmy' vypadají jako roje drobného hmyzu.
Rohan se už začínal znepokojovat, cesta totiž trvala déle, než očekával, a stále nebylo vidět konec točitého kaňonu. Mohli však jet rychleji, protože zmizely hromady balvanů na dně potoka, a ten už přestal téměř existovat, skryt hluboko pod štěrkem. Jen když se stroje zastavily, bylo slyšet v nastalém tichu nepatrný šum neviditelné vody.
Za další zatáčkou se objevila skalní brána ještě užší než předchozí. Technici ji změřili a prohlásili, že jí nemohou projet se zapnutým silovým polem. Jak je známo, pole nemůže mít libovolný tvar, vždy je to varianta rotačního tělesa, tedy koule, elipsoidu nebo hyperboloidu. Dosud se jim dařilo překonávat úzká místa smáčknutím ochranného pole do tvaru

plochého balónu, který byl samozřejmě neviditelný.
Teď však toho nemohli dosáhnout žádným manévrem. Rohan se poradil s fyzikem Tomanem a s oběma techniky a společně rozhodli, že se při průjezdu pokusí krátkodobě a navíc pouze částečně vypnout ochranné pole. Jako první měl projet neobsazený energobot s vypnutým emitorem; za skalní branou jej měl okamžitě znovu zapnout a vytvořit před nimi ochranné pole ve tvaru vypouklého disku. Při průjezdu čtyř velkých transportérů a malého Rohanova stroje úzkým průchodem měli lidé zůstat nechráněni pouze seshora. Poslední energobot, uzavírající kolonu, měl spojit svůj ‚disk' s ‚diskem prvního hned za skalní bránou a tak vytvořit úplnou ochranu.
Všechno probíhalo podle tohoto plánu a poslední ze čtyř transportérů právě projížděl mezi skalními sloupy, když se vzduch zachvěl zvláštním otřesem - ne zvukem, ale otřesem, jako by někde blízko spadl kus skály. Z kartáčovitých stěn kaňonu se zakouřilo, vynořil se z nich černý mrak a závratnou rychlostí se řítil na kolonu.
Rohan, který se rozhodl pustit před svůj vůz velké transportéry, v tom okamžiku stál a čekal na průjezd posledního. Náhle spatřil černé výbuchy na srázech kaňonu a obrovský záblesk vpředu, kde přední energobot, nalézající se už za skalní bránou, zapojil pole, v němž se spalovaly chumáče útočícího mraku. Větší část mraku však přelétla nad plameny a vrhla se současně na všechny stroje. Křikl na Jarga, aby okamžitě zapnul zadní energobot a spojil jeho ochranné pole s předním, neboť v této situaci bylo nebezpečí závalu už bezvýznamné. Jarg se o to pokusil, ale bezvýsledně. Pravděpodobně - jak později poznamenal hlavní inženýr - klistrony aparatury byly přehřáté. Kdyby je Jarg udržoval pod proudem o několik vteřin déle, pole by nepochybně ‚naskočilo', on však ztratil hlavu a místo nového pokusu vyskočil ze stroje. Rohan ho uchopil za kombinézu, ale strachem posedlý muž se mu vytrhl a začal prchat po svahu dolů. Když se Rohan dostal k přístrojům, bylo už pozdě.
Ohromení lidé vyskakovali z transportérů a rozbíhali se na všechny strany, téměř neviditelní v kotoučích vířícího mraku. Tento pohled byl tak neuvěřitelný, že se Rohan už nepokoušel nic dělat. (Bylo to ostatně nemožné: kdyby zapojil pole, zabil by je, pokoušeli se totiž vyškrábat na úbočí, jako by hledali záchranu v kovovém houští.) Stál nehnutě v otevřeném stroji a čekal, až ho potká tentýž osud. Za jeho zády Terner, napůl vykloněný ze své střelecké věžičky, pálil ze všech laserů vzhůru, ale tato palba neměla význam, neboť větší část mraku už byla příliš blízko. Od ostatních vozidel nedělilo Rohana víc než šedesát metrů. V tomto prostoru sebou na zemi házeli a škubali nešťastníci, obklopení černými plameny. Určitě křičeli, ale jejich křik stejně jako všechny zvuky, včetně hučení předního energobotu, v jehož silové cloně se stále spalovaly celé miliardy útočníků, zanikal v táhlém basovém hukotu mraku. Rohan pořád stál, napůl vysunutý ze svého obojživelného vozu. Ani se nepokoušel skrýt, ne ze zoufalé odvahy, jak potom sám opakoval, ale prostě proto, že na to nepomyslel - nemyslel vůbec na nic.
Tento obraz, na který nemohl zapomenout - lidé pod černou lavinou - se náhle překvapivě změnil. Napadení se přestali zmítat na kamenech, utíkat a zalézat do drátěného houští. Pomalu se zvedali a mrak, rozdělený na několik částí, vytvořil nad každým jakýsi lokální vír, který kroužil kolem jeho těla nebo hlavy. Potom se hučící mrak vzdálil, stoupal stále výše mezi stěnami kaňonu, až zakryl svit večerního nebe. Nakonec s táhlým tichnoucím šumem zalezl do skal, zapadl do černé džungle a zmizel, takže pouze drobné černé body, pořídku rozhozené mezi nehybnými postavami, svědčily o reálnosti toho, co se tu před chvíli odehrálo.
Rohan, který stále ještě nevěřil ve vlastní záchranu a nechápal, čemu za ni vděčí, vyhledal očima Ternera. Věžička však byla prázdná; bocman z ní zřejmě vyskočil, neznámo jak a kdy. Spatřil ho, jak leží opodál s lasery, které stále ještě tiskl ke své hrudi, a nehybnýma očima hledící před sebe.
Rohan vystoupil a začal běhat od jednoho člověka k druhému. Nepoznávali ho. Žádný na něj nepromluvil. Většinou byli klidní, leželi nebo seděli na kamení; dva tři lidé vstali, přistoupili k vozidlům a začali ohmatávat jejich boky pomalými, neobratnými pohyby slepců.
Rohan spatřil, jak vynikající radarový technik, Jargův přítel Genlis, podobný divochu, který poprvé v životě vidí stroj, se s pootevřenými ústy pokouší pohnout rukojetí, kterou se otevírá příklop transportéru.
V následujícím okamžiku Rohan pochopil, co znamená okrouhlá díra vypálená v jedné přepážce řídicí kabiny Kondora. Když přiklekl k doktoru Ballminovi, uchopil ho za ramena a zoufale jím vší silou třásl v iluzorním přesvědčení, že se mu ho podaří tímto způsobem přivést k vědomí, vybuchl vedle jeho hlavy fialový plamen. To jeden z mužů sedících opodál vyňal z pouzdra svůj Weyrův emitor a stiskl bezděčně spoušť. Rohan na něj křikl, ale ten člověk si ho vůbec nevšímal. Možná se mu záblesk líbil, jako se líbí ohňostroj malému dítěti, neboť pokračoval ve střelbě, až vzduch syčel žárem a Rohan se musel ukrýt na zemi mezi kameny. V tom okamžiku se ozval rychlý dupot a ze zatáčky vyběhl udýchaný Jarg s tváří zalitou potem. Běžel přímo na šílence, který se bavil střílením z weyra. "Stůj! K zemi! K zemi!!!" křičel ze všech sil Rohan. Dezorientovaný Jarg se zastavil a výstřel jej v tom okamžiku zasáhl do levého ramene. Rohan mu viděl do tváře, když utržená paže letěla vzduchem a ze strašné rány se valila krev. Střílející člověk si toho vůbec nevšiml. Jarg se podíval s nezměrným údivem nejprve na svoje zkrvavené rámě, potom na utrženou ruku, zapotácel se a klesl k zemi. Člověk s weyrem vstal. Rohan viděl, jak stálý plamen z emitoru křeše z dýmajícího křemene jiskry. Muž se potácivě pohyboval; pohyby měl stejné jako nemluvně, které drží chrastítko. Plamen prořízl vzduch mezi dvěma vedle sebe sedícími lidmi, kteří před jeho oslepující září ani nezavřeli oči. Ještě okamžik a jeden z nich by byl dostal zásah přímo do tváře. Rohan - zase to nebylo rozhodnutí, ale reflex - vytrhl z pouzdra vlastního weyra a vystřelil. Pouze jednou. Zasažený muž se uhodil s rozmachem oběma rukama do prsou, zbraň mu vypadla z ruky na kamení a on sám padl tváří na ní.
Rohan se konečně vzpamatoval. Blížil se soumrak. Bylo třeba všechny co nejrychleji odvézt zpátky. Měl k dispozici jen své vozidlo. Když chtěl totiž použít jeden z transportérů, ukázalo se, že se dva z nich srazily v nejužším místě skalního průchodu, takže je může od sebe odtrhnout pouze jeřáb. Zbýval zadní energobot, který mohl uvézt nanejvýš pět lidí, a Rohan jich měl živých, třebaže bezvědomých, celkem devět. Pomyslel si, že nejlépe bude všechny shromáždit, svázat je, aby nemohli utéci ani si ublížit, zapojit pole obou energobotů, aby je chránilo, a sám jet pro pomoc. Nechtěl brát nikoho

s sebou, jeho malý terénní vůz byl totiž zcela bezbranný, chtěl tedy v případě útoku vystavit riziku jen sebe.
Byla už temná noc, když skončil úděsnou práci. Lidé se nechali svázat bez jakéhokoliv odporu. Poodjel zadním energobotem, aby mohl vyjet na volné prostranství, nastavil oba emitory a zdálky zapojil silovou ochranu. V ochranném poli nechal všechny svázané lidi a sám se vydal na zpáteční cestu.
A tak dvacátý sedmý den po přistání byla už téměř polovina posádky Nepřemožitelného vyřazena z činnosti.

PORÁŽKA

Jako každý pravdivý příběh bylo Rohanovo vyprávění udivující a nesouvislé. Proč mrak neútočil na něj ani na Jarga? Proč vynechal i Ternera, dokud neopustil vůz? Proč Jarg nejprve utíkal a potom se vrátil? Odpověď na poslední otázku byla poměrně snadná. Dalo se předpokládat, že se vrátil, když se vzpamatoval z paniky a uvědomil si, že ho od základny dělí padesát kilometrů, které by pěšky se svou zásobou kyslíku nezdolal.
Zůstávala záhada předchozích otázek. Odpověď na ně mohla rozhodnout o životě či smrti všech. Ale úvahy a hypotézy musely stranou, bylo potřeba jednat.
Horpach se dozvěděl o osudu Rohanovy skupiny po půlnoci; půl hodiny nato odstartoval.
Přemístit kosmický korab z jednoho místa na druhé, vzdálené sotva dvě stě kilometrů, je nevděčný úkol. Koráb se musí celou dobu udržovat ve vertikální poloze a musí letět poměrně malou rychlostí, což předpokládá značnou spotřebu paliva. Hnací motory, nepřizpůsobené takové práci, vyžadovaly neustálé zásahy elektronických automatů, ale přesto se ocelový kolos šinul nocí s lehkým pohupováním, jako by se vznášel po mírně se vlnícím moři. Pro pozorovatele na povrchu planety Regis III by to byl určitě neobvyklý pohled - sotva viditelná silueta v záři šlehajících plamenů, plující nocí jako ohnivý sloup.
Udržovat správný směr také nebylo snadné. Museli vystoupit nad atmosféru a potom se do ní opět vrátit zádí napřed. To všechno pohlcovalo veškerou astrogátorovu pozornost, tím spíše, že hledaný kráter byl skryt pod tenkou vrstvou mračen. Nakonec ještě před úsvitem přistál Nepřemožitelný v kráteru, dva kilometry od bývalé Regnarovy základny. Superhelikoptéru, stroje i stavby přesunuli do jeho silového pole a silně vyzbrojená záchranná skupina přivezla kolem poledne všechny zachráněné Rohanovy lidi, zdravé, ale zbavené rozumu. Pro ošetřovnu museli vyhradit další dvě místnosti, protože v původní nemocnici už nebyla místa. Teprve když bylo vše skončeno, snažili se vědci přijít na kloub tajemství, které zachránilo Rohana, a kdyby nebylo nešťastné náhody s emitorem v rukou šílence, zachránilo by i Jarga.
Bylo to nepochopitelné, oba se přece oděvem, výzbrojí i vzhledem vůbec nelišili od ostatních. Význam zřejmě nemělo ani to, že spolu s Ternerem jeli v malém terénním vozidle.
Horpach měl tedy rozhodnout, co dělat dál. Situace byla natolik jasná, že by se mohl vrátit na Bázi s údaji, které ospravedlňovaly návrat a současně objasňovaly tragický konec Kondora. To, co vědce nejvíce zajímalo - kovový pseudohmyz, jeho symbióza s mechanickými ‚rostlinami' rostoucími na skalách a nakonec otázka ‚psychiky' mraku (nebylo ani známo, zda existuje jen jeden, nebo zda je jich víc, nebo konečně zda se mohou menší mraky spojit v jediný celek) - to vše dohromady by ho nedonutilo k tomu, aby zůstal na Regis III třeba jen o hodinu déle, nebýt toho, že stále chyběli čtyři lidé z Regnarovy skupiny včetně samotného Regnara.
Stopy zmizelých zavedly Rohanovu výpravu do kaňonu. Nebylo pochyb, že tamti bezmocně zahynou, i kdyby je neživí obyvatelé Regis nechali na pokoji. Bylo tedy třeba prohledat okolní terén, protože nešťastníci zbavení schopnosti rozumného uvažování mohli počítat pouze s pomocí Nepřemožitelného.
Jediné, co se dalo přibližně určit, byl okruh průzkumu, protože lidé ztracení v labyrintu jeskyní a kaňonů se nemohli vzdálit od kráteru víc než několik desítek kilometrů. Kyslíku už měli málo, lékaři však ujišťovali, že vdechování atmosféry planety určitě není životu nebezpečné a ve stavu, v němž tito lidé byli, nemělo samozřejmě význam to, že jsou omámeni metanem rozpuštěným v krvi.
Terén, který museli prohledat, nebyl příliš rozsáhlý, ale velice neschůdný a nepřehledný. Prohledání všech uliček, skulin, rozsedlin a jeskyní mohlo i za příznivých podmínek trvat týdny. Pod skalnatými úžlabinami a různě propojenými klikatými údolími se skrýval další labyrint podzemních chodeb a jeskyní vyhledaných vodou. Bylo docela možné, že ztracení jsou v jedné z takových skrýší, kromě toho se nedalo počítat s tím, že budou na stejném místě. Zbaveni paměti byli bezradnější než děti - ty by se aspoň držely pohromadě. Navíc byla tato krajina sídlem černých mraků. Mohutná výzbroj Nepřemožitelného a jeho technické prostředky nemohly při hledání příliš pomoci. Nejjistější ochrana, silové pole, se v chodbách planetárního podzemí nedala vůbec použít. Museli se tedy rozhodnout buď pro okamžitý návrat, rovnající se rozsudku smrti pro ztracené, nebo zahájit riskantní pátrání. Reálnou naději na úspěch mohli mít několik dní, nanejvýš týden. Horpach věděl, že další hledání by mohlo objevit pouze pozůstatky zmizelých, a ne živé lidi.
Příštího dne ráno svolal astrogátor odborníky, vysvětlil jim situaci a oznámil, že počítá s jejich pomocí. Vlastnili hrst kovového ‚hmyzu', kterou přinesl Rohan v kapse své kombinézy. Téměř celý den věnovali jeho zkoumání. Horpach chtěl vědět, zda se ti tvorové dají radikálně zneškodnit. Vynořila se rovněž znovu otázka, co zachránilo Jarga a Rohana před útokem mraku.
‚Zajatci' zaujímali během porady čestné místo v uzavřených skleněných nádobách uprostřed stolu. Nebylo jich dohromady ani dvacet kusů, neboť zbytek byl zničen při výzkumech. Tyto výtvory s důsledně trigonální symetrií připomínaly tvarem písmeno Y se třemi ostrými rameny spojenými v centrálním bodě. V dopadajícím světle byly černé jako uhel, v odraženém zase modře a olivově opalizovaly, podobně jako bříška některých pozemských brouků, vytvořená z drobounkých šupinek připomínajících vybroušený briliant. Jejich vnitřní mikroskopická stavba byla zcela totožná. Její prvky, několikrát menší než zrnka písku, tvořily určitý autonomní nervový systém, v němž se daly částečně rozlišit dva na sobě nezávislé soubory.
Menší část, zaujímající vnitřek ramen písmena Y, tvořila systém ovládající pohyby ‚hmyzu', který měl v mikrokrystalické

struktuře ramen jakýsi univerzální akumulátor a současně transformátor energie. Podle toho, jak byly mikrokrystalky stisknuty, vytvářely buď elektrické, nebo magnetické pole, popřípadě střídavé silové pole, kterými mohly ohřívat na poměrně vysoké teploty střední část; nahromaděné teplo pak vyzařovalo jedním směrem. Vznikl tím proud vzduchu, jakási obdoba trysky, a ten umožňoval pohyb libovolným směrem. Osamělý krystalek spíše poletoval, než létal, a nebyl, alespoň při laboratorních experimentech, schopen přesně řídit svůj let. Když se však spojil dotykem ramen s jinými, vytvářely se shluky s tím většími aerodynamickými schopnostmi, čím větší byl jejich počet.
Každý krystalek se spojoval se třemi jinými; kromě toho se také mohl spojit koncem ramene s centrem jiného, což umožňovalo mnohovrstevný růst komplexů. Spojení se nemuselo uskutečnit dotykem, stačilo přiblížit konce, aby vytvořené magnetické pole udržovalo celý útvar v rovnováze. Při určitém počtu kusů agregát začínal vykazovat četné zákonitosti, mohl podrážděn vnějšími popudy měnit směr pohybu, formu, tvar, četnost vnitřních impulsů. Při určité jejich změně se znaménka pole měnila, místo přitahování se kovové krystalky rozpojovaly a přecházely do stavu ‚individuálního rozptylu'.
Kromě systému ovládajícího tyto pohyby každý krystalek obsahoval ještě druhý systém spojení, či spíše jeho fragment - zřejmě tvořil část nějakého většího celku. Tento nadřazený celek, vznikající pravděpodobné teprve spojením ohromného množství prvků, byl vlastním hnacím motorem činnosti mraku. Tu však končily vědomosti vědců. Nevěděli, jak vlastně vyroste takový nadřazený systém, záhadou zůstal zejména problém jeho ‚inteligence'. Kronotos připouštěl, že se do jednoho celku spojí tím víc krystalků, čím obtížnější je úkol, se kterým se setkají. Znělo to dosti přesvědčivě, ale ani kybernetikové, ani odborníci v teorii informace neznali žádnou ekvivalentní konstrukci ‚libovolně se rozrůstajícího mozku', který své rozměry přizpůsobuje velikosti záměrů.
Část Rohanovy kořisti byla poškozená. Jiná část však vykazovala typické reakce. Osamělý krystalek mohl poletovat, vznášet se téměř nehybně, klesat, blížit se zdroji podnětů nebo se od něj vzdalovat, kromě toho byl naprosto nebojácný, nevydával ani při ohrožení (a ničit se je pokoušeli vědci chemickými prostředky, žárem, silovými poli i zářením) žádný druh energie. Bylo jej možno zničit stejně jako nejkřehčího pozemského broučka - pouze s tím rozdílem, že krystalicko-kovový pancíř se nedal tak lehce rozmáčknout. Zato spojen v poměrně malý agregát začal ‚hmyz' vystavěný účinkům magnetického pole vytvářet pole vlastní, které tyto účinky rušilo; při zahřátí se snažil zbavit tepla infračerveným zářením. Experimenty nemohly pokračovat, protože vědci měli k dispozici jen hrst krystalků.
Na astrogátorovy otázky odpovídal jménem ‚hlavních' Kronotos. Vědci žádali čas pro další výzkumy - především však toužili získat větší množství krystalků. Navrhovali tedy, aby byla do kaňonu vyslána expedice, která by pátrala po zmizelých a zároveň by mohla dodat přinejmenším několik desítek tisíc kusů pseudohmyzu.
Horpach s tím souhlasil. Prohlásil však, že už nesmí riskovat životy lidí. Rozhodl se poslat do kaňonu stroj, který se dosud nezúčastnil žádné akce. Bylo to osmdesátitunové samohybné vozidlo speciálního určení, obvykle používané jen v podmínkách vysoké radioaktivity, obrovských tlaků a teplot. Tento stroj, nazývaný neoficiálně Kyklop, se nalézal až na dně korábu. Většinou nebyl používán na povrchu planet, a popravdě řečeno, Nepřemožitelný svého Kyklopa dosud nikdy nepoužil. Situace, které vyžadovaly tuto krajnost, se daly spočítat na prstech jedné ruky - a to se týkalo celé létající tonáže Báze. Poslat pro něco Kyklopa znamenalo v palubní hantýrce totéž jako dát úkol samotnému ďáblu. O porážce některého Kyklopa dosud nikdo neslyšel.
Stroj, vyzvednutý jeřáby, byl postaven na rampu, kde se jím začali zabývat technici a programátoři. Kromě obvyklého systému emitorů vytvářejících silové pole byl vybaven kulovým emitorem antihmoty, mohl tedy vrhat antiprotony v libovolném směru nebo ve všech směrech současně. Trysky zabudované do pancéřového břicha umožňovaly Kyklopovi díky interferenci silových polí vznášet se několik metrů nad zemí, nebyl tedy závislý ani na terénu ani na kolech či housenkových pásech. Pancéřová přední část šla otevřít a vzniklým otvorem mohl Kyklop vysunout inhaustor - teleskopickou ‚ruku', která mohla vrtat v terénu, sbírat zvenčí vzorky minerálů a vykonávat další práce.
Kyklop byl sice opatřen silnou radiostanicí a televizním vysílačem, mohl však také díky elektronickému mozku, který jej řídil, jednat naprosto samostatně. Technici z operační skupiny inženýra Petersena zavedli do mozku Kyklopa příslušně přizpůsobený program: astrogátor totiž počítal s tím, že uvnitř kaňonu ztratí se strojem spojení.
Program zahrnoval pátrání po zmizelých, které měl Kyklop zavést do svého nitra tak, že by nejprve překryl sebe i je druhou, vnější clonou a teprve pod její ochranou by otevřel průchod ve vnitřním silovém poli chránícím jeho trup. Kromě toho měl přivézt větší množství těch krystalků, které na něj zaútočí. Emitor antihmoty měl užít pouze v krajním případě, kdyby ochrannému silovému poli hrozilo zničení. Anihilační reakce totiž nutně způsobuje radioaktivní zamoření terénu, které by mohlo ohrozit životy lidí zdržujících se možná nedaleko místa boje.
Na délku měřil Kyklop osm metrů, byl také příslušně ‚ramenatý' - trup měl v průměru přes čtyři metry. Kdyby nemohl projít nějakou skalní rozsedlinou, mohl ji rozšířit buď ‚ocelovou rukou', nebo mohl rozdrtit skály silovým polem. Ani vypnutí pole ho však nemohlo ohrozit, poněvadž jeho vlastní keramicko-vanadový pancíř byl tvrdý jak diamant.
Uvnitř Kyklopa umístili automat, který se měl starat o nalezené. Rovněž tam pro ně připravili lůžka. Po poslední kontrole všech přístrojů se pancéřový trup sesunul nečekaně lehce po prázdné rampě, zdánlivě nadnášen neviditelnou silou - vůbec totiž nezvedal prach, ani při nejrychlejším pohybu - minul průchod v silové cloně Nepřemožitelného, vyznačený modravými světly, a rychle zmizel z očí lidem shromážděným pod zádí.
Asi hodinu fungovalo radiotelevizní spojení mezi Kyklopem a řídicí kabinou velmi dobře. Rohan poznal ústí kaňonu, v němž došlo k útoku, podle velkého obelisku podobného zbořené kostelní věži, který částečně uzavíral průchod ve skalní stěně. Na první hromadě velkých balvanů se rychlost mírně snížila. Lidé stojící u obrazovek dokonce slyšeli zurčení potůčku pod kamením - tak nehlučně pracoval Kyklopův atomový pohon. Spojaři udržovali obraz i zvuk do dvou čtyřiceti, kdy se po zdolání ploché a snadno dostupné části kaňonu Kyklop ocitl v labyrintu rezivějícího houští. Díky úsilí radiotechniků se podařilo předat oběma směry ještě čtyři hlášení, ale páté došlo už tak zkomolené, že si jeho obsah mohli jen domýšlet: Kyklopův elektronický mozek hlásil úspěšný postup vpřed.

Podle dohodnutého plánu vyslal tedy Horpach z Nepřemožitelného létající sondu vybavenou televizním vysílačem. Sonda se vznesla strmě k nebi a za několik vteřin zmizela. Do řídicí kabiny začaly přicházet její signály a současně se objevila malebná krajina snímaná z výšky jedné míle, plná rozervaných skal, pokrytých skvrnami rezavého i černého houští. Po chvíli nalezli bez námahy dole Kyklopa, který se šinul po dně velkého kaňonu a leskl se jako ocel. Horpach, Rohan i vedoucí speciálních skupin stanuli u obrazovek řidiči kabiny. Příjem byl dobrý, předpokládali však, že se může zhoršit nebo přerušit. Proto byly připraveny ke startu další sondy, které měly sloužit jako vysílače. Hlavní inženýr soudil, že v případě útoku bude spojení s Kyklopem určitě přerušeno, budou však moci alespoň pozorovat jeho pohyby.
Elektrické oči Kyklopa to nemohly zpozorovat, ale lidé u obrazovek postřehli díky rozsahu zorného pole, které se před nimi otevíralo z výše telesondy, že už jen několik set metrů dělí stroj od skalní brány a převržených transportérů, zahrazujících další cestu. Až splní své úkoly, měl Kyklop na zpáteční cestě vzít oba zaklíněné transportéry do vleku. Prázdné transportéry vypadaly z výšky jako nazelenalé krabičky; u jednoho byla patrná částečně zuhelnatělá figurka, mrtvola člověka, kterého Rohan zastřelil.
Blízko zatáčky, za níž trčely jehly skalní brány, se Kyklop zastavil a přiblížil k hřívě kovového houští, které sahalo skoro až na dno kaňonu. Pozorovali jeho pohyby s napjatou pozorností. Vpředu musel otevřít silové pole, aby vzniklou skulinou vysunul inhaustor jako prodlouženou dělovou hlaveň. Ozubenou dlaní na jeho konci uchopil trs keřů a zdánlivě bez námahy jej vyrval ze skalního podloží, načež couvl a spustil se na dno kaňonu.
Celá operace proběhla hladce a obratně. Díky telesondě plachtící nad kaňonem navázali rádiový kontakt s mozkem Kyklopa, který jim oznámil, že vzorek hemžící se černým ‚hmyzem' uzavřel do kontejneru.
Kyklop dorazil asi sto metrů od místa katastrofy. Tam stál opřen pancéřovou zádí o skálu zadní energobot Rohanovy výpravy. Ve skalní soutěsce byly do sebe zaklíněny transportéry a kus před nimi stál druhý energobot. Jemné chvění vzduchu svědčilo o tom, že ještě stále vytváří ochranné pole, jako když ho Rohan opustil po porážce své skupiny. Kyklop nejprve na dálku vypnul Diracovy emitory tohoto energobotu, potom zvýšil tah trysek a vznesl se do vzduchu, obratně přeletěl nad nakloněnými transportéry a za soutěskou opět dosedl na kamení. Právě v tomto okamžiku někdo z přihlížejících varovně vykřikl. Výkřik se ozval v řídicí kabině Nepřemožitelného, vzdálené šedesát kilometrů od kaňonu. Tam totiž se v téže chvíli z černé srsti strání vynořil mrak a vrhl se ve vlnách na pozemské vozidlo s takovou prudkostí, že v první chvíli úplně zmizelo, zakryto pláštěm smolného dýmu. Hned nato však celou vrstvou útočícího mraku projel rozvětvený blesk. Kyklop nepoužil své strašné zbraně: to se jen mrakem vytvořené silové pole srazilo s jeho silovou clonou. Ta jako by se náhle zhmotnila, olepena tlustou vrstvou hemživé černi, která se místy nadouvala jako obrovská bublina lávy, místy se rozpraskávala. Tato zvláštní hra trvala hezkou chvíli. Pozorovatelé nabyli dojmu, že stroj ukrytý jejich zrakům se snaží rozrazit miliardy útočníků, kterých stále přibývalo, neboť ke dnu kaňonu se snášely stále nové mraky. Už nebylo vidět blýskání silové sféry. V němém tichu pokračoval příšerný zápas dvou neživých, ale mocných sil. Konečně jeden z lidí stojících u obrazovky vzdychl: kmitající temná bublina zmizela pod černou nálevkou; mrak se změnil v obrovský vír, který se vznesl nad vrcholy nejvyšších skal a - dole zachycen o neviditelného protivníka - rotoval v šílených otáčkách namodrale opalizujícím kilometrovým maelströmem. Nikdo ani nehlesl, všichni pochopili, že se mrak snaží tímto způsobem zničit energetickou kopuli, pod níž je skryt stroj jako jádro v pecce.
Rohan koutkem oka postřehl, jak astrogátor otvírá ústa, aby se zeptal vedle stojícího hlavního inženýra, zda pole vydrží - ale neozval se. Nestačil.
Černý vír, svahy kaňonu, porost to vše ve zlomku vteřiny zmizelo. Vypadalo to, jako by se na dně skalní rozsedliny rozevřel ohnivý vulkán. Sloup dýmu, kypící lávy, skalních úlomků i veliký závojem par zahalený oblak se zvedal stále výš, až se pára (pocházející určitě z vody klokotajícího potoka) vznesla do výše půldruhého kilometru, kde plul televizní vysílač. Kyklop použil emitor antihmoty.
Nikdo z lidí v řídicí kabině se nepohnul ani neozval, nikdo však také nemohl potlačit pocit mstivé satisfakce: to, že byl nesmyslný, nezmenšovalo jeho intenzitu. Dalo se soudit, že mrak konečně nalezl důstojného protivníka. Veškeré spojení s Kyklopem bylo za útoku přerušeno a od té chvíle viděli lidé jen to, co ze vzdálenosti sedmdesáti kilometrů nestálé atmosféry přenášely ultrakrátké vlny létající sondy. O bitvě, která se rozpoutala v uzavřeném kaňonu, se dozvěděli i lidé mimo řídicí kabinu. Část posádky, zabývající se rozebíráním hliníkového domku, přerušila práci. Severovýchodní okraj obzoru se rozjasnil, jako by tam mělo vyjít druhé slunce, jasnější než to, které stálo v zenitu. Pak tento svit ztlumil sloup dýmu, který se rozrostl do tvaru velkého hřibu.
Technici, kteří bděli nad činností sondy, ji museli vzdálit od ohniska boje a vynést ji do výše čtyř kilometrů. Teprve tak se dostala z oblasti prudkých vzdušných proudů vyvolaných neustávající explozí. Nebylo vidět skály kaňonu, chlupatá úbočí ani černý mrak, který se z nich vynořil. Obrazovky zaplňovaly pásy kypícího ohně a dýmu, které protínaly paraboly planoucích úlomků; akustické indikátory sondy přenášely neustálý kolísající hřmot, jako kdyby většinu planety zachvátilo zemětřesení.
To, že příšerná bitva nekončí, bylo udivující. Po několika desítkách vteřin dno kaňonu i celé okolí Kyklopa muselo dosáhnout teploty tavení. Skály padaly, bortily se, měnily se v magma a opravdu už bylo vidět šarlatový proud, který si začínal razit cestu k ústí kaňonu, několik kilometrů od centra boje. Horpach chvíli uvažoval o tom, zda se nezničily elektrické spínače emitoru, připadalo mu totiž nemožné, aby mrak pokračoval v boji s protivníkem, který jej tak decimuje. To, co se objevilo na obrazovce, když se sonda vznesla podle nového rozkazu ještě výš, až k hranici troposféry, však dokázalo, že se mýlil.
Zorné pole zahrnovalo nyní asi čtyřicet čtverečních kilometrů. Na tomto kaňony rozrytém terénu pozorovali podivný pohyb. Ve zdánlivě zpomaleném tempu, což způsobovala pouze vzdálenost místa pozorování, z temných porostů skalních svahů, z rozsedlin a jeskyní vyplouvala stále nová a nová klubka černi, vznášela se vzhůru, za letu se spojovala a mířila k ohnisku boje. Několik minut se všem zdálo, že černé laviny neustále se valící do centra boje mohou

udusit svým množstvím atomový žár, ale Horpach znal energetické rezervy netvora zhotoveného rukama lidí.
Ohlušující, ani na chvíli neustávající hřmot z tlampačů zaplnil řídicí kabinu. Současně plameny šlehající do výše tří kilometrů proťaly útočící mrak, začaly se zvolna otáčet a vytvořily obrovský ohnivý mlýn; vzduch se chvěl žárem, jehož střed se začal pozvolna posunovat.
Kyklop z neznámých důvodů couval, ani na chvíli však nepřestával bojovat, až pomalu ustoupil k ústí kaňonu. Snad jeho elektronický mozek počítal s tím, že se skalní svahy mohou atomovými explozemi narušit a zřítit na něj. I kdyby vyvázl bez úhony i z takové situace, mohlo by mu to znesnadnit manévrování. Bojující Kyklop se tedy snažil dostat se na volné prostranství. V kypících ohnivých vírech jeho emitoru nebylo možné rozlišit dým požáru, zbytky mraku a změť řítících se skal.
Zdálo se, že rozsah kataklyzmatu už dosáhl vrcholu. V následující chvíli se však stalo něco neuvěřitelného. Obraz vzplanul, rozjasnil se do neuvěřitelné běli, která bodala do očí, a pokryl se vyrážkou miliard výbuchů. Novou dávkou antihmoty bylo zničeno celé okolí Kyklopa - vzduch, úlomky skal, pára, plyny i kouř - to všechno, změněno v nejtvrdší záření, rozštěpilo kaňon, sevřelo v kilometrovém okruhu mrak v objetí anihilace a nakonec vyletělo do vzduchu jako vystřelené explozí samého nitra planety.
Nepřemožitelný, kterého od epicentra tohoto příšerného výbuchu dělilo sedmdesát kilometrů, se zachvěl, pouští se přehnaly seismické vlny. Transportéry a energoboty expedice, stojící pod rampou, se posunuly. Po několika minutách přiletěl od hor ryčící prudký vichr, ožehl žárem tváře lidí, hledajících ochranu za vozidly, zvedl stěnu vířícího písku a hnal se dál do nitra pouště.
Televizní sondu musel zasáhnout nějaký úlomek, přestože se nalézala třináct kilometrů od centra katastrofy. Spojení nebylo přerušeno, ale přijímaný obraz se značně zhoršil a měl časté poruchy. Asi za minutu, když dým odplynul poněkud stranou, Rohan napjatým zrakem spatřil následující etapu boje.
Boj neskončil, jak by byl soudil ještě před chvílí. Kdyby byly útočníky živé bytosti, masakr, který je potkal, by zřejmě donutil následující šiky k ústupu nebo alespoň k zastavení u vrat planoucího pekla. Neživé však bojovalo s neživým, atomový oheň neuhasl, změnil pouze tvar a směr hlavního úderu. Teprve tehdy Rohan poprvé pochopil, či spíše si domyslil, jak musely vypadat zápasy odehrávající se kdysi na pustém povrchu Regis III, v nichž jedni roboti ničili a rozbíjeli druhé, jaké metody selekce užívala neživá evoluce a co znamenala Laudova slova, že pseudohmyz zvítězil jako nejlépe přizpůsobený. Současně ho napadlo, že něco takového se tu muselo už někdy odehrávat, že mrtvá, nezničitelná paměť mraku, vrytá sluneční energií do bilionů krystalků, musela obsahovat povědomí o podobných střetnutích, že právě s podobnými samotáři, s těžce opancéřovanými obry, s atomovými mamutími roboty musely před stovkami staletí bojovat tyto neživé křehotinky, zdánlivě nepatrné ve srovnání s vše ničícím plamenem, který propaloval skály.
To, co jim umožnilo udržet se a co způsobilo, že pancíř jejich ohromných protivníků a skelety kdysi precizních mechanismů byly rozsety po veliké poušti a zasypány pískem - to že je nějaká neuvěřitelná, nepojmenovatelná odvaha, lze-li užít takového slova vůči krystalkům titánského mraku. Jaké však najít jiné slovo? A mimoděk se nemohl ubránit obdivu při pohledu na jeho další činnost, tváří v tvář dosavadní hekatombě...
Mrak totiž pokračoval v útoku. Nad celým povrchem planety viditelným z výše čněly osaměle jen nejvyšší hory. Všechno ostatní, celá krajina zmizela pod záplavou černých vln, plazících se ze všech stran obzoru, aby se vřítily do hlubiny ohnivé jámy, jejíž střed tvořil Kyklop, neviditelný za ohnivým štítem. Tento zdánlivě nesmyslný útok s obrovskými ztrátami však nebyl zcela bez vyhlídek na úspěch.
Rohan a všichni lidé, stojící nyní bezmocně před hlavní obrazovkou, si to uvědomovali. Energetické zásoby Kyklopa byly prakticky nevyčerpatelné, ale tím, jak pokračovala neustálá anihilace, přes silnou izolaci, přes antiradiační odrazová zrcadla se nepatrná část hvězdných teplot přenášela na emitory a vracela se ke svému zdroji. Uvnitř stroje musel být stále větší žár. Proto útok pokračoval s takovou úporností, proto se vedl ze všech stran současně. Čím blíž Kyklopu byly další střety antihmoty s krupobitím krystalků letících do záhuby, tím silněji se zahřívaly všechny přístroje. Už dávno by uvnitř Kyklopa nevydržel žádný člověk, jeho keramitový pancíř už asi višňově žhnul, ale oni viděli jen modravou bublinu pulsujícího ohně pod kopulí dýmu. Oheň se pomalu, krok za krokem plazil k ústí kaňonu.
Tři kilometry na sever se objevilo místo prvního útoku mraku a ukázalo svůj zničený, spečený, vrstvami škváry a lávy pokryty povrch, s rozdrcenými zbytky spáleného houští visícími se skal a krystalků spečených do kovových hrudek.
Horpach dal vypnout tlampače, protože stále zaplňovaly řídicí kabinu ohlušujícím řevem, a zeptal se Jazona, co se stane, až teplota uvnitř Kyklopa překročí meze odolnosti elektromozku.
Vědec neváhal ani na okamžik.
"Emitor bude vypnut."
"A silové pole?"
"Pole ne."
Ohnivá bitva se už přenesla na rovinu před ústí kaňonu. Inkoustově černý oceán vřel, vzdouval se, vířil a velkými vlnami se vrhal do ohnivého kráteru.
"To už snad za chvíli...," řekl Kronotos do ticha němého obrazu, který kypěl na obrazovkách. Uplynula ještě jedna minuta. Náhle záře ohnivého kráteru prudce zeslábla. Mrak ji zakryl.
"Šedesát kilometrů od nás," odpověděl spojovací technik na Horpachovu otázku. Astrogátor vyhlásil poplach. Všichni lidé se rozběhli na svá místa. Nepřemožitelný vtáhl nákladní rampu, výtah a uzavřel vstupní otvory. Na obrazovkách se objevila nová záře. Ohnivý vulkán opět vzplanul. Tentokrát na něj mrak neútočil; jakmile část mraku zachvátil oheň, začal zbytek couvat zpět ke kaňonům, mizel v jejich změti plné stínů a před zraky přihlížejících se objevil zdánlivě neporušený Kyklop. Nadále postupoval pozpátku, velice pomalu, a dál atakoval stálým žárem celé okolí - kamení, písek i duny.
"Proč nevypne emitor!?" zvolal kdosi. Jako by ta slova uslyšel, stroj přestal střílet, otočil se a zvyšující se rychlostí

uháněl do pouště. Létající sonda jej ve výšce následovala. Najednou spatřili jakousi tenkou nitku ohně, letící neuvěřitelnou rychlostí do jejich tváří. Než pochopili, že Kyklop střelil do sondy a to, co vidí, je pás molekul vzduchu, anihilovaných na dráze střely - instinktivně ucouvli v iluzorní obavě, že střela vyletí z obrazovky a vybuchne v kabině. V následujícím okamžiku obraz zmizel a svítící obrazovka byla prázdná.
"Sestřelil sondu!" vykřikl technik u ovládacího pultu. "Astrogátore!"
Horpach dal vystřelit druhou sondu. Kyklop byl už tak blízko Nepřemožitelného, že ho zpozorovali hned, jakmile sonda nabrala výšku. Nový nitkovitý záblesk a bylo po ní. Než obraz zmizel, stačili si všimnout v zorném poli sondy vlastního hvězdoletu; Kyklop nebyl od nich dál než deset kilometrů.
"Zbláznil se nebo co," pronesl vzrušeným hlasem druhý technik u přístrojů. Ta slova Rohanovi něco připomenula. Připadalo mu, že jeho údy, hlavu, celé tělo zavaluje nesmyslná olověná ospalost. Rozkazy však byly vydány: velitel přikázal vystřelit nejprve čtvrtou a potom pátou sondu. Kyklop je postupně ničil jako elitní střelec při střelbě na pohyblivý cíl.
"Potřebuji plný výkon," řekl Horpach, aniž odvrátil hlavu od obrazovky.
Hlavní inženýr jako pianista, který bere akord, udeřil oběma rukama do kláves řídicího pultu.
"Startovní výkon za šest minut," řekl.
"Potřebuji plný výkon," opakoval Horpach týmž tónem a v řídicí kabině nastalo takové ticho, že bylo slyšet bzučet relé za panelovou stěnou, jako by se tam usadil roj včel.
"Reaktor je příliš studený," začal hlavní inženýr a tu se Horpach obrátil tváří k němu a potřetí, stále nezvýšeným hlasem pronesl:
"Potřebuji PLNÝ výkon."
Inženýr zvedl beze slova ruku k hlavnímu spínači. Uvnitř hvězdoletu se krátce rozječely poplachové sirény a jako vzdálené víření bubnu jim odpověděly kroky lidí běžících do bojových postavení. Horpach znovu pohlédl na obrazovku. Nikdo nic neříkal, ale všichni pochopili, že se stalo skutkem nemožné: astrogátor se chystal k boji s vlastním Kyklopem.
Lesklé ručičky přístrojů stály v řadě jako vojáci. Ukazatel dispozičního výkonu ukazoval v okénkách pěti- a potom šestimístná čísla. Někde probíjel vodič, cítili vůni ozónu. V řídicí kabině se technici dorozumívali smluvenými signály a ukazovali si na prstech, který kontrolní systém mají zapojit.
Následující sonda ukázala před sestřelením Kyklopa, plazícího se přes skalní hřbety; potom obrazovka znovu vzplanula stříbrnou bělí. Každou chvíli se mohl Kyklop objevit na obzoru; radarový bocman už čekal u přístroje, který mohl vysunout vnější telekameru nad vrcholek hvězdoletu, a tím zvětšit zorné pole. Spojovací technik vystřelil další sondu.
Kyklop nemířil přímo k Nepřemožitelnému, který uzavřen setrvával v plné bojové pohotovosti, chráněn silovým polem. Z jeho špičky v pravidelných časových intervalech tryskaly telesondy. Rohan věděl, že Nepřemožitelný může zadržet náboj antihmoty, energií úderu by však pohltil na úkor energetických rezerv. Nejrozumnější mu v této chvíli připadal ústup, to znamená start na stacionární oběžnou dráhu. Očekával takový rozkaz každou chvíli, ale Horpach mlčel, jako by počítal s tím, že se elektronický mozek Kyklopa vzpamatuje. Aniž přestal pozorovat zpod těžkých víček pohyby jeho temného trupu, který se nehlučně šinul mezi dunami, zeptal se:
"Voláte ho?"
"Ano. Nemáme spojení."
"Dejte mu velké STOP."
Technici se točili kolem pultu. Dvakrát, třikrát, čtyřikrát vzplanuly pod jejich rukama série světel.
"Neodpovídá."
Proč nestartuje? nemohl pochopit Rohan. Nechce přiznat porážku? Horpachu! Co je to za nesmysl! Pohnul se... Teď-teď vydá rozkaz.
Ale astrogátor pouze ustoupil o krok. "Kronotos?" Kybernetik se přiblížil. Zde"
"Co mu mohli udělat?"
Rohana překvapila ta formulace: ‚oni' řekl Horpach, jako by měl proti sobě myslícího protivníka.
"Autonomní obvody jsou kryotronové," řekl Kronotos a bylo znát, že vyslovuje pouhou domněnku. "Teplota stoupla, ztratily supravodivost..."
"Doktore, víte to, nebo hádáte?" zeptal se astrogátor.
Byl to podivný rozhovor, protože všichni hleděli na obrazovku, na níž viděli Kyklopa už bez prostřednictví sond. Pohyboval se plynule, a přece ne příliš jistě. Chvílemi totiž měnil směr, jako kdyby se nemohl rozhodnout, kam má vlastně jet. Několikrát za sebou střelil do nefungující telesondy, než ji konečně zasáhl. Uviděl ji padat jako jiskřící světlici.
"Jediné, co si dovedu představit, je rezonance," řekl po krátkém váhání kybernetik. "Jestliže se jejich pole krylo se samobudící tendencí mozku..."
"A co silové pole?"
"Silové pole nechrání pole magnetické."
"Škoda," poznamenal suše astrogátor.
Napětí pomalu sláblo, neboť Kyklop už nesměřoval přímo k mateřskému korábu. Vzdálenost mezi nimi se začala zvětšovat. Stroj, který se vymkl z moci člověka, mířil do prostor severní pouště.
"Zastupuje mě hlavní inženýr," řekl Horpach, "a ostatní zvu dolů."

DLOUHÁ NOC

Rohan se probudil zimou. V polospánku se třásl pod přikrývkou a tiskl tvář k podušce. Pokoušel se skrýt tvář do dlaní,

přesto mu však bylo stále větší zima. Věděl, že se musí probudit, ale stále tu chvíli odkládal a ani nevěděl proč.
Najednou se v naprosté tmě posadil na lůžku. Ledový závan jej udeřil přímo do tváře. Rychle vyskočil a s tichým klením hledal po hmatu klimatizátor. Když šel spát, bylo mu tak vedro, že nastavil chlazení naplno.
Vzduch v malé kajutě se zvolna oteploval, ale on napůl seděl dál pod přikrývkou a nemohl už usnout. Pohlédl na svítící ciferník náramkových hodinek - ukazovaly tři hodiny palubního času. Zase jen tři hodiny spánku, pomyslel si hněvivě. Bylo mu stále ještě zima.
Porada trvala dlouho, rozešli se kolem půlnoci. Tolik zbytečných řečí, pomyslel si. Teď, v té tmě, by dal cokoliv za to, aby byl zpátky na Bázi, aby nevěděl nic o prokleté Regis III, o jejích neživých přízracích. Většina stratégů radila odstartovat na oběžnou dráhu, pouze hlavní inženýr a hlavní fyzik se od začátku přikláněli k Horpachovu stanovisku zůstat tak dlouho, jak to bude možné. Naděje, že najdou čtyři ztracené Regnarovy lidi, byla snad jedna ku sto tisícům, možná ještě méně. Jestliže nezahynuli už předtím, mohla je zachránit před tím atomovým peklem jen velká vzdálenost od místa boje. Rohan by dal mnoho za to, aby se dozvěděl, zda astrogátor neodstartoval pouze kvůli těm lidem, nebo zda tu hrály roli i jiné okolnosti. Tady vypadalo všechno úplně jinak, než by se to jevilo ze suchých slov hlášení v klidném světle Báze. V něm by museli přiznat, že přišli o polovinu důležitých strojů, nejsilnější zbraň - Kyklop s emitorem antihmoty - byl od této chvíle nebezpečný každé kosmické lodi přistávající na planetě, že mají šest ztrát na lidských životech, navíc byla polovina lidí hospitalizována a bude na několik let nebo snad na vždycky vyřazena z práce. Nakonec po ztrátě lidí, strojů a nejlepší výzbroje utekli - neboť čím jiným by byl nyní návrat, když ne obyčejným útěkem - před mikroskopickými krystalky, obyvateli malé pusté planety, neživým dědictvím lyřanské civilizace, která už tak dávno předstihla pozemskou! Je Horpach schopen uvážit tyto věci? Snad sám dobře neví, proč nestartuje? Počítá snad s něčím? Ale s čím?
Pravda, biologové navrhli, aby se lidé pokusili přemoci neživý hmyz jeho vlastní zbraní. Jestliže se tento druh rychle vyvíjel, uvažovali, snad by mohli vzít do vlastních rukou jeho další vývoj. Nejprve bude třeba vnést do velkého množství pochytaných exemplářů mutaci, dědičnou změnu určitého typu, která při rozmnožování přejde do následujících generací a zneškodní celé to krystalické plémě. Musí to být taková změna, aby přinesla okamžitý prospěch a současně aby způsobila, že by tento nový druh měl nějakou Achillovu patu, slabý bod, na který by mohli udeřit. Byly to typické úvahy teoretiků: neměli ponětí o tom, jaká by to měla být mutace, jaká změna, jak ji vyvolat, jak se zmocnit většího množství těch prokletých krystalků, aniž by vznikla další bitva, v níž lidé mohli utrpět ještě větší porážku než včera. A i kdyby se to všechno podařilo, jak dlouho by museli čekat na výsledky tohoto vývoje? Den nebo týden určitě ne. Měli tedy kroužit kolem Regis jako na kolotoči rok, dva nebo dokonce deset let?! Dohromady to všechno nemělo smysl.
Rohan cítil, že to s klimatizátorem přehnal, bylo už zase horko. Vstal, odhodil přikrývku, umyl se, rychle se oblékl a vyšel z místnosti.
Výtah tu nebyl. Přivolal jej a čekal v přítmí osvětleném jen přeskakujícími světélky výtahové signalizace. V hlavě cítil tíhu všech nedospaných nocí, přes šumění krve ve spáncích se zaposlouchával do nočního ticha hvězdoletu. Chvílemi se ozvaly zvuky z neviditelného potrubí, z dolních sekcí doléhal hukot motorů běžících naprázdno, byli totiž stále připraveni ke startu. Z kolmých šachet po obou stranách plošiny, na které stál, táhl suchý průvan s kovovým pachem. Dveře se otevřely, vstoupil do výtahu. V osmé sekci vystoupil. Chodba zde zatáčela, vedla totiž podél vnějšího pancíře. Byla osvětlena řadou světle modrých světel. Šel, ani nevěděl kam, navykle zvedal nohy, když překračoval vysoké prahy hermetických přepážek, až postřehl stíny lidí z obsluhy hlavního reaktoru. Místnost byla ponořená do tmy, zářilo pouze několik desítek ručiček na ciferníčích. Pod nimi seděli v rozložených křeslech lidé.
"Nežijí," řekl kdosi. Rohan řečníka nepoznal. "Chceš se vsadit? V poloměru pěti mil bylo tisíc rentgenů. Už neexistují. Můžeš být klidný."
"Tak proč tu sedíme?" zabručel druhý. Ne po hlase, ale podle místa, které zaujímal - u gravimetrické kontroly - Rohan poznal, že je to bocman Blank.
"Protože se starý nechce vrátit."
"A ty by ses vrátil?"
"Co jiného můžeme udělat?"
Bylo tu teplo a ve vzduchu se vznášel zvláštní pach, umělá vůně jehličí, jíž se klimatizátory pokoušely ztlumit pach rozehřátého plastikového a plechového obložení pancéřové ochrany reaktoru. Výsledkem byla směs nepodobná ničemu kromě okolí osmé sekce. Rohan stál opřen o kolmou přepážku, sedící lidi ho nemohli vidět. Neskrýval se: prostě se nechtěl vměšovat do debaty.
"Každou chvíli se může přiblížit...," ozval se kdosi po krátkém mlčení. Když se naklonil kupředu, objevila se jeho tvář, napůl růžová, napůl žlutá ve světle kontrolních světélek, jimiž stěna reaktoru jako by zírala na lidi pod sebou. Rohan stejně jako všichni okamžitě pochopil, o kom mluví.
"Máme pole a radar," namítl nepřesvědčivě bocman.
"Pole ti houby pomůže, když přejde na bilierg úderu."
"Radar ho nepustí."
"To říkáš mně? Vždyť ho znám jako vlastní boty."
"A co má být?"
"To, že má antirad. RUŠÍCÍ zařízení..."
"Ale on je přece zničený. Elektronický blázen..."
"Pěkný blázen. Byl jsi v řídicí kabině?"
"Ne. Byl jsem tady."
"No vidíš. Já tam byl. Škoda že jsi neviděl, jak sestřeloval naše sondy."

"Co to znamená? Copak ho předělali? Je snad pod jejich kontrolou?"
Všichni říkají ‚oni', pomyslel si Rohan. Jako by to opravdu byly živé, rozumné bytosti...
"Á, čert ví. Prý se jen přerušilo spojení."
"Tak proč by na nás měl střílet?"
Znovu nastalo ticho.
"Ví se, kde je?" zeptal se ten, který nebyl v řídicí kabině.
"Ne. Poslední hlášení přišlo v jedenáct. Říkal mi to Králík. Viděli ho na poušti."
"Daleko?"
"Copak, máš strach? Asi devadesát mil odtud. Pro něj je to necelá hodina. Nebo ještě míň."
"Nemohli byste už nechat těch zbytečných řečí?" vmísil se hněvivě Blank a ukázal svůj ostrý profil na pozadí barevně mrkajících světélek.
Všichni umlkli. Rohan se pomalu obrátil a vzdálil se stejně tiše jako přišel. Cestou minul dvě laboratoře; ve velké bylo zhasnuto, v malé se svítilo. Viděl světlo dopadající do chodby okrouhlými okénky pod stropem.
Nahlédl dovnitř. U kulatého stolu seděli sami kybernetikové a fyzikové - Jazon, Kronotos, Sarner, Livin, Saurahan a ještě jeden, který obrácen k ostatním zády programoval ve stínu šikmé přepážky velký elektronický mozek.
"... existují dvě eskalační řešení, jedno anihilující, jedno se sebezničením a potom planetární," říkal Saurahan. Rohan nepřekročil práh. Znovu se zastavil a naslouchal.
"První způsob znamená vyvolat řetězovou reakci. Je k tomu potřeba emitor, který zajede do kaňonu a zůstane tam."
"Jeden tam už byl," řekl někdo.
"Nebude-li mít elektromozek, může fungovat i tehdy, když teplota překročí milión stupňů. Potřebujeme emitor plazmy, plazmě neuškodí hvězdné teploty. Mrak bude postupovat stejně jako předtím - bude se ho snažit udusit, dostat se do rezonance s řídicími obvody, ale tam žádné obvody nebudou, nic kromě subjaderné reakce. Čím více hmoty se zúčastní reakce, tím bude prudší. Tak můžeme stáhnout na jedno místo a anihilovat celou nekrosféru planety..."
Nekrosféra..., pomyslel si Rohan, aha, ty krystalky nejsou živé. Tihle vědci. Vždycky vymyslí nějaký pěkný nový termín...
"Nejvíc se mi líbí druhá varianta," řekl Jazon. "Jak si to ale představujete?"
"Nu, princip je v tom, že je třeba vytvořit nejprve dva velké ‚mrakomozky' a potom je přinutit ke vzájemnému boji - postup je zaměřen tak, aby jeden mrak považoval druhý za konkurenta v boji o život..."
"Rozumím, ale jak to chcete zařídit?"
"Není to snadné, ale je to možné, protože mrak je pouze pseudomozkem, a není tedy schopen uvažování..."
"Avšak spolehlivější je planetární varianta se sníženou průměrnou dávkou záření...," řekl Sarner.
"Stačí čtyři vodíkové bomby po padesáti až sto megatunách na každé polokouli - dohromady necelých osm set megatun... Vody oceánu se vypaří, zvětší vrstvu mračen, vzroste albedo a nehybné symbiózní mechanismy jim nebudou moci dodat energii potřebnou k rozmnožování..."
"Výpočet se opírá o neověřené údaje," protestoval Jazon. Rohan viděl, že mezi odborníky se schyluje ke sporu, couvl ode dveří a šel dál.
Nazpět se nevrátil výtahem, ale točitými ocelovými schůdky, které normálně nikdo nepoužíval. Prošel několik sekcí. Viděl, jak se de Vriesovi lidé točí v dílně kolem tmavých nehybných arktanů. Zdálky postřehl kulatá okénka lodní nemocnice, v nichž svítila tlumená fialová světla. Chodbou prošel nějaký lékař v bílém plášti, automat za ním nesl soupravu lesklých nástrojů. Míjel prázdné a tmavé jídelny, klubovny, knihovny, až se konečně ocitl ve své sekci.
Prošel kolem astrogátorovy kajuty a v půli kroku se zastavil, jako by chtěl poslouchat i za jeho dveřmi, ale hladkou plochou dveří nepronikl vůbec žádný zvuk, ba ani proužek světla. Kulatá okénka byla neprodyšně uzavřena šrouby s měděnými hlavami.
Teprve v kajutě pocítil opět únavu. Svěsil ramena, usedl těžce na lůžko, shodil z nohou boty a složil ruce za hlavou. Tak seděl a díval se na nízký strop s podélnou spárou v laku, která dělila na dvě poloviny jeho světle modrý povrch, slabě osvětlený noční lampičkou.
Neobcházel loď z pocitu odpovědnosti, ani ze zvědavosti na život a řeči jiných lidí. Bál se prostě takových nočních hodin, neboť v nich se k němu vracely obrazy, které si nechtěl pamatovat. Ze všech vzpomínek byla nejhorší vzpomínka na člověka, kterého zabil proto, aby mu zabránil zabít jiné. Musel to udělat, ale nebylo mu proto lehčeji. Věděl, že když zhasne lampu, uvidí tu scénu znova, uvidí muže s mírným nesmyslným úsměvem, jak kráčí se zbraní v třesoucí se ruce, jak překračuje tělo bez ruky ležící na kamenech.
Tím mrtvým byl Jarg, který se vrátil, aby po zázračné záchraně tak hloupě zahynul. Za vteřinu se onen muž měl zhroutit na mrtvolu, s roztrhanou a na prsou dýmající kombinézou. Marně se snažil zahnat tento obraz, který se mu samovolně vybavoval před očima. Cítil ostrou vůni ozónu, horký náraz pažby, kterou svíral zpocenými prsty, a slyšel sténání lidí, které později udýchaně táhl a nakonec svázal jako snopy. A pokaždé jej blízká, známá, náhle jakoby osleplá tvář zasaženého zdrtila svým výrazem zoufalé bezmocnosti.
Něco bouchlo, spadla kniha, kterou začal číst ještě na Bázi. Založil tehdy stránku bílým listem, ale nepřečetl ani řádek, neměl kdy. Poposedl na lůžku. Myslel na stratégy, kteří vymýšleli plány na zničení mraku, a ústa mu zkřivil pohrdavý úsměv. To všechno dohromady nemá smysl... uvažoval. Chtějí zničit... a my vlastně také, všichni to chceme zničit, ale nikoho tím nezachráníme. Regis je liduprázdná, člověk na ní nemá co pohledávat. Proč tedy ta tvrdohlavost? Vždyť je to stejné, jako kdyby je zabila bouře nebo zemětřesení. Žádný vědomý záměr, žádný nepřátelský úmysl se nám nepostavil do cesty. Neživý proces samoorganizace... stojí za to mrhat silami i energií na to, abychom ho zničili jen proto, že jsme ho zpočátku považovali za číhajícího vraha, který nejprve ze zálohy napadl Kondora a potom nás? Kolik takových zvláštních, lidskému chápání cizích jevů skrývá v sobě vesmír? Máme všude přijít s ničivou silou na

palubách, abychom zahubili všechno, co se vymyká našemu chápání? Jak ji to nazvali - nekrosféra, tedy i nekroevoluce, evoluce neživé hmoty, snad by k tomu měli co říci Lyřané, Regis III patřila do jejich sféry, snad ji chtěli kolonizovat, když jejich astrofyzikové předpověděli přeměnu jejich slunce v novu... snad to byla jejich poslední naděje. Kdybychom byli v takové situaci, samozřejmě bychom bojovali, ničili bychom ten černý krystalický hnus, ale takhle? Jsme parsek od Báze, která je vzdálená od Země tolik světelných let... Ve jménu čeho tu teď stojíme, ztrácíme lidi, proč stratégové po nocích hledají nejlepší způsob anihilace, vždyť o pomstě nemůže být ani řeči...
Kdyby stál před ním Horpach, to všechno by mu v této chvíli pověděl. Jak směšné a současně šílené je to ‚podmanění za každou cenu', to ‚heroické jednání člověka', ta touha po pomstě za smrt druhů, kteří zahynuli, protože byli posláni na smrt. Byli jsme prostě neopatrní, vkládali jsme příliš mnoho důvěry do svých zbraní a přístrojů, dopustili jsme se chyb a neseme následky. My, pouze my jsme vinni. Tak uvažoval v přítmí se zavřenýma očima, které ho pálily, jako by měl pod víčky plno písku. V této chvíli si uvědomil, že člověk se ještě nepovznesl k vlastní velikosti, ještě si nezaslouží ono tak krásně nazvané a odedávna oslavované galaktocentrické poslání, které nespočívá v tom, že se hledají podobné bytosti, jež lze pochopit, ale v tom, nemíchat se do cizích, člověku nepříslušejících záležitostí. Obsazovat pustiny, prosím, proč ne, ale neútočit na to, co existuje, co si za milióny let vytvořilo svou vlastní, nikomu a ničemu - s výjimkou záření a materiálních sil - nepodléhající rovnováhu činné, aktivní existence, která není ani lepší ani horší než existence bílkovinných sloučenin nazývaných zvířaty či lidmi.
V tomto stavu, kdy byl pln velkorysého galaktocentrického pochopení pro všechny existující formy, zastihl Rohana opakovaný, do nervů se zařezávající vysoký jek poplachových sirén.
Všechny jeho úvahy rázem zmizely, smeteny dotěrným zvukem zaplňujícím všechny sekce. V následujícím okamžiku vyběhl na chodbu a běžel s ostatními za těžkého rytmického dusotu unavených nohou, uprostřed teplého lidského oddechování. Ještě než doběhl k výtahu, pocítil úder - ne některým smyslem, ani svým tělem, ale jakoby trupem lodi, jejíž součástí se nyní stal, úder sice zdánlivě nesmírně vzdálený a slabý, ale pronikající trupem hvězdoletu od zádi až ke špičce, úder nesrovnatelné síly, který - i to pocítil - přijalo a odrazilo něco ještě většího než Nepřemožitelný.
"To je on! To je on!" vykřikovali běžící lidé. Postupně mizeli ve výtazích, dveře se se sykotem zavíraly, posádka hlučela po točitých schůdcích, protože se nemohla dočkat výtahu. Směsicí hlasů, voláním, pískáním bocmanů, opakovaným zvukem poplachových sirén a dupotem z horní paluby pronikl druhý, nehlučný, ale o to mocnější otřes dalšího zásahu. Světla na chodbě pohasla a znovu se rozjasnila. Rohana nikdy nenapadlo, že výtah může jet tak pomalu. Stál a ani si neuvědomoval, že stále ještě tiskne vší silou tlačítko. Vedle něj čekal už jen jeden člověk, kybernetik Livin. Výtah se zastavil. Rohan z něj ihned vyběhl a uslyšel nejtenčí svist, jaký si je možné představit. Věděl, že jeho vyšší rejstříky už nejsou slyšitelné pro lidské ucho. Jakoby současně zasténaly všechny titanové spoje hvězdoletu. Doběhl ke dveřím řídicí kabiny s jistotou, že Nepřemožitelný odpověděl na výstřel výstřelem.
Souboj však už vlastně skončil. Před obrazovkou, s její planoucí plochou za zády, stál černý a velký astrogátor. Stropní světla byla zhasnuta, snad úmyslně. Přes pruhy běhající po obrazovce odshora dolů a rozmazávající obraz jiskřil gigantický, zdánlivě docela nehybný hřib exploze, která na atomy rozbila a zničila Kyklopa. Dole se opíral o půdu, nahoře se rozkládal oblými kumuly do všech stran. Jen ve vzduchu jako by ještě viselo strašlivé, průzračné chvění rozplývajícího se výbuchu, kterým pronikal monotónní hlas technika:
"Dvacet šest set v bodě nula... devět osm set v obvodu... jedna čtyři dvacet dva v poli..."
Máme čtrnáct set dvacet rentgenů v poli, to znamená, že záření proniklo silovou bariérou..., pochopil Rohan. Netušil, že je něco takového možné. Když se však podíval na hlavní ukazatel výkonu, pochopil, jaké nálože astrogátor použil. Tato energie by stačila přivést k varu vnitrozemní moře střední velikosti. Horpach nechtěl riskovat další výstřel. Snad to přehnal, ale teď přinejmenším měli zase jen jednoho protivníka.
Na obrazovkách se jim nabízela nevídaná podívaná. Kadeřavý, květák připomínající vrchol hřibu planul všemi barvami duhy, od stříbřité zeleně až po pastelově meruňkový a karmínový šarlat. Teprve teď si Rohan všiml, že poušť není vůbec vidět, neboť ji jako hustá mlha zakryl zvířený písek, který se zvedl do výše několika desítek metrů, neklesal a vlnil se jako opravdové moře. Technik stále hlásil údaje, které odečítal ze stupnice:
"Devatenáct tisíc v bodě nula... osm šest set v obvodu... jedna jedna nula dva v poli..."
Vítězství nad Kyklopem přijali hlubokým mlčením, vždyť triumfovat nad zkázou vlastní a navíc nejsilnější zbraně nebylo zvlášť velkou ctí. Lidé se pomalu rozcházeli. Hřib výbuchu v atmosféře stále rostl a náhle na vrcholu vzplál novou škálou barev, tentokrát zasažen paprsky slunce skrytého pod obzorem. Nakonec pronikl nejvyššími vrstvami ledových cirrusů a vysoko nad nimi se změnil v liliově zlatý, jantarový a platinový; tyto záblesky zalévaly ve vlnách z obrazovek celou řídicí kabinu, která hrála měňavými odstíny, jako by bílé pulty někdo poházel barvami pozemských květin.
Rohan užasl ještě jednou při pohledu na Horpachův oděv. Astrogátor byl v plášti - v onom sněhobílém slavnostním plášti, který na něm viděl naposledy v Bázi při slavnosti na rozloučenou. Zřejmě musel přes sebe přehodit první kus oděvu, který mu padl do ruky. S rukama v kapsách, s rozcuchanými vlasy na skráních, přeběhl očima po přítomných.
"Kolego Rohane," pronesl nečekaně měkkým hlasem, "pojďte ke mně."
Rohan se bezděčně napřímil a přistoupil blíže k astrogátorovi, který se obrátil a mířil ke dveřím. Jak kráčeli za sebou po chodbě, slyšeli ventilačními otvory v šumu vháněného vzduchu tlumené a jakoby rozhněvané hučení lidské masy, která zaplňovala dolní sekce.

ROZHOVOR

Rohan vstoupil do astrogátorovy kajuty. Pozvání jej nepřekvapilo. Býval v ní sice málokdy, ale po jeho osamělém návratu do základny v kráteru ho povolali na palubu Nepřemožitelného a Horpach ho přijal právě zde. Taková pozvání nevěštila nikdy nic dobrého. Rohan byl tehdy ovšem příliš otřesen katastrofou v kaňonu, než aby se bál astrogátorova

hněvu. Nebyl ostatně pokárán ani slůvkem, astrogátor se jen vyptával velmi podrobně na okolnosti, které provázely útok mraku. Rozhovoru se zúčastnil doktor Sax, který vyslovil domněnku, že Rohan se zachránil proto, že upadl do stavu strnulosti, který snižuje elektrickou aktivitu mozku, takže jej mrak považoval za zneškodněného, za jednoho z poražených. Pokud jde o Jarga, neurofyziolog se domníval, že řidič se zachránil čirou náhodou, když se při útěku ocitl mimo oblast útoku. Naproti tomu Terner, který se téměř do konce snažil bránit sebe i ostatní střelbou z laserů, choval se sice přesně podle svých povinností, avšak právě to jej zahubilo, protože jeho mozek pracoval normálně a upoutal na něj pozornost mraku. Mrak se zřejmě neorientoval v lidském myšlení a člověk pro něj tvořil určitý pohyblivý objekt, který manifestoval svou přítomnost elektrickými potenciály mozkové kůry. Promýšleli tedy s Horpachem a lékařem možnost, zda by se lidé dali chránit tím, že by byli uvedeni do stavu umělé strnulosti příslušným chemickým preparátem. Sax však namítl, že takový lék by pracoval v případě okamžité potřeby ‚elektrické kamufláže' s příliš velkým zpožděním a vysílat do akce ochrnuté lidi není možné.
Rohanův výslech tedy nepřinesl žádné konkrétní výsledky. Proto se domníval, že se Horpach chce k této záležitosti vrátit. Zastavil se uprostřed kajuty, která byla dvakrát větší než jeho vlastní. Ve stěně měla vmontováno přímé propojení s řídicí kabinou a řadu mikrofonů vnitřního spojení, jinak zde však nic nenasvědčovalo, že zde léta žije velitel lodi. Horpach svlékl plášť. Měl pod ním kalhoty a síťovanou košili, z jejíchž ok trčely husté šedivé chlupy jeho široké hrudi. Posadil se trochu stranou od stojícího Rohana, těžkýma rukama se opřel o stolek, na němž ležela pouze v kůži vázaná ohmataná kniha, kterou Rohan neznal. Když přenesl zrak z této jemu neznámé velitelovy četby na něho samotného, jako by jej spatřil poprvé. Byl to člověk smrtelně unavený, který se ani nepokoušel skrýt před ním třas ruky, zvednuté k čelu. V té chvíli Rohan pochopil, že Horpacha vůbec nezná, třebaže pod ním slouží už čtvrtý rok. Nikdy jej nenapadlo uvažovat o tom, proč není v astrogátorově kajutě nic osobního, žádná z těch drobných věcí, buď zábavných, nebo naivních, které si lidé berou do vesmíru jako památky na dětství nebo domov. V této chvíli mu připadalo, že chápe, proč Horpach nic nemá, proč nevisí na stěnách nějaké staré fotografie s tvářemi blízkých, kteří zůstali na Zemi. Nepotřeboval nic takového, neboť byl celý zde, Země mu nebyla domovem. Že by toho teď litoval, poprvé v životě? Jeho mohutná ramena, ruce i krk neprozrazovaly stáří. Stará byla pouze hrubá kůže na rukou, která se neochotně skládala do vrásek na kloubech prstů a zbělala, když ruce narovnal a zdánlivě lhostejné a unaveně pozoroval jejich chvění, jako by konstatoval něco, co dosud neznal. Rohanovi byl pohled na to nepříjemný. Velitel však mírně sklonil hlavu, podíval se mu do očí a s téměř rozpačitým úsměvem broukl:
"Přehnal jsem to, že?"
Rohana neohromila ani tak tato slova jako jejich tón a celé astrogátorovo chování. Neodpověděl a stál mlčky dál. Astrogátor si pohladil širokou dlaní chlupatou hruď a dodal:
"Snad je to tak lépe."
A po několika vteřinách pokračoval s nezvyklou upřímností:
"Nevěděl jsem, co mám dělat..."
Bylo v tom něco otřesného. Rohanovi se sice vnucovala myšlenka, že astrogátor je už řadu dní stejně bezradný jako všichni ostatní, ale v tomto okamžiku si uvědomil, že si to nemyslel doopravdy. V duchu věřil, že astrogátor vidí dál než kdokoliv jiný, poněvadž tak to musí být. Náhle se mu jevil astrogátor jaksi podvojně, neboť viděl napůl obnažený Horpachův trup, to unavené tělo s třesoucíma se rukama, jehož existenci si dosud nikdy neuvědomoval, a současně uslyšel slova potvrzující správnost tohoto objevu.
"Posaď se, hochu," řekl velitel. Rohan usedl. Horpach vstal, přešel k umyvadlu, nacákal si vodu na tváře a krk, rychle a důkladně se utřel, natáhl si vestu, zapjal knoflíky a usedl naproti Rohanovi. Pohlédl mu do očí svýma bledýma očima, lehce zaslzenýma jako od silného větru, a nucené se zeptal:
"Jak jsi dopadl s imunitou? Prohlíželi tě?"
Tohle tedy, problesklo Rohanovi hlavou. Odkašlal si:
"Ovšem, lékaři mě prohlíželi, ale nic neobjevili. Pravděpodobně měl Sax pravdu s tou strnulostí."
"Hm. Nic víc neříkal?"
"Mně ne. Ale slyšel jsem... uvažovali o tom, proč mrak zaútočí na člověka jen jednou a pak ho ponechá svému osudu."
"To je zajímavé. Proč?"
"Lauda se domnívá, že mrak odlišuje normální lidi od ochrnutých podle rozdílu v elektrické aktivitě mozku. U ochrnutého vykazuje mozek stejnou nebo alespoň velmi podobnou aktivitu jako u novorozeněte. Zdá se, že právě v takové strnulosti, která se mě zmocnila, je obraz dosti podobný. Sax připouští, že by bylo možné zhotovit tenkou kovovou síťku, která by se dala ukrýt ve vlasech... vysílala by slabé impulsy, právě takové jako mozek ochrnutého. Bylo by to něco jako kouzelná čapka, jíž se člověk stane neviditelným. Tímto způsobem by snad bylo možné maskovat se před mrakem. Ale to je pouze domněnka. Nelze říci, jestli se to podaří. Potřebovali by udělat několik pokusů. Nemají však dostatečné množství těch krystalků, protože ani ty, které měl přivést Kyklop, jsme nedostali..."
"Dobrá," vzdychl astrogátor. "O tom jsem s tebou nechtěl mluvit... To, co si povíme, zůstane mezi námi. Souhlasíš?"
"Ano...," řekl pomalu Rohan a opět ho ovládlo napětí. Astrogátor se díval mimo něj, jako by nevěděl jak začít.
"Ještě jsem se nerozhodl," řekl náhle. "Někdo jiný na mém místě by házel mincí. Vrátit se - nevrátit se... Ale já nechci. Vím, jak často se mnou nesouhlasíš..."
Rohan otevřel ústa, ale on zarazil jeho slova v zárodku lehkým pohybem ruky.
"Ne, ne... Nuže, máš možnost. Dám ti ji. Ty rozhodneš. Uděláme to, co řekneš."
Pohlédl mu do očí a opět je skryl za těžkými víčky.
"Jak to... já?" vykoktal Rohan. Očekával všechno, jenom tohle ne.
"Ano, právě ty. Samozřejmě platí, že to zůstane mezi námi. Ty rozhodneš a já rozhodnutí provedu. Já za ně budu odpovídat Bázi. Výhodné podmínky, ne?"

"To míníte... vážně?" zeptal se Rohan jen proto, aby získal čas, protože věděl, že je to pravda.
"Ano. Kdybych tě neznal, poskytl bych ti čas. Vím však, že chodíš a myslíš si svoje... že ses už dávno rozhodl... ale že bych z tebe to rozhodnutí nedostal. Proto mi je povíš teď tady. Je to rozkaz. Pro tuto chvíli se staneš velitelem Nepřemožitelného... Nechceš hned? Dobrá. Máš minutu času."
Horpach vstal, přešel k umyvadlu, přejel si tváře dlaní, až mu mezi prsty zašelestil šedivý porost, a začal se klidně holit elektrickým strojkem. Díval se přitom do zrcadla.
Rohan ho viděl i neviděl. Jeho prvním pocitem byl hněv na Horpacha, že s ním jedná tak bezohledně, když mu dal právo či vlastně povinnost rozhodnout, zavázal ho slovem a současně převzal všechnu odpovědnost. Rohan ho znal natolik, aby věděl, že to všechno je promyšleno a že tomu nelze zabránit. Vteřiny běžely a bylo třeba se vyslovit, za chvíli, hned, a on nevěděl, co má říci. Všechny argumenty, které by byl tak rád vmetl astrogátorovi do tváře, které si skládal jako železné cihly v době nočních meditací, zmizely. Čtyři lidé nežili - téměř určitě. Kdyby nebylo toho ‚téměř', nebylo by třeba nic rozvažovat, zkoumat, prostě by za svítání odletěli. Ale teď se v něm to ‚téměř' začalo rozrůstat. Dokud byl vedle Horpacha, domníval se, že jsou povinni okamžitě odstartovat. Teď cítil, že se mu takový rozkaz vzpříčí v hrdle. Věděl, že by to nebyl konec problému Regis, ale jeho začátek. Nemělo to nic společného s odpovědností vůči Bázi. Ti čtyři lidé by zůstali s nimi, už nikdy by to nebylo stejné jako předtím. Posádka se chtěla vrátit. Připomenul si však svoji noční pouť a pochopil, že po určité době by o tom začali nejprve přemýšlet a potom hovořit. Řekli by: ‚Vidíte? Opustil čtyři lidi a odstartoval.' Neuznali by žádné argumenty. Každý člověk musel být přesvědčen, že ho ostatní neopustí za žádných okolností. Že je možné prohrát všechno, ale posádka se musí vrátit na palubu - živí i mrtví. Tato zásada nebyla v předpisech. Ale kdyby tak nejednali, nikdo by nemohl létat.
"Poslouchám," řekl Horpach. Odložil strojek a usedl naproti němu.
Rohan si olízl rty.
"Musíme se pokusit..."
"Co?"
"Najít je..."
A bylo to. Věděl, že mu astrogátor nebude odporovat. Byl si teď docela jist, že Horpach s tím vlastně počítal, že to udělal úmyslně. Snad aby nepodstoupil riziko sám?
"Ty čtyři. Rozumím. Dobrá."
"Potřebujeme však nějaký plán. Nějaký rozumný způsob."
"Rozumní jsme byli doposud," řekl Horpach. "Výsledky znáš."
"Mohu něco říci?"
"Poslouchám."
"Byl jsem dnes v noci na poradě stratégů. Lépe řečeno, slyšel jsem... ostatně to není důležité. Vypracovávají různé varianty anihilace mraku... ale problém není přece v tom, jak jej zničit, ale jak najít ty čtyři. Jestliže podnikneme nějaký antiprotonový masakr, tak v případě, že některý z nich ještě žije, z dalšího podobného pekla určitě nevyvážné. Nikdo. To je nemožné."
"I já si to myslím," pomalu odvětil astrogátor.
"Vy také!? To je dobře... co tedy?"
Horpach mlčel.
"Ale oni... našli snad nějaké jiné řešení?"
"Oni...? Ne."
Rohan se chtěl ještě na něco zeptat, ale nenašel odvahu. Slova mu ztuhla na rtech. Horpach na něj hleděl, jako by na něco čekal. Ale Rohana nic nenapadalo - připouští snad velitel, že on sám dokáže vymyslet něco dokonalejšího než všichni vědci, kybernetikové a stratégové i s jejich elektronickými mozky? To je nesmysl. A přece na něj Horpach trpělivě hleděl. Mlčeli. Z kohoutku kapaly pravidelně kapky vody, nezvykle hlasitě v naprostém tichu. A z toho mlčení mezi nimi se zrodilo něco, co sevřelo Rohanovi hrdlo. Náhle se celý jeho obličej, jeho kůže od krku až k lícím začala chvět při pohledu do zaslzených, v této chvíli nevýslovně starých Horpachových očí. Už neviděl nic kromě těch očí. Už věděl.
Pomalu kývl hlavou. Jako kdyby říkal ‚ano'. Rozumíš? ptal se astrogátorův zrak. Rozumím, odpovídal Rohan pohledem. Ale postupně, jak se v něm toto vědomí stávalo stále zřetelnější, cítil, že to není možné. Že nikdo nemá právo to od něj žádat, ani on sám. Mlčel tedy dále. Mlčel, ale teď už předstíral, že nic netuší, že neví; zachytil se té naivní naděje, že nic nebylo řečeno, že to, co přešlo z očí do očí, může zapřít. Může namítnout, že je to nedomyšlené - přece chápal a cítil, že mu to Horpach sám nikdy nenavrhne. Ale ten to viděl, viděl všechno. Seděli bez hnutí. Horpachův pohled zjihl. Už nevyjadřoval očekávání ani naléhavost, ale jen soucit. Jako kdyby říkal: "Rozumím. Dobrá. Jak chceš." Velitel zavřel oči. Ještě chvíli a všechno nevyslovené by zmizelo a oba by se mohli chovat tak, jako kdyby se vůbec nic nestalo. Ale ten odvrácený pohled rozhodl. Rohan uslyšel vlastní hlas.
"Půjdu," pronesl.
Horpach těžce vydechl, ale Rohan, zachvácený panikou, kterou v něm vyvolalo jeho vlastní slovo, si toho nevšiml.
"Ne," řekl Horpach. "Takhle nepůjdeš."
Rohan mlčel.
"Nemohl jsem ti to říci...," pokračoval astrogátor. "Ani hledat dobrovolníka. Nemám právo. Ale teď už sám chápeš, že takhle nemůžeme odletět. Pouze jediný osamělý člověk tam může jít... a vyváznout. Bez přilby, bez vozu, beze zbraní."
Rohan ho stěží slyšel.
"Vysvětlím ti svůj plán. Přemýšlej o něm. Můžeš ho zavrhnout, protože všechno stále ještě zůstává mezi námi dvěma. Představuji si to tak: Kyslíkový přístroj ze silikonu. Žádný kov. Pošlu tam dva vozy, bez lidí. Přitáhnou k sobě mrak,

který je zničí. V téže době pojede třetí vůz. S člověkem. To je největší riziko: je třeba přijet co nejblíž, aby se neztrácel čas pochodem přes poušť. Zásoba kyslíku bude stačit na osmnáct hodin. Mám tu fotogramy celého kaňonu i okolí. Myslím, že nemá cenu postupovat dosavadní cestou, ale přijet co nejblíže k severnímu okraji planiny a odtud sejít pěšky po skalách dolů do horní části kaňonu. Jestli vůbec někde jsou, tedy jen tam. Jen tam se mohli zachránit. Terén je těžko schůdný, plný jeskyň a rozsedlin. Kdybys našel všechny, nebo alespoň některého z nich..."
"Právě. Jak je odvezu?" zeptal se Rohan, který pocítil osten vzdorovité satisfakce. V tomto bodě měl plán slabinu. Jak lehce jej Horpach obětoval...
"Budeš mít příslušný mírně omamný prostředek. Něco takového existuje. Samozřejmě jej použiješ jen tehdy, když nalezený nebude chtít jít dobrovolně. Naštěstí nemohou v tom stavu chodit..."
Naštěstí..., pomyslel si Rohan. Svíral pod stolem pěsti a snažil se, aby to Horpach nepostřehl. Vůbec se nebál. Ještě ne. Všechno bylo příliš neskutečné...
"V případě, že by se mrak o tebe zajímal, musíš nehybně ulehnout na zem. Uvažoval jsem o nějakém preparátu pro takový případ, ale účinkoval by s příliš velkým zpožděním. Zůstává pouze ta ochrana hlavy, ten proudový simulátor, o kterém mluvil Sax..."
"Copak už něco takového máme?" zeptal se Rohan. Horpach pochopil skrytý smysl této otázky. Zachoval však klid.
"Ne. Ale můžeme ho vyrobit za hodinu. Síťka ukrytá ve vlasech. Generátor proudových rytmů se zašije do límce kombinézy. Teď... dám ti hodinu času. Dal bych ti víc, ale s každou další hodinou se naděje na jejich záchranu zmenšuje. I tak je nepatrná. Kdy se rozhodneš?"
"Už jsem se rozhodl."
"Nesmysl. Neslyšíš, co ti říkám? To předtím bylo proto, abys pochopil, že nemůžeme ještě startovat..."
"Vždyť víte, že stejně půjdu..."
"Nepůjdeš, když ti to nedovolím. Nezapomínej, že jsem tu stále ještě velitelem. Je před námi úkol, při kterém nelze brát ohled na ničí ctižádost."
"Chápu," řekl Rohan. "Nechcete, abych to cítil jako donucení...? Dobrá. A proto... platí pro tento rozhovor stále ještě naše úmluva?"
"Ano."
"Chci tedy vědět, co byste dělal na mém místě. Vyměníme si role..."
Horpach chvíli mlčel.
"A kdybych ti řekl, že nepůjdu?"
"Tak nepůjdu ani já. Vím však, že povíte pravdu..."
"Tak nepůjdeš? Opravdu? Ne, ne... vím, že to není třeba..."
Astrogátor vstal. Vstal i Rohan.
"Neodpověděl jste mi."
Astrogátor se na něj díval. Byl vyšší a rozložitější. Jeho oči nabyly téhož unaveného výrazu jako na začátku rozhovoru.
"Můžeš jít," řekl. Rohan se automatický napřímil a zamířil ke dveřím. Tu astrogátor udělal gesto, jako by ho chtěl zadržet, uchopit za ramena, ale Rohan si toho nevšiml. Odešel a Horpach zůstal nehnutě stát u zavírajících se dveří, a stál tak dlouho.

NEPŘEMOŽITELNÝ

První dva vozy sjely z rampy za úsvitu. Stinné svahy dun byly ještě černé, plné noční tmy. Pole se otevřelo, uvolnilo strojům cestu a zase se uzavřelo; zazářilo přitom bleděmodrými světly. Na zadním sedadle třetího vozu, stojícího u zádi korábu, seděl Rohan v kombinéze, bez přilby, bez ochranných brýlí, pouze s malou maskou kyslíkového přístroje na ústech. Sepjatýma rukama objímal kolena, protože tak nejlépe viděl na poskakující ručičku stopek.
V levé náprsní kapse kombinézy měl čtyři ampulky injekcí, v pravé kapse ploché tablety výživného koncentrátu, kapsy kalhot zaplňovaly drobné přístroje: rentgenometr, malý magnetický indikátor, kompas a mikrofotogrammetrická mapa terénu, velká jako pohlednice, kterou musel prohlížet silnou lupou. Byl několikanásobně opásán tenkým lanem z umělého vlákna a celý jeho oblek byl zbaven prakticky všech kovových částí. Drátěnou síťku, kterou měl ukrytou ve vlasech, vůbec necítil - jedině když pohyboval kůží na hlavě. Nepociťoval ani, že v ní probíhá proud, mohl však kontrolovat činnost mikrovysílače všitého do límce, když přiložil prst na to místo: tvrdý váleček pravidelně tikal a jeho puls se dal sledovat dotykem.
Na východě zrudl pruh obzoru, zdvihl se vítr a stíhal písečné vrcholky dun. Zubatý okraj kráteru, tvořící obrys obzoru, zvolna tonul v červené záplavě. Rohan zvedl hlavu: neměl mít s korábem oboustranné spojení, neboť zapojená vysílačka by ho okamžitě prozradila. V uchu však měl přijímač velký jako pecku; Nepřemožitelný mu mohl - alespoň občas - posílat svoje signály. Právě teď přístroj hovořil. Rohanovi připadalo, že hlas zní uvnitř jeho hlavy.
"Pozor, Rohane. Tady Horpach... indikátory zaznamenávají vzrůst magnetické aktivity. Vozy jsou už pravděpodobně u mraku... vysílám sondu..."
Rohan hleděl na rozjasňující se nebe. Nepostřehl start rakety, která se náhle vznesla kolmo vzhůru, zanechala za sebou slaboučký pás bílého dýmu, který zaclonil špičku korábu, a závratnou rychlostí zamířila na severovýchod. Minuty ubíhaly. Jako posazena na cimbuří kráteru, objevila se už polovina kotouče starého slunce.
"Nevelký mrak napadl první vůz...," ozval se v jeho hlavě hlas. "Druhý postupuje zatím bez překážek... první se blíží ke skalní bráně... pozor! V této chvíli jsme ztratili nad ním kontrolu. Optickou také - mrak jej zakryl. Druhý přijíždí do zatáčky u šesté soutěsky... není atakován... teď to začalo! Ztratili jsme kontrolu i nad druhým. Už ho zakryly... Rohane! Pozor! Vyjedeš za patnáct vteřin - od této chvíle budeš postupovat podle vlastního uvážení. Zapínám startovní automat - mnoho zdaru..."

Horpachův hlas se nečekaně vzdálil. Nahradil ho mechanický tikot odpočítávající vteřiny. Rohan se uvelebil pohodlněji, zapřel se nohama a zády se opřel o smyčku kabelu, připevněnou zvenčí k zábradlí. Lehký stroj se náhle zachvěl a plynule se rozjel vpřed. Horpach zadržel celou posádku v korábu, Rohan mu byl za to skoro vděčný - nesnesl by nějaké loučení. Protože se tiskl k poskakujícímu sedátku, viděl pouze obrovský, pomalu se zmenšující trup Nepřemožitelného. Modravý svit, který se na chvíli objevil na svazích dun, jej upozornil, že právě překonává hranici silového pole. Hned nato rychlost vzrostla a pneumatikami zvířený rudý oblak mu zakryl výhled; jen stěží rozpoznal nad ním prosvítající nebe. Nebylo to příliš šťastné řešení - mohl být napaden a ani by o tom nevěděl. Přestože byla plánována jízda vsedě, obrátil se a povstal. Stál a držel se zábradlí, takže se mohl dívat přes plochý vršek prázdného stroje na ubíhající poušť. Vůz jel maximální rychlostí, poskakoval a občas se propadal, takže se Rohan musel k němu tisknout vší silou. Motor nebylo téměř slyšet, pouze vítr mu svištěl kolem hlavy, do očí mu padala zrníčka písku, po obou stranách stroje vylétaly gejzíry písku a tvořily neproniknutelnou stěnu, takže ani nevěděl, kdy vyjel z kráteru. Zřejmě pronikl jedním z písečných průsmyků v jeho severním valu.
Rohan náhle uslyšel přibližující se zpěvavý signál; byl to vysílač telesondy, vystřelené do takové výše, že ji nespatřil, ani když napjal zrak. Musela se vznést tak vysoko, aby ji mrak nezpozoroval. Její přítomnost byla však nezbytná - jinak by hvězdolet nemohl řídit pohyby vozu. Na zadní stěně stroje byl připevněn tachometr, aby mu usnadnil orientaci. Ujel už devatenáct kilometrů a každou chvíli očekával, že se objeví první skály. Nízko stojící sluneční kotouč, který měl dosud po pravé straně a který se s námahou prodíral rudě zvířeným prachem, se přesunul trochu dozadu. Zatáčel tedy nalevo - Rohan se marně snažil rozpoznat, zda oblouk odpovídá předem určenému kursu, nebo zda je větší, což by znamenalo, že v řídicí kabině postřehli nějaký nepředvídaný manévr mraku a chtějí se mu vyhnout. Slunce za chvíli zmizelo za prvním skalním hřebenem. Potom se znovu objevilo. V šikmém osvětlení vypadala krajina divoce a vůbec se nepodobala krajině, kterou si pamatoval ze své poslední výpravy. Tehdy ji však pozoroval z větší výše, neboť stál ve věži transportéru. Vůz sebou začal náhle házet tak strašně, že se několikrát bolestivě uhodil do prsou o pancíř. Musel napnout všechny síly, aby jej tyto prudké nárazy, které účinně netlumily ani pneumatiky, neshodily z úzkého sedátka. Kola tančila na kamenech, vyhazovala vysoko do vzduchu štěrk, který se řítil hlučně dolů po svahu; stroj občas dostal smyk, takže Rohan měl dojem, že ta pekelná jízda musí být nápadná v okruhu mnoha kilometrů. Začal vážně uvažovat o tom, zda nemá zastavit - hned u ruky měl páku brzdy - a seskočit. V tom případě by ho však čekala mnohakilometrová cesta pěšky, její délka by zmenšila i tak nepatrnou naději na rychlý úspěch. Se zaťatými zuby svíral křečovitě držadla, která mu už nepřipadala tak pevná jako předtím, a hleděl přimhouřenýma očima přes plochý povrch vozu vzhůru do svahu. Zpěv radiosondy chvílemi utichal, musela se však neustále vznášet nad ním, protože vůz opatrně manévroval, míjel zřícené skály, občas se nakláněl, zpomaloval a opět se drápal vší silou vzhůru.
Tachometr ukazoval, že zdolal dvacet sedm kilometrů. Určená dráha na mapě měřila šedesát kilometrů, musela však být určitě delší, jízda byla klikatá a plná zatáček. Teď už nebylo po písku ani stopy; obrovské a téměř nehřející slunce viselo těžce a jakoby hrozivě, jeho kotouč se stále dotýkal skalních hřebenů. Stroj otřásající se jako v zimnici se úporně dral přes balvany, občas sklouzl i s rachotící sutí, kola skřípala, jak se bezmocně třela o kameny neustále strmějšího svahu. Dvacet devět kilometrů - kromě zpěvavého signálu sondy neslyšel nic. Nepřemožitelný mlčel. Proč? Zdálo se mu, že černou čarou vyznačený nevýrazný obrys, který vidí pod červeným sluncem, je horní okraj kaňonu, do něhož míří, že však místo, kde má sestoupit, leží mnohem dále na sever. Třicet kilometrů. V každém případě nebylo po černém mraku ani stopy. Už se asi vypořádal s oběma stroji. Nebo je prostě opustil a spokojil se tím, že zablokoval spojení, a tím je odřízl od korábu? Vůz sebou házel jak zoufalé zvíře; chvílemi se Rohanovi zvedal žaludek otřesy motoru pracujícího na maximální obrátky. Rychlost stále klesala, ale i tak postupoval vpřed překvapivě rychle; měl snad použít vznášedlo? To však byl stroj příliš velký a těžký, ostatně je zbytečné na to myslit, teď už se nedá nic změnit...
Chtěl se podívat na hodinky, ale nemohl - ani na vteřinu nemohl přiblížit ruce k očím. Snažil se pokrčenými koleny tlumit strašné otřesy, které mu převracely vnitřnosti. Stroj se náhle se zvednutým předkem vrhl současně stranou a dolů, brzdy zaskřípaly, ale to už ze všech stran létal štěrk a hlučně bubnoval na tenkém pancíři. Vůz křečovitě zatočil, chvíli klouzal záplavou sutin bokem napřed a nakonec se zastavil...
Pak se pomalu vyprostil a znovu umíněně lezl nahoru do svahu. Rohan už viděl kaňon. Poznával ho podle načernalého, kosodřevině podobného ohavného houští, pokrývajícího okolní skály. Od okraje kaňonu jej dělilo stěží půl míle. Třicátý čtvrtý kilometr...
Svah, který musel ještě zdolat, připomínal moře chaoticky nahromaděných rozvalin. Zdálo se nemožné, aby stroj našel mezi nimi cestu. Přestal proto hledat možné průchody, stejně nemohl sám manévrovat. Spíše se snažil nespouštět oči z okolních skal. Každou chvíli se odtud mohl vynořit černý mrak.
"Rohane... Rohane...," uslyšel náhle. Srdce mu zabušilo rychleji. Poznal Horpachův hlas.
"Vůz tě pravděpodobně nedoveze až k cíli. Nemůžeme odtud určit sklon svahu dostatečně přesně, ale zdá se, že ti zbývá už jen pět až šest kilometrů sjízdné cesty - když se vůz zastaví, budeš musel jít dále pěšky... Opakuji..."
Horpach opakoval totéž ještě jednou. Nanejvýš čtyřicet dva až čtyřicet tři kilometry... Zbude mi asi sedmnáct - v tomto terénu jsou to nejméně čtyři hodiny, jestli ne víc, vypočítal Rohan bleskově. Ale snad se mýlí, snad projedu...
Hlas utichl a opět bylo slyšet jen rytmicky se opakující zpěvavý hlas sondy. Rohan se zahryzl do náustku masky, který mu při prudkých nárazech bolestivě odíral rty. Slunce se už nedotýkalo nejbližší hory, ale ani nestoupalo. Před očima měl větší i menší balvany, skalní stěny, chvílemi jej poléval jejich chladný stín; stroj nyní jel velice pomalu. Zvedl oči a spatřil nepatrná načechraná oblaka, rozplývající se v nebi, na kterém zářilo několik hvězd. Náhle se s vozem začalo dít něco divného. Jeho zadní část poklesla, přední se zvedla vzhůru... okamžik se vzpínal jako kůň na zadních nohou... ještě vteřinu a snad by se byl zřítil a pohřbil Rohana pod sebou, kdyby Rohan rychle neseskočil. Padl na ruce a kolena, přes ochranné rukavice a chrániče holení ucítil bolestivý náraz a klouzal dva metry po kamení, než se konečně zastavil. Vůz ještě jednou zaskřípal koly a znehybněl.

"Pozor... Rohane... jsi na devětatřicátém kilometru... stroj dál neprojede... musíš jít pěšky... orientuj se podle mapy... vůz zůstane na tomto místě pro případ, že by ses nemohl vrátit jinak... jsi na průsečíku souřadnic čtyřicet šest a sto devadesát dva..."
Rohan pomalu vstal. Všechny svaly ho bolely. Obtížné byly však jen první kroky, pak se rozchodil. Chtěl se co nejvíce vzdálit od vozu, který uvázl mezi dvěma skalními prahy. Pod velikým obeliskem usedl, vyňal z kapsy mapu a pokoušel se podle ní určit, kde je. Nebylo to snadné, ale nakonec se mu to podařilo. Od horní části kaňonu jej dělil vzdušnou čarou asi kilometr, ale v tomto místě nemohl na sestup ani pomyslet, protože svahy pokrývala jednolitá vrstva kovového houští. Postupoval tedy dál a stále přemýšlel, nemá-li se pokusit sestoupit do kaňonu někde blíž než na určeném místě, ke kterému by musel jít nejméně čtyři hodiny. I kdyby se mu podařilo vrátit se k vozu a odjet, musel počítat s dalšími pěti hodinami na zpáteční cestu - a kolik času mu zabere jen sestup do kaňonu, o hledání už ani nemluvě?
Najednou mu celý plán připadal naprosto absurdní. Bylo to prostě stejně marné jako heroické gesto, kterým jej Horpach obětoval, aby uklidnil vlastní svědomí. Na okamžik se ho zmocnila zuřivost - dal se obelstít jako usmrkánek, všechno přece určil astrogátor předem - že téměř nevnímal okolí. Potom pomalu ochladl. Není návratu, opakoval si, zkusím to. Jestliže se mi nepodaří sestoupit, nenajdu-li nikoho do tří hodin, vrátím se.
Bylo sedm hodin patnáct minut. Snažil se jít dlouhým a pravidelným krokem, ne však rychle, protože spotřeba kyslíku při námaze prudce stoupala. Kompas si připevnil k zápěstí pravé ruky, aby neztratil směr. Několikrát však musel obcházet rozsedliny s kolmými svahy. Přitažlivost byla na Regis mnohem menší než na Zemi, což mu poskytovalo určitou volnost pohybu i v tomto obtížném terénu. Slunce stoupalo. Jeho sluch, přivyklý neustálému doprovodu všech zvuků, které jej jako ochranná bariéra obklopovaly při dosavadních výpravách, mu připadal jakoby obnažený a neobvykle ostrý. Jen občas zaslechl rytmický zpěv sondy, mnohem slabší než dřív. Každý závan větru, rozrážející se o skalní břity, jitřil jeho pozornost. Připadalo mu totiž, že v něm slyší slabé hučení, které si tak dobře pamatoval. Pomalu si zvykl na záludnost cesty a získal tak volnost k přemýšlení, protože přecházel z balvanu na balvan automaticky. V kapse měl krokoměr; nechtěl se dívat na jeho ciferník příliš brzy, rozhodl se, že to učiní teprve za hodinu. Nevydržel to však a vyňal přístroj podobný hodinkám dříve. Bylo to bolestné zklamání: neurazil ani tři kilometry. Musel zdolávat výšku a to zpomalovalo pochod. Tedy ne tři, ani čtyři hodiny, ale přinejmenším šest..., pomyslel si. Vyňal mapu, poklekl a orientoval se podruhé. Kaňon ležel asi sedm či osm set metrů na východ. Rohan se pohyboval celou dobu přibližně rovnoběžně s jeho horním okrajem. V jednom místě černé houští na svahu rozdělovala černá klikatá mezera, pravděpodobně koryto vyschlého potoka. Snažil se toto místo nalézt. Klečel v poryvech větru, který mu svištěl nad hlavou, a chvíli váhal. Pak nerozhodně vstal, mechanicky vstrčil mapu do kapsy a vykročil kolmo na směr dosavadní cesty. Mířil přímo ke kaňonu.
Blížil se k mlčícím rozervaným skalám s pocitem, že se může pod ním každou chvíli rozestoupit země. Zachvátil ho hrozný strach, postupoval však kupředu a pravidelně pohyboval rukama, které byly tak strašně prázdné. Náhle se zastavil a ohlédl se do pouště, kde stál Nepřemožitelný. Nemohl jej vidět, koráb byl za obzorem. Věděl to, ale hleděl do rudého nebe na horizontu, které pomalu zahalovaly chomáčky oblak. Zpěv sondy byl tak slabý, že si nebyl jist, zda to není jen přelud. Proč Nepřemožitelný mlčí?
Proto, že ti už nemá co říci, odpověděl sám sobě. Byl teď u erozí rozežraných skal, které se podobaly groteskním sochám. Kaňon se před ním rozevřel jako ohromný příkop plný tmy, paprsky slunce nedosahovaly ještě ani do poloviny černých stěn. Místy pronikaly kartáčovitou houštinou skalní jehly, bílé jako vápno. Jediným pohledem přehlédl celý ohromný prostor až po kamenité dno v hloubce půldruhého kilometru, a cítil se tak zranitelný, tak bezradný, že instinktivně poklekl, aby se přitiskl ke kamenům a stal se tak jakoby jedním z nich. Bylo to nesmyslné, nehrozilo mu přece, že bude zpozorován. To, čeho se musel obávat, nemělo oči. Ležel na mírně zahřáté kamenné desce a hleděl dolů. Fotogrammetrická mapa poskytovala neužitečné údaje, protože zachycovala terén z ptačí perspektivy, s velkým kolmým zkreslením. Sestup úzkou průrvou mezi dvěma masivy černého křoví nepřicházel v úvahu. Musel by mít ne pětadvacetimetrové, ale nejméně stometrové lano a ještě by potřeboval skoby a cepín. Neměl však nic, nebyl vybaven na horolezeckou túru. Těsný žlab se svažoval zpočátku dosti mírně, potom se ztrácel z očí pod skalním převisem a objevoval se hluboko dole. Napadla ho nesmyslná myšlenka, že kdyby měl padák...
Vytrvale prohlížel svahy v obou směrech od místa, na kterém ležel přitisknut k velikému hřibovitému balvanu. Teprve teď pocítil, že z hluboké propasti, která se pod ním rozevírá, stoupá lehký proud zahřátého vzduchu. Houština byla akumulátorem slunečních paprsků. Také obrys protilehlého svahu se mírně chvěl. Když přesunul pohled na jih, objevil vrcholy sloupů, které tvořily skalní bránu na místě katastrofy. Nepoznal by je, nebýt toho, že na rozdíl od ostatních skal byly úplně černé a leskly se jako pokryty silnou glazurou - jejich povrch musel při utkání Kyklopa s mrakem vařit... Ze svého stanoviště nemohl postřehnout na dně kaňonu ani transportéry ani stopy atomové exploze. Tak ležel a náhle ho zachvátilo zoufalství: musí sestoupit dolů a cesta neexistuje. Namísto úlevy, že se může vrátit a oznámit astrogátorovi, že udělal, co mohl, mu napadlo řešení.
Vstal. Jakýsi pohyb v hloubi kaňonu, který postřehl koutkem oka, ho přiměl lehnout na kamení, ale znovu se narovnal. Budu-li každou chvíli padat k zemi, pořídím málo..., pomyslel si. Postupoval nyní po skalním hřebenu a hledal průchod; každých několik set metrů se nakláněl nad hlubinu a viděl stále stejný obraz - tam, kde byl svah mírný, byl pokryt černým houštím, na holých místech spadal kolmo. Jednou uvolnil nohou kámen, který letěl dolů a strhl s sebou další. Malá lavina s rachotem udeřila do huňaté stěny asi sto metrů pod ním; vyplazila se odtud stužka lesklého dýmu, ve vzduchu se rozvinula a chvíli tak setrvávala, jako by pozorovala okolí; asi za minutu zřídla a nehlučně se vsákla do lesklého houští.
Blížila se devátá hodina, když při pohledu od dalšího balvanu postřehl dole, na samém dně údolí, které se tu značně rozšiřovalo, jasnou pohybující se skvrnu. Třesoucí rukou vyňal z kapsy malý skládací dalekohled, namířil jej...

Byl to člověk. Zvětšení bylo příliš malé, nemohl tedy spatřit jeho tvář, dobře však viděl pravidelné pohyby nohou. Člověk kráčel pomalu a lehce klopýtal, jako by měl zmrzačená chodidla. Má na něj zavolat? Neodvážil se. Opravdu se o to pokoušel: hlas mu neprošel hrdlem. Nenáviděl sám sebe za ten prokletý strach. Věděl, že teď už určitě neodejde. Zapamatoval si dobře místa, kudy ten druhý postupoval - mířil rozšiřujícím se údolím vzhůru k bělavým kuželům sesuvů. Rohan se rozběhl po hřebenu stejným směrem, přeskakoval balvany a rozsedliny, až ho sviští dech začal dusit a srdce se mu silně rozbušilo. To je šílenství, takhle to nejde..., pomyslel si bezradně. Zpomalil a tu se přímo před ním lákavě rozevřel široký žlab. Z obou stran ho pokrývalo nízké křoví. Směrem dolů byl svah stále příkřejší... je tam snad převis?
Rozhodly hodinky: bylo téměř půl desáté. Začal sestupovat, nejprve tváří k propasti, pak se obrátil, neboť svah byl náhle příliš strmý. Slézal krok za krokem, pomáhal si rukama, černé houští bylo blízko, žhnulo nehybným a mlčícím horkem. Ve spáncích mu bušilo. Zastavil se na šikmé skalní hraně, zapřel se levou nohou a pohlédl dolů. Asi o čtyřicet metrů níž viděl široký převis, z něhož spadal dolů mohutný holý skalní útes, přečnívající neživé štětiny černých keřů. Od této spásné hrany jej však odděloval vzduch. Podíval se nahoru, sestoupil už nejméně dvě stě metrů. Srdce mu prudce bušilo. Několikrát zamrkal. Pomalými navyklými pohyby začal rozvíjet lano. Nebuď tak nervózní..., říkal si. Posunul se šikmo dolů k nejbližšímu keři. Jeho ostré větvičky byly pokryty rzí, která při dotyku prášila. Dotknul se ho. Očekával, že se něco stane, nestalo se však nic. Uslyšel pouze suchý, skřípavý šelest, zatáhl tedy silněji, keř držel pevně, ovinul jej lanem, ještě jednou zatáhl... V náhlém přílivu odvahy ovinul základnu druhého a třetího keře, opřel se a trhl ze všech sil. Držely pevně, vzrostlé do popraskaných kamenů. Začal se spouštět, zpočátku se ještě mohl opírat nohama o skálu, ale pak se odrazil a zůstal viset. Popouštěl lano stále rychleji. Pravou rukou brzdil a pozorně se díval dolů, až přistál na hraně útesu. Pokusil se uvolnit lano zatažením za jeden konec. Keře nepovolily. Zatáhl několikrát. Zaseklo se. Posadil se tedy rozkročmo na hranu a zatáhl vší silou. Lano náhle s pronikavým svistem proťalo vzduch a udeřilo ho do krku, až se zapotácel. Zůstal sedět ještě několik minut, neboť měl nohy příliš nejisté, než aby se mohl vydat na delší cestu. Opět spatřil figurku člověka, který šel dole. Byla už trochu větší. Připadalo mu divné, že je tak jasná; i ve tvaru hlavy, či spíše v pokrývce jeho hlavy bylo něco zvláštního.
Mýlil se, když se domníval, že nejhorší má už za sebou. Přesněji řečeno na to nemyslel. Jen doufal, ukázalo se však, že marně. Další cesta byla technicky mnohem snadnější, ale mrtvé, rezavé houští vystřídaly lesklé, mastně černé keře, jejichž drátěné větvičky byly místy ztluštělé, jako obsypané drobnými plody, které okamžitě poznal.
Chvílemi se z nich vyrojily slabě bzučící dýmy, které kroužily ve vzduchu. Tehdy Rohan ztuhl, ne však na dlouho, protože by se jinak nikdy nedostal na dno kaňonu. Postupoval určitou dobu rozkročmo jako na koni, potom se útes začal rozšiřovat a byl méně strmý, takže už mohl po něm sestupovat, nikoli však bez námahy. Musel si pomáhat rukama, stěží si však uvědomoval průběh tohoto dlouhého sestupu, neboť musel věnovat pozornost oběma stranám současně. Chvílemi slézal tak blízko rojících se keřů, že jejich štětičkovité drátky zachytávaly záhyby jeho kombinézy. Nahoře plynuly proužky dýmu, jiskřící ve slunci, k němu se však ani jednou nepřiblížily. Když konečně stanul na kamenité suti jen několik desítek metrů ode dna, kde se bělavě leskly suché oblázky připomínající kosti, blížila se dvanáctá. Byl už pod pásmem černých keřů. Svah, kterým sestoupil, osvětlovalo do poloviny slunce. Teď mohl ocenit délku zdolané cesty, ale ani se neohlédl. Běžel dolů co nejrychleji, snažil se přenášet váhu těla z nohy na nohu, z kamene na kámen, ale ohromná masa uvolněné suti začala sjíždět i s ním. Rachotila stále hlasitěji, až najednou, už docela blízko vyschlého potoka, mu štěrk ujel pod nohama a Rohan upadl tak prudce, že mu sklouzla kyslíková maska, a několik metrů se kutálel. Zvedal se, aby běžel dál; na modřiny se neohlížel, protože se bál, že mu zmizí z očí postava, kterou zahlédl seshora - oba svahy byly totiž plné černých otvorů jeskyní -, když ho něco varovalo, ani hned nepochopil co, vrhl se zpět na ostré kameny a zůstal ležet s roztaženýma rukama. Z výšky na něj padl lehký stín a ve vzrůstajícím monotónním hukotu, který zahrnoval všechny rejstříky, od hvízdání až po basy, jej obklopilo černé beztvaré klubko. Snad měl zavřít oči, ale neudělal to. Jeho poslední myšlenka se týkala toho, zda přístroj, který měl zašitý do kombinézy, neutrpěl prudkým pádem. Přemohl se a zůstal bezvládně ležet. Nepohnul ani okem, a přece viděl, jak nad ním visí hučící mračno, jak dolů vysouvá pomalu se rozvinující chapadlo, spatřil zblízka jeho konec, který vypadal jako ústí inkoustově lesklého víru. Kůží lebky, tvářemi, celým obličejem pocítil tisíce teplých dotyků vzduchu jako dech rozdrobený na milióny částí. Něco se mu otřelo o kombinézu na prsou, obklopila ho téměř úplná tma. Náhle se toto vzdušné chapadlo, stále prohnuté jako miniaturní chobot, vrátilo zpět do mraku. Bzučení zesílilo. Mravenčilo mu od něj v ústech, cítil je kdesi uprostřed lebky. Pak zesláblo. Mrak stoupal téměř kolmo vzhůru a měnil se v černou mlhu, rozprostřenou od jednoho svahu k druhému. Ta se rozpadla na jednotlivá rotující klubka, která vklouzla do nehybného kožichu houští a zmizela. Ještě dlouho ležel bez pohnutí jako mrtvý. Napadlo ho, že už k tomu možná došlo, že snad nebude vědět ani kdo je, ani kde se tu vzal, ani co má dělat, a z té myšlenky dostal takový strach, že prudce usedl. Náhle mu bylo do smíchu. To, že tak mohl uvažovat, znamenalo, že je zachráněn. Mrak mu neublížil, dal se tedy oklamat. Snažil se ovládnout nesmyslný smích, který se mu zvedal v hrdle a začínal jím otřásat, až se dusil. To je hysterie, pomyslel si a zvedl se. Zdálo se mu, že už je zcela klidný. Upravil si kyslíkovou masku a rozhlédl se. Člověk, kterého viděl seshora, byl pryč. Slyšel však jeho kroky. Zřejmě už minul toto místo a zmizel za zřícenou skálou sahající do poloviny dna kaňonu. Běžel za ním. Kroky se stále víc blížily a byly podivně hlučné. Jako kdyby ten člověk kráčel v železných botách. Běžel a cítil jehly bolesti pronikající od kotníku ke kolenu. Určitě jsem si vymknul nohu, pomyslel si; mával zoufale rukama, opět se mu nedostávalo vzduchu, už se začínal téměř dusit, když jej spatřil. Kráčel přímo vpřed mechanickým, dlouhým krokem, postupoval z balvanu na balvan. Blízké skalní stěny tleskavou ozvěnou opakovaly zvuk jeho kroků. Náhle se v Rohanovi zhroutila naděje. Byl to robot, a ne člověk. Jeden z arktanů. Vůbec nepřemýšlel o jejich osudu, o tom, co se s nimi stalo po katastrofě; při útoku mraku se nalézaly v prostředním transportéru. Byl od něj už jen několik desítek metrů. Tu zpozoroval, že levá robotova ruka je roztříštěná a bezvládně visí a že jeho kdysi lesklý pancíř je poškrábán a pomačkán. Rohanovo zklamání bylo veliké, avšak za chvíli ho napadlo, že bude mít aspoň při

dalším pátrání společníka. Chtěl na robota zavolat, ale něco jej od toho odradilo, přidal tedy do kroku, předešel ho, postavil se mu do cesty a čekal. Avšak dva a půl metru vysoký obr jako by jej vůbec neviděl. Rohan zblízka postřehl, že má rozbité miskovité ucho, kde byla uložena radarová anténa, a v místě objektivu levého oka zel otvor s nerovnými okraji. Kráčel však dost jistě na svých ohromných nohách, pouze na levou kulhal. Když se vzdálenost mezi nimi zkrátila na několik kroků, Rohan na něj zavolal, ale stroj mířil přímo k němu, jako kdyby byl slepý, takže mu musel v poslední chvíli ustoupit z cesty. Přiběhl k robotovi podruhé a chtěl ho uchopit za kovovou tlapu, ale ten mu ji lhostejným pohybem vytrhl a kráčel dál. Rohan pochopil, že i tento arktan se stal obětí útoku a že s ním nemůže počítat. Bylo mu však zatěžko zanechat bezradný stroj vlastnímu osudu a navíc začal být zvědav, kam vlastně robot míří, vybíral si totiž co nejrovnější cestu, jako kdyby měl vyhlédnutý cíl. Po krátké úvaze, během níž se robot vzdálil o několik metrů, se vydal za ním. Robot došel ke kamenité suti a vstoupil na ni. Kamení, které mu létalo zpod širokých chodidel, nevěnoval nejmenší pozornost. Vylezl asi do poloviny kamenitého svahu a pak se zřítil. Klouzal dolů a stále přitom kráčel ve vzduchu, což by za jiných okolností vypadalo směšně. Potom se zvedl a opět začal stoupat do svahu.
Rohan se obrátil a rychle se vzdálil, ale ještě dlouho za ním doléhal hluk sypajícího se kamení a neustálý těžkopádný kovový dupot, který si skalní stěny předávaly s mnohonásobnou ozvěnou. Postupoval nyní rychle, protože cesta po plochých balvanech, zakrývajících koryto potoka, byla poměrně rovná a pouze občas nepatrné chvění vzduchu nad svahy svědčilo o aktivitě skryté v černém houští. Tak došel k nejširší části kaňonu, který zde přecházel v údolí obklopené skalnatými svahy. Asi o dva kilometry dál se nalézala skalní brána, místo katastrofy. Teprve teď poznal, jak velice mu bude chybět olfaktometrický indikátor, který by mu pomohl při hledání lidských stop. Byl to však přístroj příliš těžký, musil si tedy poradit bez něj. Zastavil se a postupně přejížděl zrakem po skalách. O tom, že by se mohl někdo ukrýt v kovovém houští, nebylo ani řeči. Zůstávaly pouze jeskyně a skalní pukliny. Ze svého stanoviště napočítal čtyři; jejich vnitřek zakrývaly před jeho zrakem vysoké prahy s kolmými stěnami, které naznačovaly, že výstup nebude snadný. Rozhodl se proto prozkoumat nejprve jeskyně. Ještě na palubě uvažoval s lékaři a psychology, kde by měl hledat zmizelé, či lépe řečeno, kde by se mohli skrývat. Ta porada mu však příliš nepomohla, chování ochrnutých bylo přece nevypočitatelné. To, že se ti čtyři vzdálili od ostatních Regnarových lidí, naznačovalo, že jejich aktivita byla jiná než u ostatních. Do jisté míry i to, že se stopy těchto lidí až k prozkoumanému místu nerozešly, ponechávalo naději, že je najde pohromadě. Samozřejmě - pokud ještě žijí a pokud za skalní bránou nezamířili na různé strany.
Rohan postupně prohledal dvě malé a čtyři větší jeskyně, jejichž vchody byly poměrně dobře přístupné. Znamenalo to pouze několik minut bezpečného výstupu po šikmých velkých skalních tabulích. V poslední z těchto jeskyní se setkal s kovovými úlomky zatopenými vodou. Zpočátku je považoval za skelet druhého arktanu, byly však velmi staré a nepřipomínaly žádné konstrukční řešení, které znal. V mělké kaluži, viditelné díky tomu, že se trochu denního světla odráželo od hladkého, jako vyleštěného stropu, leželo podivné podlouhlé těleso, trochu podobné pětimetrovému kříži. Pláty, které jej pokrývaly, se už dávno rozpadly a rez vytvořila na dně kaluže rudou usazeninu. Rohan si nemohl dovolit delší prohlídku neobvyklého nálezu, asi pozůstatku některého z oněch makroautomatů zničených mrakem, který zvítězil v neživé evoluci. Zapamatoval si pouze jeho tvar, rozmazané obrysy nějakých spojů a drátů, které sloužily spíše k létání než k chůzi. Hodiny jej nutily ke stále většímu spěchu, neotálel tedy a prohledával další jeskyně. Bylo jich mnoho, některé vypadaly ze dna údolí jako černá okna ve vysokých skalních stěnách; podzemní chodby a síně, často zatopené vodou, ústily někdy do kolmých propastí a sifonů s ledovými šumícími bystřinami a byly tak klikaté, že se nesměl odvážit příliš daleko od vchodu. Měl bohužel jen malou baterku, která dávala poměrně slabé světlo, bezmocné zejména v rozlehlých jeskyních s vysokými klenbami a mnoha patry, do jakých se několikrát dostal. Nakonec nesmírně unaven usedl na ohromném, slunečními paprsky vyhřátém plochém kameni u ústí právě prohledané jeskyně, žvýkal tabulky lisovaného koncentrátu a zapíjel suchá sousta vodou z potůčku. Několikrát se mu zdálo, že slyší šum blížícího se mraku, ale byla to asi jen ozvěna sisyfovského úsilí arktanu z horní části údolí. Když snědl svoje skrovné zásoby, cítil se mnohem lépe. Sám se nejvíce divil tomu, že si stále méně dělá z děsivého okolí - černé houští se totiž vypínalo na všech svazích, na které pohlédl.
Sestoupil z pahorku před jeskyní, kde odpočíval, a tu postřehl na vyprahlých skalách druhé strany údolí jakýsi tenký rezavý pás. Když se přiblížil, poznal v těchto skvrnách stopy krve. Byly už úplně suché, změnily i barvu, a nebýt skála tak čistě bílá, bělejší než vápno, určitě by si jich nevšiml. Chvíli se pokoušel určit, kterým směrem šel krvácející člověk, ale neúspěšně. Vydal se tedy nazdařbůh nahoru údolím, neboť předpokládal, že to mohl být člověk raněný při souboji Kyklopa s mrakem a že se vzdaloval od centra boje. Stopy se klikatily, na některých místech mizely, až jej dovedly do blízkosti jeskyně, kterou prohledal jako jednu z prvních. Tím větší bylo jeho překvapení, když zjistil, že vedle jejího vchodu se otevírá kolmá, studni připomínající úzká rozsedlina, které si předtím nepovšiml. Právě k ní vedla krvavá stopa. Rohan poklekl a naklonil se nad tmavý otvor. Třebaže byl připraven na nejhorší, přece se mu nepodařilo zadržet zdušený výkřik - uviděl totiž hlavu Bennigsena s vyceněnými zuby. Hleděl přímo na něj prázdnými očními důlky. Poznal ho podle zlatých brýlí, jejichž skla slepou ironií náhody zůstala celá a leskla se v pablescích vápencové desky, nakloněné nad tuto skalní rakev. Geologovo tělo uvízlo kolmo, zaklíněno rameny mezi balvany kamenné studny. Rohan nechtěl nechal jeho pozůstatky v tomto stavu a snažil se mrtvolu vyzvednout, pocítil však přes silnou látku kombinézy, jak se mu rozpadá pod rukama. Rozklad urychlený působením slunce, které do tohoto místa svítilo každý den, už dokončil své dílo. Rohan tedy pouze otevřel lesklý zip náprsní kapsy kombinézy a vyňal z ní vědcovu identifikační známku. Před odchodem zvedl ze všech sil jednu z nedalekých skalních desek a přikryl jí skalní hrobku.
Tak našel prvního. Když se od tohoto místa vzdálil, napadlo Rohana, že měl prozkoumat radioaktivitu mrtvoly. Její stupeň mohl do určité míry osvětlit osudy Bennigsena i ostatních. Radioaktivita by totiž nasvědčovala tomu, že zemřelý se nalézal blízko místa atomového střetnutí. Zapomněl však na to a teď už by ho nic nedonutilo znovu zvednout náhrobní kámen. Současně si Rohan uvědomil, jak velkou úlohu hraje při jeho hledání náhoda, domníval se

totiž, že okolí onoho místa prohledal předtím velmi důkladně.
Napadla ho nová myšlenka: Postupoval spěšně po krvavé stopě a hledal její začátek. Sestupoval údolím téměř přímo dolů, směrem k atomovému bojišti. Ale už o několik set kroků dále náhle zabočila stranou. Geolog ztratil ohromné množství krve a tím více udivovalo, že přesto došel tak daleko. Balvany, jichž se od katastrofy nedotkla ani kapka deště, byly zbroceny krví. Rohan se vyšplhal po vratkých kamenech a ocitl se v široké mělké prolákline pod holým skalním výstupkem. První věc, kterou spatřil, byly obrovské podešve kovového obutí robota. Spočíval na boku, téměř přepůlen dávkou vystřelenou zřejmě z weyra. O kus dál se polosedě opíral o balvan zhroucený člověk v přílbě, která byla na temeni černá sazemi. Byl mrtev. V dlani držel ještě emitor, který se dotýkal lesklou hlavní půdy. Rohan se mrtvoly zpočátku neodvážil dotknout a pouze se v kleče pokoušel pohlédnout do jeho tváře; byla však znetvořena rozkladem stejně jako Bennigsenova. Vtom poznal širokou a plochou geologickou tornu, která visela mrtvému přes rameno. Byl to sám Regnar, velitel expedice napadené v kráteru. Měření radioaktivity prokázalo, že arktan byl roztříštěn weyrem: indikátor zaregistroval charakteristickou přítomnost izotopů vzácných zemin. Rohan chtěl opět odebrat geologovi identifikační známku, ale tentokrát to nedokázal. Odepjal pouze tornu, při tom se totiž nemusel dotýkat jeho těla. Torba však byla plná úlomků minerálů. Po krátkém uvažování vylomil tedy nožem geologův monogram, připevněný na kůži, schoval jej do kapsy, ještě jednou si prohlédl nehybnou scénu a snažil se pochopit, co se tu vlastně stalo. Zdálo se, že Regnar střelil do robota. Útočil snad robot na něj nebo na Benningsena? Copak se mohl člověk postižený amnézií bránit jakémukoliv útoku? Viděl, že záhadu nevyřeší, a čekalo jej ještě další hledání. Opět se podíval na hodinky: blížila se pátá. Kdyby měl počítat pouze s vlastní zásobou kyslíku, musel by se už vrátit. Tu ho napadlo, že může použít kyslíkové bomby z Regnarova přístroje. Sundal tedy kyslíkový přístroj ze zad mrtvoly, přesvědčil se, že jedna bomba je ještě plná, vlastní prázdnou tu nechal a začal kupit na mrtvolu kameny. Trvalo to téměř hodinu, mínil však, že mrtvý se mu i tak bohatě odvděčil, když mu poskytl svou zásobu kyslíku. Když byla malá mohyla hotova, napadlo Rohana, že by bylo vhodné opatřit si zbraň a Regnarův weyr byl určitě ještě nabitý. I tento nápad však přišel pozdě, a Rohan musel proto odejít s prázdnou.
V šest hodin byl tak unaven, že sotva vláčel nohy. Měl ještě čtyři tabletky povzbuzujícího preparátu, jednu snědl a za minutu pocítil příliv sil. Neměl nejmenší tušení, kde má hledat dál, šel tedy přímo dopředu ke skalní bráně. Dělil ho od ní ještě asi kilometr, když ho indikátor upozornil na stoupající radioaktivitu. Prozatím byla dosti nízká, kráčel tedy dále a pozorně se rozhlížel na všechny strany. Poněvadž kaňon byl klikatý, povrch skal byl roztaven pouze místy. Při dalším postupu charakteristické glazury stále přibývalo, až nakonec spatřil ohromné balvany se ztuhlými bublinami, jak jejich povrch žárem vařil. Vlastně už tu neměl co pohledávat, a přece šel stále vpřed; indikátor na zápěstí mírně tikal, tikot stále sílil, až ručička skákala po stupnici jako šílená. Konečně spatřil zdálky zbytky skalní brány, které se zřítily do vzniklého kotle, připomínajícího jezírko ztuhlé při onom mocném výbuchu. Skála se změnila v tlustou vrstvu lávy a kdysi černá kožešina kovového houští byla sežehnuta na popel. V dálce probleskovaly mezi skalními stěnami obrovské světlejší průrvy. Rohan se spěšně vrátil.
Když se blížil k další, mnohem širší skalní bráně, přišla mu opět na pomoc náhoda: blízko místa, které už jednou minul, zahlédl nějaký lesklý kovový předmět. Byl to hliníkový reduktor kyslíkového přístroje; v mělké prohlubni mezi skálou a vyschlým korytem potoka se černala záda v ožehlé kombinéze. Mrtvola neměla hlavu. Výbuch strašlivé síly ji přehodil přes hromady kamenů a mrštil na skálu. Opodál ležel zasunut do nepoškozeného pouzdra lesklý, jakoby právě vyčištěný weyr. Rohan si jej ponechal. Chtěl identifikovat nalezeného muže, bylo to však nemožné. Šel tedy dále vzhůru kaňonem, jehož východní svah už rudl a červený svit jako planoucí opona stoupal stále výše, jak slunce zapadalo za horský hřeben. Bylo tři čtvrtě na sedm.
Rohan nevěděl, co má dělat. Dosud měl štěstí, přinejmenším v tom smyslu, že splnil svůj úkol, nic se mu nestalo a mohl se vrátit zpět na základnu. Smrt čtvrtého člověka byla podle jeho přesvědčení nepochybná, avšak nebyla nesmírně pravděpodobná už na Nepřemožitelném? Přišel sem, aby získal jistotu. Má už právo na návrat? Zásoba kyslíku, za kterou vděčil Regnarovi, stačila na dalších šest hodin. Měl však před sebou celou noc, během níž nemohl nic dělat, ani ne tak kvůli mraku, jako proto, že byl blízek naprostému vyčerpání. Snědl další povzbuzující tabletu, a než se projevil její účinek, pokoušel se vymyslet nějaký aspoň trochu rozumný plán dalšího postupu.
Černé houští vysoko nad ním u okraje skal zalévala stále rudější záře západu, v níž keře nepravidelně opalizovaly temně fialovou barvou.
Rohan se stále ještě nemohl rozhodnout. Jak tak seděl pod velkým balvanem, uslyšel, jak se zdálky s temným bzučením blíží mrak. Zvláštní věc - vůbec se nelekl. Jeho vztah k mraku se během tohoto jediného dne podivuhodně změnil. Věděl, či spíše tušil, co si může dovolit, asi jako alpinista, kterého neodstraší smrt číhající ve stěnách ledovců. Sám se sice příliš nevyznal ve změně, která se v něm udala, nepamatoval si už totiž, kdy poprvé začal vnímat ponurou krásu černého houští, hrajícího na skalách všemi odstíny fialové barvy. Teď, když uviděl, jak se blíží dva černé mraky, které se vynořily z protilehlých horských svahů, vůbec se nepohnul, nehledal už úkryt s tváří přitisknutou ke skále. Pozice, kterou zaujímal, nemohla mít koneckonců význam, pokud ukrytý přístroj ještě stále fungoval. Dotkl se konečky prstů jeho kulatého dna a přes látku kombinézy pocítil jemné chvění. Nechtěl provokovat nebezpečí, posadil se tedy pohodlněji, aby nemusel zbytečně měnit polohu těla. Mraky už zakryly oba svahy kaňonu. Zdálo se, že černými klubky prochází usměrňující proud, neboť na okrajích houstla a tvořila téměř kolmé sloupy, kdežto vnitřní části mraků se k sobě stále víc přibližovaly. Vypadalo to, jako by je rychle tvaroval neviditelnými pohyby nějaký titánský řezbář. Několik krátkých výbojů prořízlo vzduch mezi nejbližšími body obou mraků, které se k sobě zdánlivě blížily, a přece zůstávaly každý na své straně, pouze jejich centra vibrovala stále rychlejším tempem. Světlo těchto blýskavic bylo podivně temné a oba mraky se v něm na okamžik zaleskly jako miliardy černostříbrných krystalků ustrnulých v letu. Skály několikrát slabě a tlumeně opakovaly ozvěnu hromů, jako kdyby byly zakryty látkou pohlcující zvuk. Potom se oba okraje vibrujícího, do krajnosti napjatého černého moře spojily a pronikly. Vzduch pod nimi ztemněl, jako kdyby

zašlo slunce, a současně se v něm objevily nepochopitelné klikaté čáry. Rohan teprve po dlouhé chvíli pochopil, že je to groteskně znetvořený odraz skalního dna údolí. Toto vzdušné zrcadlo pod mrakem se vlnilo a šířilo; a nakonec uviděl obrovskou, až do mraků sahající lidskou postavu, která na něj nehybně hleděla. Tento obraz neustále kmital, jako kdyby stále hasl a opět byl tajemným rytmem znovu vyvoláván. A opět uplynuly vteřiny, než v něm poznal svůj vlastní obraz, který čněl v prázdnu mezi bočními okraji mraku. Byl nepochopitelnou činností mraku tak udiven, tak zaražen, že zapomněl na všechno. Napadlo ho, že mrak o něm možná ví, ví o mikroskopické přítomnosti posledního živého člověka mezi balvany, vůbec se však této myšlenky nelekl. Ne proto, že byla málo pravděpodobná: nic už nepovažoval za nemožné, toužil se prostě účastnit tohoto večerního mystéria, jehož význam - tím si byl jist - nikdy nepochopí. Jeho gigantický obraz, kterým slabě prosvítaly vzdálené svahy skal v horní části údolí, kam stín mraku nedosahoval, se rozplýval. Současně z mraku vyšlehla nesčetná ramena; když vtáhl jedna, zaujala jejich místa jiná. Stále hustěji z nich začal padat černý déšť. Drobné krystalky padaly i na něho, zasahovaly ho zlehka do hlavy klouzaly po kombinéze a hromadily se v jejich záhybech. Černý déšť stále padal a hlas mraku, ono hučení, zaplňující už nejen údolí, ale snad celou atmosféru planety, zesílilo. V mraku vznikly lokální víry, mezery, ve kterých se objevilo nebe, nakonec se černý příkrov uprostřed roztrhl a ve dvou vlnách se těžce, téměř neochotně pohyboval směrem k nehybnému houští, až do něj zapadl a zmizel. Rohan seděl nehybně dál. Nevěděl, zda může setřást krystalky, kterými byl posypán; spousty jich ležely na skalách, celé dosud bílé koryto potoka vypadalo jako postříkané inkoustem. Uchopil opatrně jeden z trojúhelníkovitých krystalků do prstů. Krystalek náhle jako by ožil, jemně mu dýchl teplem do dlaně, a když Rohan reflexivně otevřel pěst, vznesl se drobný útvar do vzduchu.

Tu se jako na dané znamení zahemžilo celé údolí. Pohyb byl chaotický pouze v první vteřině. Potom černé body vytvořily při zemi vrstvu dýmu, seskupily se a stoupaly ve sloupech vzhůru. Vypadalo to, jako by samy skály dýmaly obrovskými temnými obětními pochodněmi. Potom se stalo něco nepochopitelného: když vzlétající roj strnul jako kulovitý oblak přesně nad středem údolí, takže připomínal na pozadí pomalu tmavnoucího nebe ohromný, nafouklý černý balón, z houští se vynořila tamta mračna a šílenou rychlostí se na něj vrhla. Rohanovi se zdálo, že zaslechl nezvyklý, skřípavý zvuk vzdušné srážky, ale byl to přelud. Domníval se, že uvidí bitvu, že mraky vyvrhly na dno kaňonu tu část neživého hmyzu, které se toužily zbavit. Ke střetnutí však nedošlo. Mraky se rozptýlily a po balónu nezůstalo ani stopy. Pohltily jej. Za okamžik už jen skalní štíty krvavě svítily v posledním odlesku slunce a rozlehlé údolí bylo tiché a prázdné.

Rohan se postavil na poněkud nejisté nohy. Náhle si připadal směšný se svým weyrem, který vzal mrtvému, a co víc, cítil se zbytečný v této krajině absolutní smrti, kde mohly vítězně přetrvat pouze neživé formy, aby vykonávaly tajemnou činnost, kterou neměly spatřit žádné živé oči. Ne poděšen, ale omámen údivem se zúčastnil před chvílí toho, co se tu odehrávalo. Věděl, že žádný z vědců nebude schopen sdílet jeho pocity, nyní se však chtěl vrátit nikoliv jako zvěstovatel záhuby zmizelých lidí, ale i jako člověk, který bude požadovat, aby planeta zůstala nedotčena. Ne všechno a ne všude je pro nás, pomyslel si, když pomalu sestupoval dolů. Obloha byla jasná a tak mohl rychle dorazit k bojišti. Teprve tam musel přidat do kroku, protože záření z otavených skal, jejichž příšerné siluety jiskřily v houstnoucím šeru, stále sílilo. Nakonec se rozběhl; kamenné stěny opakovaly ozvěnou jeho kroky, předávaly ji dalším a on v tomto nepřetržitém echu, které zvyšovalo jeho spěch, skákal z balvanu na balvan. Když minul k nepoznání roztavené zbytky strojů, dostal se na nerovný svah, ale i tu ručička indikátoru rubínově zářila.

Nesměl se zastavit, třebaže se dusil, proto nezpomalil, otevřel pouze ventil bomby naplno. Kdyby měl kyslík vyčerpat u ústí kaňonu a potom dýchat vzduch planety, bylo by to určitě lepší než zůstávat zde, kde každý kousek skály vysílal smrtící záření. Kyslík mu proudil do úst ve studených vlnách. Běželo se mu dobře, povrch ztuhlého potoka lávy, který zanechal po své porážce ustupující Kyklop, byl hladký, místy téměř jako sklo. Naštěstí měl na botách horolezecké podrážky, takže neklouzaly. Byla už taková tma, že jen světlé kameny, místy prosvítající zpod skelného povlaku, ho vedly dolů, stále dolů. Věděl, že má před sebou ještě nejméně tři kilometry takové cesty. Bylo nemožné při tomto usilovném běhu provádět jakékoliv výpočty, přesto však občas mrkl na červeně pulsující stupnici indikátoru. Mohl být mezi těmito devastovanými skalami ještě hodinu, pak celková dávka nepřekročí dvě stě rentgenů. Řekněme hodinu a čtvrt; pokud za tu dobu nedorazí k okraji pouště, nebude mít už proč spěchat.

Asi ve dvacáté minutě nastala krize. Srdce cítil jako kruté nepřátelské těleso, které mu drásalo a svíralo hruď, kyslík mu spaloval hrdlo a hrtan živým ohněm, v očích se mu míhaly jiskry, ale nejhorší bylo, že začal klopýtat. Záření bylo sice trošku slabší, indikátor svítil ve tmě jen jako hasnoucí uhlík, ale i tak věděl, že musí běžet, běžet dál, a nohy už odmítaly poslušnost. Každá buňka jeho těla byla unavena, všechno v něm volalo, aby se zastavil, aby zůstal stát nebo padl na ty zdánlivě chladné a neškodné pláty taveného skla. Když se jednou podíval nahoru na hvězdy, zakopl a letěl dopředu na roztažené ruce. Se zaúpěním lapal po dechu. Nadzvedl se, pak vstal, kulhavě uběhl několik kroků, a pak se rytmus vrátil a opět ho unášel. Ztratil pojem času. Jak se vůbec orientovat v té naprosté tmě? Zapomněl na všechny mrtvé, které nalezl, na Bennigsenův kostěný úsměv, na Regnara spočívajícího pod kamením vedle roztříštěného arktanu, na onoho muže bez hlavy, kterého se mu nepodařilo identifikovat, zapomněl i na mrak. Byl docela pohlcen tou temnotou, jeho krví podlité oči nevnímavě hleděly na velké hvězdnaté nebe pouště, jejíž písečná prázdnota mu připadala spásná. Běžel poslepu dál s víčky zalitými slaným potem, unášen silou, jejíž neustávající přítomností v sobě se chvílemi sám divil. Ten běh, ta noc neměly zdánlivě konce.

Nevnímal už téměř nic, když náhle jeho kroky ztěžkly, bořil se do půdy, naposledy pocítil příval zoufalství, zvedl hlavu a tu pochopil, že je na poušti. Nad horizontem uviděl hvězdy. Než se pod ním podlomily nohy, vyhledal ještě pohledem ciferník indikátoru, ale nespatřil jej: byl temný, mlčel, neviditelnou smrt nechal vzadu, ve ztuhlém potoku lávy. To byla jeho poslední myšlenka. Když na tváři ucítil drsný chlad písku, poddal se nikoliv spánku, ale strnulosti, v níž se celé jeho tělo ještě stále zoufale namáhalo - hruď se zvedala, srdce tlouklo a tyto mrákoty naprostého vyčerpání se prohlubovaly, až ztratil vědomí.

Náhle se probral a nevěděl, kde je. Pohnul rukama a ucítil v nich chladný písek, který se mu sypal mezi prsty. Usedl a mimovolně zasténal a zalapal po dechu. Vzpamatoval se. Fosforeskující ručička manometru ukazovala nulu. Ve druhé láhvi zbývalo ještě osmnáct atmosfér. Otevřel ventil a vstal. Byla jedna hodina v noci. Hvězdy na černém nebi jasně svítily. Vyhledal na kompasu správný směr a vykročil vpřed. Ve tři hodiny snědl poslední tabletku. Před čtvrtou mu došel kyslík. Odhodil tedy kyslíkový přístroj a vykročil dál. Zpočátku dýchal nedůvěřivě, ale když mu studený ranní vzduch naplnil plíce, zrychlil chůzi, snažil se nemyslet na nic jiného než na tento pochod přes písečné duny, do nichž občas zapadl až po kolena. Byl trochu jako opilý, ale nevěděl, zda je to účinkem plynů v atmosféře nebo prostě únavou. Vypočítal si, že při rychlosti čtyři kilometry za hodinu dorazí ke korábu v jedenáct dopoledne.
Snažil se určit své tempo na krokoměru, ale nedařilo se mu to. Obrovský stříbřitý pás Mléčné dráhy rozděloval oblohu na dvě nestejné části. Tak už přivykl nepatrnému světlu hvězd, že se mohl vyhýbat největším dunám. Brodil se stále dál, až na pozadí horizontu postřehl podivně utvářený prostor bez hvězd, jakousi hranatou siluetu. Ještě si ani neuvědomil, co to je, a už mířil tím směrem. Rozběhl se, bořil se stále hlouběji, ale nevnímal to. Nakonec narazil rukama napřaženýma jako slepec na tvrdý kov. Byl to prázdný terénní vůz, snad jeden z těch, které vyslal Horpach včera ráno, snad nějaký jiný, zapomenutý Regnarovou skupinou; nepřemýšlel o tom, prostě stál, oddechoval a objímal stroj oběma rukama. Únavou klesal k zemi. Moci tak ulehnout vedle stroje, usnout a teprve ráno ve slunečním světle pokračovat v cestě...
Pomalu se vyšplhal nahoru na pancíř, po hmatu nalezl páku přístroje a otevřel jej. Rozsvítilo se světlo. Sešinul se na sedadlo. Teď už věděl, že je omámen, určitě se otrávil tím plynem, neboť nemohl nalézt startér, nepamatoval si jeho umístění, nevěděl nic... Nakonec ruka sama nalezla příslušný spínač a stiskla jej, motor lehce zakvílel a rozběhl se. Odkryl víčko gyrokompasu, přesně znal už jen jedno číslo, zpáteční kurs. Vůz jel chvíli potmě, Rohan zapomněl, že má reflektory...
V pět hodin byla ještě tma. Náhle spatřil v dálce přímo před sebou, uprostřed bílých a namodralých hvězd jednu rubínovou, která visela nízko nad obzorem. Zamrkal. Červená hvězda...? Takové neexistují... Zdálo se mu, že vedle něj někdo sedí, určitě Jarg, chtěl se ho zeptat, co to může být za hvězdu, když se náhle vzpamatoval. Bylo to vrcholové světlo hvězdoletu. Jel přímo k té rubínové kapičce v mracích, která pomalu stoupala, až se změnila v jasně svítící kouli, v jejímž jasu se lesklo povrch pancíře. Mezi ciferníky zamrkalo červené oko a ozval se zvonek signalizující blízkost silového pole. Rohan vypnul motor. Stroj sjel po úbočí duny a zastavil se. Rohan si nebyl jist, zda dokáže opět nasednout, opustí-li vůz. Sáhl tedy do přihrádky, vyňal z ní raketovou pistoli, a poněvadž ji neudržel bez chvění, opřel loket o páku, druhou rukou ho přidržel a stiskl spoušť. Do tmy vyrazila oranžová stuha. Její krátký let přerušil výbuch, jak zasáhla silovou clonu, průzračnou jako sklo. Střílel ránu za ránou, až úderník klapl naprázdno. Neměl už náboje.
Ostatně ho už zpozorovali, nejdříve strhla poplach určitě služba v řídicí kabině, neboť téměř současně zazářily pod špičkou korábu dva velké reflektory, bílými jazyky olízly písek a proťaly se na jeho voze. Současně se rozsvítila světla na rampě a v nich jako studený plamen zazářila konstrukce osobního výtahu. Schůdky se okamžitě zaplnily běžícími lidmi, na dunách poblíž zádi vzplanuly reflektory, otáčely se a pohybovaly sloupy světel. Nakonec se rozsvítila řada namodralých ohýnků, které vyznačily průchod v obvodu.
Rohanovi vypadla pistole z ruky. Ani nevěděl, kdy vylezl z vozu a sklouzl po boku stroje. Šel nejistým, přehnaně dlouhým krokem, nepřirozeně vzpřímen a zatínal pěsti, aby ovládl nesnesitelné chvění prstů. Kráčel přímo k dvacetipatrovému hvězdoletu, který se rýsoval v záplavě světel na pozadí blednoucího nebe tak nehybné a majestátně, jako by byl opravdu nepřemožitelný.

Zakopané,
červen 1962 - červen 1963